

**KUTATÁS, FEJLESZTÉS,
PÁLYÁZATOK ÉS PROGRAMOK
A FELSŐOKTATÁSBAN**

**AZ OKTATÁSI MINISZTERIUM
FELSŐOKTATÁS-FEJLESZTÉSI ÉS TUDOMÁNYOS ÜGYEK
FŐOSZTÁLYÁNAK**

JELENTÉSE

**A 2003/2004-ES TANÉVBEN A FELSŐOKTATÁSI
KUTATÁS-FEJLESZTÉS ÉRDEKÉBEN VÉGZETT MUNKÁJÁRÓL**

A kiadványt összeállította és szerkesztette:

Dr. Engloner Gyula

Közreműködtek:

Bátyi Emese
Dr. Csákvári Éva
Szűcs Ildikó
Takács Jánosné dr.
Dr. Téglási Ágnes
Vizvári Erzsébet

EISZ Iroda
KSH Kultúrstatistikai Osztálya
OM Alapkezelő Igazgatósága Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

Lektorálta:

Dr. Borbély Gábor

OKTATÁSI MINISZTERIUM
Felsőoktatás-fejlesztési és Tudományos Ügyek Főosztálya

Budapest, 2005. február

T a r t a l o m

Bevezetés /5

1. Kutatás és fejlesztés a magyar felsőoktatási intézményekben /6

- 1.1. A magyar felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek egyes statisztikai adatainak összehasonlítása a hazai adatokkal /6
- 1.2. A tudományos, illetve mesterfokozattal rendelkező főfoglalkozású oktatók és kutatók számának változása a felsőoktatási intézményekben 1996-2004 között /12
- 1.3. A felsőoktatási intézményekben dolgozó MTA-tagok és MTA-doktorok számának változása 1996-2004 között /14
- 1.4. A felsőoktatási kutatás és fejlesztés gazdasági hasznosítása /16
- 1.5. A PhD- és DLA-képzés, valamint a tudományos és művészeti fokoztatás /21
 - 1.5.1. A “Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010” fejlesztési stratégia /21
 - 1.5.2. Az állami doktori ösztöndíjkeret /21
 - 1.5.3. Normatív állami ösztöndíj /22
 - 1.5.4. Normatív képzési támogatás /22
 - 1.5.5. A doktori képzés kutatási előirányzatból nem támogatott feladatainak finanszírozása /23
 - 1.5.6. Tudománypolitika a határon túli oktatói, kutatói utánpótlás és a magyar nyelvű oktatás szolgálatában: határon túli magyar pályázók részvétele a magyarországi doktori képzésben /23
 - 1.5.7. A doktori tézisek és értekezések nyilvántartási rendszere /24

2. Az OM felsőoktatási tudománytámogató tevékenysége /28

- 2.1. A felsőoktatási kutatási előirányzat /28
- 2.2. A felsőoktatási normatív kutatástámogatás /29
- 2.3. Pályázatok a felsőoktatás számára /37
 - 2.3.1. Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (FKFP) /37
 - 2.3.2. Oktatói és kutatói ösztöndíjak /38
 - 2.3.2.1. Békésy György Posztdoktori Ösztöndíj /38
 - 2.3.2.2. Széchenyi István Ösztöndíj /38
 - 2.3.2.3. Deák Ferenc Ösztöndíj-pályázat 2004 /39
 - 2.3.2.4. Szent-Györgyi Albert Ösztöndíj-pályázat 2004 /40
 - 2.3.3. Pályázat Posztdoktori Álláshelyek Létrehozására 2003 /40
 - 2.3.4. Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat /41
 - 2.3.5. Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat /43
 - 2.3.6. Elektronikus Információszoolgáltatás (EISZ) nemzeti program /43

3. Az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért tevékenysége /45

A Felsőoktatás-fejlesztési és Tudományos Ügyek Főosztálya vezetőinek és tudományos ügyekkel foglalkozó munkatársainak elérési adatai 2005 februárjában /49

Mellékletek

1. melléklet

A felsőoktatási intézményekben dolgozó főfoglalkozású minősített oktatók és kutatók létszámának változása 2000. október – 2004. március között /50

2. melléklet

Oktatói és kutatói ösztöndíj-pályázatok eredményei /52

A) Deák Ferenc Ösztöndíj-pályázat 2004 /52

B) Szent-Györgyi Albert Ösztöndíj-pályázat 2004 /53

3. melléklet

A Pályázat Posztdoktori Álláshelyek Létrehozására 2003 eredménye /54

4. melléklet

A felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-támogatási, valamint könyvtár-támogatási pályázatok eredményei, továbbá az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) igénybevétele 2004-ben /55

A) Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat 2004 /55

B) Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat 2004 /56

C) Az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) igénybevétele 2004-ben /57

Függelékek

I. függelék

Akkreditált doktori iskolák listája intézmények szerint /59

II. függelék

Tájékoztató a doktori adatbázisról (<http://www.om.hu/phd/>) /63

III. függelék

Az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért által meghirdetett pályázatok nyertesei és kutatási témáik /66

A) Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj 2004 /66

B) Kiemelkedő színvonalon megvédett társadalom- és bölcsészettudományi doktori (PhD) disszertációk megjelentetése
Doktori Mestermunkák 2004 /66

C) A “*Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban*” pályázat nyertesei és dolgozataik címe 2004-ben /67

D) Publikációs ösztöndíj-pályázat /69

Bevezetés

Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz. A magyar felsőoktatás az Európai Gazdasági Térség felsőoktatási rendszerének részévé vált, új és nagy kihívásoknak kell megfelelnie. Hazánk nemzetközi versenyképességét akkor leszünk képesek a szükséges mértékben növelni, ha szellemi erőforrásainkat a lehető legjobban hasznosítjuk és gyarapítjuk. Ebben meghatározó szerepet kell vállalniuk a jövő értelmiségét kibocsátó egyetemeinknek és főiskoláinknak.

A felsőoktatási intézmények alapfeladatai az oktatás, képzés, a tudományos kutatás, fejlesztés és a művészeti alkotó tevékenység. Egyetemeink és főiskoláink szellemi erőforrásai a legnagyobb hazai kutatási-fejlesztési erőforrások. Ezek társadalmi és gazdasági hasznosítása döntően befolyásolja hazánk nemzetközi versenyképességét.

A magyar felsőoktatásban a megváltozott körülményekhez igazodó, jelentős szerkezeti, szervezeti és tartalmi átalakítások szükségesek. Ezek jogszabályi kereteit új felsőoktatási törvény és végrehajtási rendeletek megalkotásával szándékozunk kialakítani kellően megalapozott javaslatok kidolgozásával.

Mindezekre tekintettel a jelen helyzetben különösen fontos a felsőoktatásban folyó kutatás-fejlesztés működési feltételeinek, eredményességének ismerete. Az Oktatási Minisztérium felsőoktatási tudományos ügyekért felelős főosztálya ennek szem előtt tartásával készítette el és teszi közzé a 2003/2004-es tanévre vonatkozó jelentését a felsőoktatási K+F helyzetéről, eredményeiről és problémáiról.

A jelentésben összefoglalt adatok és az ezek alapján tett elemző megállapítások segítik a minisztériumi felsőoktatási és kutatási döntés-előkészítő munkát, egyúttal felhasználhatók a hazai tudománypolitikai célkitűzések és feladatok megfogalmazásához is. Az egyes egyetemek és főiskolák pedig az itt közzétett adatok segítségével pontosabban meg tudják állapítani a hazai felsőoktatásban, illetőleg a hazai K+F szférában elfoglalt helyüket, amire szükségük lehet kutatási és fejlesztési stratégiájuk kialakításához.

Tisztelt Olvasók, kérjük Önöket, hogy az alábbi jelentésben összefoglalt adatokhoz és elemző megállapításokhoz kapcsolódó, ezeket kiegészítő, pontosító észrevételeiket, javaslataikat juttassák el hozzánk, legyenek segítségünkre az illetékességünkbe tartozó intézkedések kidolgozásában, döntés-előkészítő munkánk végzésében.

Együttműködésüket köszönjük.

Budapest, 2005. február

Dr. Mang Béla
felsőoktatási helyettes államtitkár

1. Kutatás és fejlesztés a magyar felsőoktatási intézményekben

1.1. A magyar felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek egyes statisztikai adatainak összehasonlítása a hazai adatokkal

Az 1998 óta közzétett éves főosztályi jelentéseinkben rendszeresen összefoglaljuk azokat az adatokat, amelyek jól jellemzik a magyar felsőoktatási kutatás és fejlesztés szellemi kapacitásának a hazai K+F szférán belüli súlyát, a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek működési, mindenek előtt személyi és pénzügyi feltételeinek a felsőoktatáson kívüli kutató-fejlesztő helyekhez viszonyított helyzetét, továbbá a felsőoktatási K+F szellemi erőforrások, ill. eredmények hasznosításának mértékét.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által évenként közzétett adatok, továbbá a felsőoktatási normatív kutatástámogatás intézmények közötti felosztásával összefüggő saját rendszeres adatgyűjtésünk eredményei alapján mindig arra a következtetésre jutottunk, hogy **a hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét adó felsőoktatási kutatóhelyek működési feltételeit jellemző legfontosabb statisztikai mutatók általában a legkedvezőtlenebbek a hazai kutatóhelyek közül.**

Nagyrészt ennek tulajdonítható az, hogy **a felsőoktatási K+F szellemi kapacitások és eredmények gazdasági hasznosulása messze nem áll arányban e kapacitásoknak a hazai K+F szférán belüli meghatározó szerepével.**

Ugyanezeket a megállapításokat tehetjük az Európai Unióhoz csatlakozás évében is, a magyar felsőoktatás új korszakot nyitó, rendkívül nagy mértékű átalakításának kezdetén, az új felsőoktatási törvény megalkotásának időszakában a 2003. évi adatokra is épülő alábbi elemzések eredményeként.

A felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek egyes statisztikai adatainak összehasonlítását a hazai adatokkal a kutató-fejlesztő helyek számának és a kutatók, fejlesztők természetes létszámainak 1994-2003 közötti változásait mutató KSH adatokkal kezdjük az *1. táblázat* alapján.

A kutató-fejlesztő helyek száma a teljes hazai K+F szférában 1994-2003 között folyamatosan növekedett. A változás 76,3 százalékos volt, a 2000-2003 közötti növekedés pedig 22,3 százalékos.

A felsőoktatási kutatóhelyek száma szintén folyamatosan nőtt 10 év alatt. A növekedés 1994-2003 között 47,2 százalékos volt, 2000-2003 között pedig 14,6 százalékos.¹

A kutató-fejlesztő helyeken dolgozó kutatók és fejlesztők tényleges létszáma a teljes hazai K+F szférában 1994-1996 között 8,6 százalékkal (1 920 fővel²) csökkent, majd 1996-2003 között folyamatosan emelkedett 47,9 százalékkal (9 810 fővel). A 2003. évi adat 35,2 százalékkal (7 890 fővel) meghaladta az 1994. évi adatot. A 2000-2003 közötti növekedés 8,7 százalékos (2 420 fős).

A felsőoktatási kutatók és fejlesztők tényleges létszáma 1994-1996 között 11,9 százalékkal (1 650 fővel) csökkent. A csökkenést 1996-2003 között erőteljes, 54,9 százalékos (6 720 fős) létszámnövekedés követte. Az 1994-2003 közötti változás 36,5 százalékos (5 070 fős) emelkedés, a 2000-2003 közötti pedig 6,8 százalékos (1 210 fős) növekedés.

¹ A felsőoktatási kutatóhelyek számának növekedése főként az állam által elismert felsőoktatási intézmények körének bővülésével, ill. a nagyobb egyházi egyetemeken folyó dinamikus fejlesztésekkel függ össze.

² A létszámadatokat tízre kerekítve írjuk.

1. táblázat

A hazai kutató-fejlesztő helyek számának és K+F létszámának változása 1994-2003 között

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
A kutató-fejlesztő helyek száma										
a teljes hazai K+F szférában	1 401	1 442	1 461	1 679	1 725	1 887	2 020	2 337	2 426	2 470
a felsőoktatásban	1 106	1 109	1 120	1 302	1 335	1 363	1 421	1 574	1 613	1 628
a felsőoktatáson kívül ³	295	333	341	377	390	524	599	763	813	842
A kutatók és fejlesztők száma										
a teljes hazai K+F szférában	22 401	20 859	20 485	21 999	23 547	24 609	27 876	28 351	29 764	30 292
a felsőoktatásban	13 897	12 665	12 249	13 469	14 884	15 456	17 760	18 271	18 648	18 971
a felsőoktatáson kívül	8 504	8 194	8 236	8 530	8 663	9 153	10 116	10 080	11 116	11 321
a felsőoktatás a hazai %-ában	62,0	60,7	59,8	61,2	63,2	62,8	63,7	64,4	62,7	62,6
A tudományos fokozattal, ill. címmel rendelkezők száma ⁴										
a teljes hazai K+F szférában	6 257	5 979	6 404	6 894	7 942	8 064	8 960	9 315	10 691	10 913
a felsőoktatásban	4 567	4 298	4 450	4 852	5 741	5 796	6 532	6 793	7 522	7 840
a felsőoktatáson kívül	1 690	1 681	1 954	2 042	2 201	2 268	2 428	2 522	3 169	3 073
a felsőoktatás a hazai %-ában	73,0	71,9	69,5	70,4	72,3	71,9	72,9	72,9	70,4	71,8

Források: Tudományos kutatás és kísérleti fejlesztés (KSH) 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003

Hasonlítsuk össze a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek számának, továbbá a kutatók-fejlesztők természetes létszámának 1994-2003 és 2000-2003 közötti növekedési ütemét a teljes hazai K+F szférára vonatkozó adatokkal az alábbi adatsorok alapján!

	1994-2003	2000-2003
A kutató-fejlesztő helyek számának növekedése		
a teljes hazai K+F szférában (%)	76,3	22,3
a felsőoktatásban (%)	47,2	14,6
A kutatók-fejlesztők természetes létszámának növekedése		
a teljes hazai K+F szférában (%)	35,2	8,7
a felsőoktatásban (%)	36,5	6,8

Ezek az adatok azt mutatják, hogy a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek számának növekedési üteme mindkét időszakban jóval kisebb volt, mint a teljes hazai K+F szférában, a felsőoktatásban dolgozó kutatók és fejlesztők természetes létszámának növekedési ütemében viszont lényegesen kisebbek az eltérések. A létszámváltozás százalékos értéke 1994-2003 között a felsőoktatásban, 2000-2003 között pedig a teljes hazai K+F szférában volt nagyobb.

A hazai kutató-fejlesztő helyek számának növekedési ütemében mutatkozó jelentős eltéréseknek az az oka, hogy a felsőoktatáson kívüli kutató-fejlesztőhelyek száma majdnem megháromszorozódott 1994-2003 között, és figyelemre méltó az utóbbi négy év alatti, 40 százalékos meghaladó emelkedés is ezeken a kutatóhelyeken.

A felsőoktatási kutatók és fejlesztők természetes létszámának a hazai összes létszámhoz viszonyított aránya tíz év átlagában 62,3 százalék volt, tehát **a hazai kutatók és fejlesztők közel 2/3 része a felsőoktatásban dolgozott 1994-2003 között.**

³ Kutató-fejlesztő intézetek, vállalati kutató-fejlesztő helyek, egyéb kutatóhelyek.

⁴ A tudomány doktora, kandidátusa, az MTA rendes vagy levelező tagja.

A - KSH értelmezése szerinti - **tudományos fokozattal, illetőleg tudományos címmel rendelkező kutatók és fejlesztők közül a felsőoktatásban dolgozók aránya 72 százalék körül változott az elmúlt tíz évben.**

A kutatásra-fejlesztésre fordított munkaidő figyelembevételével a **teljes munkaidőre átszámított kutató-fejlesztő létszámok** 2000-2003 között az alábbiak szerint változtak a KSH adatai szerint:

	2000	2001	2002	2003
A teljes hazai K+F szférában	14 406	14 666	14 965	15 180
A felsőoktatási kutató-fejlesztő helyeken	5 852	5 938	5 999	5 957
<i>A teljes hazai K+F szféra százalékában</i>	<i>40,6%</i>	<i>40,5%</i>	<i>40,1%</i>	<i>39,2%</i>

Az utóbbi adatsor csökkenő tendenciát mutat. Ez annak tulajdonítható, hogy miközben jelentősen nőtt a felsőoktatásban dolgozó kutatók és fejlesztők tényleges létszáma, a kutatásra és fejlesztésre fordított idő aránya csökkent az oktatási feladatok növekedése miatt.

Az átszámított létszám a teljes hazai K+F szférában közel háromszor olyan gyorsan emelkedett 2000-2003 között, mint a felsőoktatási kutatóhelyeken: az előbbieket esetében 5,4 százalékos volt, az utóbbiaknál pedig csak 1,8 százalékos.

Az egyetemeken és főiskolákon teljes munkaidőben foglalkoztatott kutatók és fejlesztők mellett **a felsőoktatás kutatás-fejlesztési szellemi kapacitásának további jelentős részét adják**

- a részmunkaidőben foglalkoztatott, továbbá az MTA által egyetemeken működtetett kutatócsoportokban dolgozó, tudományos (PhD vagy azzal egyenértékű) fokozattal, illetőleg mesterfokozattal (DLA vagy azzal egyenértékű művészeti díjjal) rendelkező (összefoglalóan: minősített) oktatók és kutatók, továbbá

- a PhD, DLA képzés, valamint a fokozatszerzésre felkészülés keretében tudományos, ill. művészeti tevékenységet végző doktoranduszok, ill. doktorjelöltek.

A felsőoktatásban kutató-fejlesztő tevékenységet végzők itt felsorolt csoportjaiba tartozók 2000. október-2004. március közötti létszámadatait az alábbiakban hasonlítjuk össze saját adataink alapján:⁵

	2000. okt.	2001. okt.	2002. márc.	2003. márc.	2004. márc.
A részmunkaidős minősített oktatók és kutatók létszáma	915	975	1 034	1 005	1 125
Az MTA által egyetemeken működtetett kutatócsoportokban dolgozó minősítettek létszáma	199	172	163	161	168
A doktori képzésben részt vevő hallgatók és a fokozatszerzésre egyénileg felkészülők együttes létszáma	6 633	7 815	8 255	8 303	8 549

Ez utóbbi adatokat, valamint a KSH-nak a teljes munkaidőben foglalkoztatott kutatók és fejlesztők teljes munkaidőre átszámított létszámára vonatkozó adatait együtt figyelembe véve meggyőződéssel kijelenthetjük azt, hogy **a felsőoktatási kutatóhelyek adják a hazai K+F szellemi kapacitás jóval több mint felét.**

⁵ A normatív kutatástámogatás intézmények közötti felosztásához végzett adatgyűjtés a tudományos, ill. mesterfokozattal nem rendelkező oktatók és kutatók létszámára nem terjedt ki.

Ezt a megállapítást az a vizsgálati eredmény is megerősíti, amely szerint **a felsőoktatási kutatók tudományos publikációkban kifejeződő aktivitása a természetes létszámukkal áll arányban.**⁶

A kutató-fejlesztő helyek működésének feltételeit, szellemi erőforrásaik gazdasági és társadalmi hasznosulását lényegesen befolyásolják a KSH alábbi adatai mögött meghúzódó tények (is):

	2000	2001	2002	2003
<i>Az éves kutatás-fejlesztési ráfordítás</i> (Milliárd Ft)				
a hazai kutatóhelyeken együtt	99,50	128,95	160,29	166,63
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	27,49	36,39	56,33	55,09
a vállalkozási kutató-fejlesztő helyeken	46,70	56,37	60,83	64,57
a felsőoktatási kutatóhelyeken	25,31	36,19	43,14	46,97
<i>a felsőoktatási a hazai százalékában</i> (%)	25,4	28,1	26,9	28,2
<i>Az éves kutatás-fejlesztési ráfordításból beruházási ráfordítás</i> (Milliárd Ft)				
a hazai kutatóhelyeken együtt	18,15	23,72	26,12	28,11
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	3,02	5,81	8,96	8,38
a vállalkozási kutató-fejlesztő helyeken	12,94	14,04	11,76	13,68
a felsőoktatási kutatóhelyeken	2,19	3,87	5,40	6,05
<i>a felsőoktatási a hazai százalékában</i> (%)	12,1	16,3	20,7	21,5
<i>Az egy kutatóra, fejlesztőre jutó éves kutatás-fejlesztési ráfordítás a teljes munkaidőre átszámított létszámokra vetítve</i> (Millió Ft/fő)				
a hazai kutatóhelyeken együtt	6,91	8,79	10,71	10,98
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken	5,91	7,81	12,19	11,62
a vállalkozási kutató-fejlesztő helyeken	11,97	13,85	14,00	14,41
a felsőoktatási kutatóhelyeken	4,33	6,10	7,19	7,88
<i>a hazai átlag százalékában</i> (%)	62,7	69,4	67,1	71,8
<i>A 100 kutatóra, fejlesztőre jutó segédszemélyzet létszáma a teljes munkaidőre átszámított adatok szerint</i> (Fő)				
a hazai kutatóhelyeken együtt	36	32	33	31
a kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyeken ⁷	45	35	41	36
a vállalkozási kutató-fejlesztő helyeken	47	46	42	40
a felsőoktatási kutatóhelyeken	21	21	20	19

Az itt közzétett adatsorok alapján az alábbi tényeket állapíthatjuk meg **a hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét adó felsőoktatási kutatóhelyek működését, tevékenységét alapvetően befolyásoló tényezőkre vonatkozóan:**

1) A felsőoktatási kutatóhelyek együttes éves kutatás-fejlesztési ráfordítása csak 1/4 része a hazai kutatóhelyek együttes K+F ráfordításának,

⁶ Patkós András: A kutatás feltételeinek javítása a felsőoktatásban, hatása a bakkalaureátus és a mesterszintű képzések minőségére, összefonódása a doktori képzési szinttel. Tanulmány, 2003. február

⁷ Egyéb kutatóhely: központi vagy helyi költségvetési szerv vagy költségvetési rend szerint gazdálkodó egyéb szervezet intézménye, amely alapfeladata mellett végez kutatási tevékenységet, pl. egészségügyi intézmény, könyvtár, múzeum, államigazgatási szolgáltatást végző egyéb intézet stb.

2) együttes beruházási ráfordításuk, a kutatási eszközök pótlására, korszerűsítésére fordított összeg pedig a hazai kutatóhelyek együttes beruházási ráfordításának csak 1/8-1/5 részét teszi ki,

3) a teljes munkaidőre átszámított létszámokra vetítve az egy kutatóra jutó éves K+F ráfordítás csak 2/3 része a hazai átlagnak, és

4) a 100 kutatóra, fejlesztőre jutó segédszemélyzet létszáma csak fele akkora, mint a többi K+F szektorban,

5) a K+F ráfordításokra vonatkozó adatok 2000-2003 közötti változásai pozitív tendenciát mutatnak.

Összefoglalva: A hazai K+F szellemi kapacitás több mint felét adó felsőoktatási kutatóhelyek meghatározó működési feltételeit jellemző statisztikai mutatók sokkal kedvezőtlenebbek, mint a felsőoktatáson kívüli kutatóhelyek megfelelő mutatói. Jelentős javulás csak akkor várható, ha a pénzügyi feltételekben az elmúlt négy év alatt elkezdődött pozitív tendencia a következő években felerősödik.

A továbbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy **milyen különbségek vannak a kutatás-fejlesztés eredményességében, a K+F szellemi kapacitások hasznosulásában.**

A tudományos eredményesség legáltalánosabb elemének a **publikációs tevékenységet** tekinthetjük. Az alábbi KSH adatok⁸ azt mutatják, hogy a teljes munkaidőre átszámított 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk száma hogyan változott 2000-2003 között:

	(Db/100 kutató)			
	2000	2001	2002	2003
<i>Magyar nyelvű könyv</i>				
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	15	16	19	18
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	2	2	2	1
felsőoktatási kutatóhelyek	46	44	49	49
<i>Magyar nyelvű szakfolyóiratokban megjelent cikk</i>				
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	102	114	115	101
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	17	20	22	19
felsőoktatási kutatóhelyek	237	244	253	249
<i>Idegen nyelvű könyv</i>				
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	4	5	7	7
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	1	1	1	0
felsőoktatási kutatóhelyek	11	11	11	12
<i>Idegen nyelvű akadémiai aktákban megjelent cikk</i>				
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	17	13	15	16
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	1	2	2	3
felsőoktatási kutatóhelyek	47	44	50	48
<i>Idegen nyelvű külföldi szakfolyóiratokban megjelent cikk</i>				
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	70	76	71	75
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	6	7	8	6
felsőoktatási kutatóhelyek	114	109	109	110

⁸ Az I. táblázatnál megjelölt források mellett felhasznált további KSH források: *Felsőoktatás és felsőoktatási kutatás 2003* című kiadvány, valamint a KSH-tól munkakapcsolat keretében kapott adatok.

A K+F szellemi kapacitások hasznosulásának további fontos eleme a **szabadalmi tevékenység** eredményessége, amelyet az esetek többségében gazdasági hasznosulás követ. Az erre vonatkozó KSH adatok az alábbiak szerint változtak 2000-2003 között:

	2000	2001	2002	2003
<i>Belföldön bejelentett találmányok száma</i>				
összesen	169	160	217	208
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	53	43	67	37
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	93	84	100	136
felsőoktatási kutatóhelyek	53	33	50	35
<i>felsőoktatási az összesen %-ában</i>	<i>31,4</i>	<i>20,6</i>	<i>23,0</i>	<i>16,8</i>
<i>Belföldön megadott szabadalmak száma</i>				
összesen	134	106	118	107
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	50	30	46	33
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	37	38	45	52
felsőoktatási kutatóhelyek	47	38	27	22
<i>felsőoktatási az összesen %-ában</i>	<i>35,1</i>	<i>35,8</i>	<i>22,9</i>	<i>20,6</i>
<i>Külföldön bejelentett találmányok száma</i>				
összesen	161	199	241	273
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	16	25	17	21
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	113	157	183	225
felsőoktatási kutatóhelyek	32	17	41	27
<i>felsőoktatási az összesen %-ában</i>	<i>19,9</i>	<i>8,5</i>	<i>17,0</i>	<i>9,9</i>
<i>Külföldön megadott szabadalmak száma</i>				
összesen	113	173	200	296
kutató-fejlesztő intézeti és egyéb kutatóhelyek	12	7	8	11
vállalkozási kutató-fejlesztő helyek	85	144	180	271
felsőoktatási kutatóhelyek	16	22	12	14
<i>felsőoktatási az összesen %-ában</i>	<i>14,2</i>	<i>12,7</i>	<i>6,0</i>	<i>4,7</i>

A fenti adatok azt mutatják, hogy

1) a hazai kutató-fejlesztő helyek közül a felsőoktatási kutatóhelyek kimagaslóan legeredményesebbek a teljes munkaidőre átszámított 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk számát tekintve, ugyanakkor

2) a szabadalmi tevékenység és különösen a külföldi szabadalmi tevékenység terén elért teljesítményük lényegesen alatta marad a hazai K+F szellemi kapacitáshoz való hozzájárulásuk 50 százalékos feletti mértékének.

Az 1.4. fejezetben részletesen elemezzük a felsőoktatási kutatás-fejlesztési szellemi kapacitások és eredmények gazdasági hasznosulását a normatív kutatástámogatás felosztásával összefüggő intézményi adatszolgáltatások alapján.

Látni fogjuk, hogy az elemzés végeredménye: a költségvetésen kívüli K+F források bevonásában mutatkozó kutatás-fejlesztési aktivitás, a K+F szellemi kapacitások gazdasági hasznosítása a felsőoktatás egészét tekintve nagyon nem kielégítő, amelynek okait elsősorban a működési feltételek hiányosságaiiban kell keresni.

1.2. A tudományos, illetve mesterfokozattal rendelkező főfoglalkozású oktatók és kutatók létszámának változása a felsőoktatási intézményekben 1996-2004 között

A felsőoktatásban teljes munkaidőben foglalkoztatott (főfoglalkozású) minősített oktatók és kutatók létszáma 1996. október - 2004. március között a 2. táblázatban látható módon változott a felsőoktatási normatív kutatástámogatás intézmények közötti felosztásával összefüggésben 1996 októbertől végezett adatgyűjtés révén rendelkezésünkre álló, ellenőrzött adatok szerint.⁹

A főfoglalkozású minősített oktatók és kutatók összlétszáma 1996-2004 között folyamatosan növekedett 4 812 főről 7 266 főre. 2004 márciusában 2 454 fővel, vagyis 51 százalékkal volt nagyobb, mint 1996 októberében. A változás 1996-1998 között igen jelentős volt, kis híján 1 000 fős, tehát 20,7 százalékos két év alatt. 1998-at követően az emelkedés üteme mérséklődött: évenként átlagosan 4,2 százalékos volt. Érdekes, hogy a legkisebb változás a felsőoktatási integráció évében, 2000-ben történt.

Az **állami felsőoktatási intézményekben** 2004-ben 2 082 fővel (45 százalékkal) több főfoglalkozású minősített oktató és kutató dolgozott, mint 1996-ban.

Figyelemre méltó, hogy az **állami főiskolák** főfoglalkozású minősített oktatóinak létszáma nyolc év alatt közel 60 százalékkal nőtt, miközben 2000-től tizeneggyel csökkent ezen intézmények száma.¹⁰ Ez elsősorban annak tulajdonítható, hogy a főiskolák kiemelt feladatként kezelik oktatóik PhD, DLA fokozatszerzését. (A normatív kutatástámogatás felhasználásáról szóló intézményi beszámolók erről tanúskodnak.)

A teljes munkaidőben alkalmazott, doktori tanulmányokat folytató, ill. a fokozatszerzésre egyénileg felkészülő felsőoktatási oktatók és kutatók egynegyede állami főiskolán dolgozott 2000 - 2004 között. Létszámuk 400 fő körül változott az alábbiak szerint. (A zárójelben levő adatok azt mutatják, hogy a közölt létszámok hány százalékát teszik ki az OM illetékességébe tartozó felsőoktatási intézményekben doktori fokozatszerzésen dolgozó oktatók és kutatók együttes létszámának.)

2000. október	408 fő (25,2%)
2001. október	429 fő (24,6%)
2002. március	379 fő (22,2%)
2003. március	397 fő (24,2%)
2004. március	482 fő (28,1%)

Az **állam által elismert felsőoktatási intézmények** főfoglalkozású minősített oktatóinak és kutatóinak létszáma több mint háromszorosára, 181 főről 553 főre emelkedett 1996-2004 között.

Az **egyházi egyetemeken és főiskolákon** 2004-ben 2,4-szer több (388) főfoglalkozású minősített oktató és kutató dolgozott, mint 1996-ban (162 fő). E nagyarányú növekedés elsősorban azzal függ össze, hogy a Károli Gáspár Református Egyetemen 2,7-szeresére (32

⁹ Ezen belül a tudományos (PhD és azzal egyenértékű) fokozattal, illetőleg mester- (DLA) fokozattal (és azzal egyenértékű művészeti díjjal) rendelkező (minősített) oktatókra és kutatókra vonatkozó adatgyűjtés 2003-ig azokra terjedt ki, akik a tanév eleji adatszolgáltatás időpontjáig nem töltötték be a hetvenedik életévüket, és az adatszolgáltatás időpontjában nem tartózkodnak egy évnél hosszabb idejű külföldi tanulmányúton.

¹⁰ A 2000. január 1-jei felsőoktatási integrációval tizenkét főiskola egyetemi főiskolai karrá vált, a Miskolci Egyetem dunaújvárosi főiskolai kara pedig Dunaújvárosi Főiskola néven önálló főiskola lett. 2001-ben a győri Széchenyi István Főiskola Széchenyi István Egyetemmé vált. 2003-ban a Szent István Egyetem gyöngyösi főiskolai kara Károly Róbert Főiskola néven önállósult.

főről 88 főre), a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen pedig 2,3-szorosára (57 főről 130 főre) változott a főfoglalkozású minősítettek létszáma 1996-2004 között.

2. táblázat

A felsőoktatási főfoglalkozású, tudományos, illetve mesterfokozattal rendelkező (minősített) oktatók és kutatók létszámának változása 1996. október -2004. március között¹¹

<i>Intézménycsoport</i>	1996. október	1997. október	1998. október	1999. október	2000. október	2001. október	2002. március	2003. március	2004. március
Állami egyetemek ¹²	4 265	4 598	5 018	5 259	5 375	5 537	5 728	5 865	6 128
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	107,8	117,7	123,3	126,0	129,8	134,3	137,5	143,7
Állami főiskolák	366	414	501	535	483	507	458	530	585
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	113,1	136,9	146,2	132,0	138,5	125,1	144,8	159,8
Állami egyetemek és főiskolák együtt	4 631	5 012	5 519	5 794	5 858	6 044	6 186	6 395	6 713
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	108,2	119,2	125,1	126,5	130,5	133,6	138,1	145,0
Egyházi egyetemek	102	115	131	153	186	186	232	231	246
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	112,7	128,4	150,0	182,4	182,4	227,5	226,5	241,2
Egyházi főiskolák ¹³	60	96	111	116	123	135	137	145	142
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	160,0	185,0	193,3	205,0	225,0	228,3	241,7	236,7
Egyházi egyetemek és főiskolák együtt	162	211	242	269	309	321	369	376	388
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	130,2	149,4	166,0	190,7	198,1	227,8	232,1	239,5
Magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények ¹⁴	19	27	49	67	80	105	109	118	165
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	142,1	257,9	352,6	421,1	552,6	573,7	621,1	868,4
Az állam által elismert felsőoktatási intézmények együtt	181	238	291	336	389	426	478	494	553
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	131,5	160,8	185,6	214,9	235,4	264,1	272,9	305,5
Felsőoktatási intézmények együtt	4 812	5 250	5 810	6 130	6 247	6 470	6 664	6 889	7 266
<i>Az előző időponti adat %-ában</i>	100,0	109,1	110,7	105,5	101,9	103,6	103,0	103,4	105,5
<i>Az 1996. októberi adat %-ában</i>	100,0	109,1	120,7	127,4	129,8	134,5	138,5	143,2	151,0

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

1996-ban 5 **magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmény** 19 minősített oktatót alkalmazott teljes munkaidőben. 2004-re az intézmények száma 11-re, a főfoglalkozású minősítettek létszáma pedig 165 főre emelkedett. A létszám 8,7-szeresére növekedésében

¹¹ A HM, BM intézmények adatai nem szerepelnek a táblázatban.

¹² Az állami intézmények adatai 1999-ig a 2000. január 1-jei integráció előtti, 2000-tól pedig az integráció utáni adatok. Az egyetemekhez integrált főiskolák 1999. októberi adatait a főiskolák együttes adata tartalmazza, az egyetemekről levált főiskolai karok adatai pedig az egyetemek 1999. évi együttes adatának részét képezik. A Széchenyi István Egyetem (2001-ig Főiskola) adatai 2001-ig a főiskolák adatai között szerepelnek. A Károly Róbert Főiskola adatait 2002-ig az állami egyetemek adatai, 2003-tól pedig az állami főiskolák adatai tartalmazzák.

¹³ Az Adventista Teológiai Főiskola 1996-ban, a Pünkösdi Teológiai Főiskola pedig 2001-ben nem szolgáltatott adatokat. A Pápai Református Teológiai Akadémia 1998 óta működik. A Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskola nem szolgáltat adatokat. (Nem igényel állami támogatást.)

¹⁴ A magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények adatai a Nemzetközi Üzleti Főiskola adatait 1997 októberétől, a Budapesti Kommunikációs Főiskola, a Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, valamint a Zsigmond Király Főiskola adatait 2001 októberétől, az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem adatait pedig 2003 márciusától tartalmazzák (az állami elismerés időpontjától függően). A Harsányi János Főiskola 2004 márciusától közöl adatokat. (2003 szeptemberétől működik.)

kiemelkedő szerepe van annak, hogy a Kodolányi János Főiskolában a főfoglalkozású minősítettek száma 2 főről 42 főre nőtt 1996-2004 között.

A **2000. január 1-jei integráció** eredményeként létrejött felsőoktatási intézményhálózat intézményeiben a főfoglalkozású minősített oktatók és kutatók száma 2000. október - 2004. március között az *1. melléklet* szerint változott.

A főfoglalkozású minősítettek összlétszáma 2004 márciusában 1 019 fővel, vagyis 16,3 százalékkal volt nagyobb, mint 2000 októberében. A növekedés elsődleges oka az, hogy minden évben számos (2001. október - 2003. március között több mint 400) főfoglalkozású oktató, kutató szerezte meg a tudományos fokozatot, emellett több intézmény új, minősített oktatókat vett fel (ezek egy részét a részfoglalkozásúak közül), a növekedést mérséklő főbb okok pedig a nyugdíjba vonulás, kilépés és 70. életév betöltése.¹⁵

2000-ben a főfoglalkozású minősített oktatók és kutatók 93,8 százaléka volt állami egyetemek, főiskolák alkalmazottja, 6,2 százaléka pedig az állam által elismert felsőoktatási intézményekben dolgozott. 2004-ig az állami felsőoktatási intézményekben dolgozó főfoglalkozásúak részaránya fokozatosan 92,4 százalékra csökkent, az állam által elismert intézményekben dolgozóké pedig fokozatosan 7,6 százalékra emelkedett (1996-ban még csak 3,8 százalék volt), mivel az ő létszámuk dinamikusabban nőtt, mint az állami egyetemeken és főiskolákon dolgozóké.

1.3. A felsőoktatási intézményekben dolgozó MTA-tagok és MTA-doktorok számának változása 1996-2004 között

A felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben alkalmazott (főfoglalkozású), részmunkaidőben alkalmazott (részfoglalkozású), továbbá az MTA által az egyetemeken működtetett kutatócsoportokban teljes munkaidőben dolgozó minősítettek közül az MTA rendes és levelező tagjai (MTA-tagok), továbbá az MTA által adományozott doktori címmel rendelkezők (MTA-doktorok) számának 1996. október – 2004. március közötti változását a *3. táblázat* tartalmazza.

Az 1.2. fejezetben láttuk, hogy a *teljes munkaidőben alkalmazott minősített oktatók és kutatók létszáma* 1996 októberé és 2004 márciusa között folyamatosan növekedett 2 454 fővel, vagyis 51 százalékkal. (Lásd *2. táblázat!*). Ez idő alatt a teljes munkaidőben alkalmazott MTA-tagok és MTA-doktorok létszáma 133 fővel nőtt úgy, hogy visszaesések is voltak, 1998-2001 között például folyamatosan. A 2001-2004 közötti 117 fős növekedés igen jelentős változás.

Arányuk a teljes munkaidőben foglalkoztatott összes minősített létszámához viszonyítva 1996-2002-ig folyamatosan csökkent, 2003-tól pedig emelkedett.

A *részmunkaidőben alkalmazott MTA-tagok és MTA-doktorok* együttes létszáma 24 fővel csökkent 1996-2004 között. Az 1997-2001 közötti csökkenő tendenciát váltakozó növekedés és csökkenés követte. A 2003-2004 közötti 39 fős emelkedés kedvező változás.

¹⁵ Ezeket a megállapításokat a következőkre alapozzuk: az intézmények által szolgáltatott adatokat úgy ellenőriztük, hogy az intézményektől az adatszolgáltató lapokon részletes számszerű tájékoztatást kértünk az előző évi adatokhoz képest bekövetkezett változások okairól. A 2004. évi adatgyűjtésnél (a 6/1997-es MKM rendelet hatályon kívül helyezése miatt) már szerepeltetni lehetett azokat a minősítetteket is, akik az adatgyűjtés időpontjáig betöltötték a 70. életévüket.

Az MTA kutatócsoportban dolgozó MTA-tagok és -doktorok létszámának változásaiban a csökkenések dominálnak. a 2004. évi 24 fős adat a legkisebb 1996 óta.

3. táblázat

A felsőoktatási intézményekben dolgozó MTA-tagok és MTA-doktorok számának változása 1996. október - 2004. március között¹⁶

A munkaviszony jellege	1996. okt.	1997. okt.	1998. okt.	1999. okt.	2000. okt.	2001. okt.	2002. márc.	2003. márc.	2004. márc.	
MTA-tagok										
Teljes munkaidőben alkalmazottak	126	110	129	124	114	124	126	133	139	
Részmunkaidőben alkalmazottak	38	45	52	42	33	35	33	32	44	
MTA kutatócsoportban dolgozók	3	14	13	6	6	10	8	5	4	
<i>Összesen</i>	<i>167</i>	<i>169</i>	<i>194</i>	<i>172</i>	<i>153</i>	<i>169</i>	<i>167</i>	<i>170</i>	<i>187</i>	
MTA-doktorok										
Teljes munkaidőben alkalmazottak	830	844	864	866	862	848	860	892	950	
Részmunkaidőben alkalmazottak	201	196	179	163	142	138	152	144	171	
MTA kutatócsoportban dolgozók	28	50	44	30	35	31	28	22	19	
<i>Összesen</i>	<i>1 059</i>	<i>1 090</i>	<i>1 087</i>	<i>1 059</i>	<i>1 039</i>	<i>1 017</i>	<i>1 040</i>	<i>1 058</i>	<i>1 140</i>	
MTA-tagok és MTA-doktorok együtt										
Teljes munkaidőben alkalmazottak	956	954	993	990	976	972	986	1 025	1 089	
Részmunkaidőben alkalmazottak	239	241	231	205	175	173	185	176	215	
MTA kutatócsoportban dolgozók	31	64	57	36	41	41	36	27	23	
<i>Mindösszesen</i>	<i>1 226</i>	<i>1 259</i>	<i>1 281</i>	<i>1 231</i>	<i>1 192</i>	<i>1 186</i>	<i>1 207</i>	<i>1 228</i>	<i>1 327</i>	
<i>A teljes munkaidőben alkalmazott MTA-tagok és MTA-doktorok együttes száma a teljes munkaidőben alkalmazott összes minősített számához viszonyítva</i>										
(Ld. 2. táblázat vége!)	(%)	19,9	18,2	17,1	16,2	15,6	15,0	14,8	14,9	18,3

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

A három különböző munkaviszonyban alkalmazott MTA-tagok és MTA-doktorok 2004. évi 1 327 fős együttes létszáma 101 fővel haladta meg az 1996. évi létszámot úgy, hogy az 1996-2001 közötti ingadozásokat 2001-től egyenletes emelkedés követte, és külön figyelemre méltó a 2003-2004 közötti 99 fős növekedés.

2004 márciusában a felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben foglalkoztatott, tudományos, ill. mesterfokozattal rendelkező oktatók és kutatók közül majdnem minden hatodik oktató, kutató az MTA tagja vagy doktora volt.

¹⁶ Az MTA-doktorok száma nem tartalmazza az MTA-tagok számát.

1.4. A felsőoktatási kutatás és fejlesztés gazdasági hasznosítása

A felsőoktatási intézményekben folyó tudományos tevékenység, a K+F szellemi kapacitások hasznosításának elsődleges célja az oktatás és képzés tartalmának folyamatos megújítása, gazdagítása új tudományos kutatási és fejlesztési eredményekkel, továbbá az oktatási módszerek, technológiák fejlesztése, korszerűsítése az oktatás-képzés eredményességének növelése érdekében.

A K+F szellemi kapacitások hasznosulásának mérésére szolgáló leggyakoribb, általánosan elfogadott módszer a publikációkra, bejelentett találmányokra és elfogadott szabadalmakra vonatkozó adatok gyűjtése, feldolgozása, összehasonlító elemzése. Az *1.1. fejezetben* a KSH adatai alapján azt állapíthattuk meg, hogy

- a hazai kutató-fejlesztő helyek közül a felsőoktatási kutatóhelyek kimagaslóan legeredményesebbek a teljes munkaidőre átszámított 100 kutatóra, fejlesztőre jutó publikációk számát tekintve, ugyanakkor

- a szabadalmi tevékenység és különösen a külföldi szabadalmi tevékenység terén elért teljesítményük jóval alatta marad a hazai K+F szellemi kapacitáshoz való hozzájárulásuk 50 százalékot meghaladó mértékétől.

A felsőoktatási K+F szellemi kapacitások és eredmények hasznosulásának értékeléséhez fontosak azok az adatok is, amelyek felhasználásával a következő kérdésekre adhatunk választ:

1) A felsőoktatási intézmények működési és fejlesztési költségeinek forrásai között mekkora súlyt képvisel a K+F tevékenység révén elért bevételek összege, különös tekintettel a költségvetésen kívülről származó, elsősorban a sikeres külföldi pályázatokkal, valamint a szerződéses K+F megbízások teljesítésével elérhető források bevonására?

2) A felsőoktatási intézmények által a vállalkozások számára megbízások alapján végzett K+F révén elért összbevétel mekkora a vállalkozások K+F tevékenységi (K+F beruházási ráfordítások nélküli) összköltségéhez viszonyítva?

Az 1996 óta (a felsőoktatási normatív kutatástámogatás felosztásához) végzett adatgyűjtésünk eredményei, valamint egyes adatoknak a kapcsolódó KSH adatokkal való összevetése alapján bebizonyítjuk, hogy **a felsőoktatás egészét tekintve nem kielégítő a költségvetésen kívüli K+F források bevonásában mutatkozó kutatási és fejlesztési aktivitás, a K+F szellemi kapacitások és eredmények gazdasági hasznosításának mértéke.**

Ennek okait elsősorban a működési feltételek hiányosságaiban látjuk a KSH adatai, az elmúlt években ez ügyben végzett vizsgálataink eredményei, országos felsőoktatási K+F menedzsment konferenciák tanulságai, valamint az egyetemi és főiskolai kollégáinktól a folyamatos munkakapcsolatok keretében szerzett információink alapján.

A felsőoktatási K+F gazdasági hasznosításának eredményességét az intézményektől 1996 óta évenként bekért, ellenőrzött és az intézményekkel rendszeresen egyeztetett alábbi adatok alapján értékeljük (egy részüket a vonatkozó KSH adatokkal is összehasonlítva):

a) az intézmények által elvégzett kutatási-fejlesztési feladatok révén bevételt hozó **hazai** K+F pályázatok száma és összbevétele,

b) **külföldi** K+F pályázatok száma és összbevétele,

c) a vállalkozások és más felhasználó szervezetek részére **megbízás** alapján végzett K+F tevékenység révén elért összbevétel, valamint a bevételt hozó projektek száma.

A felsőoktatási intézmények részére bevételt hozó K+F projektek összesített adatainak 1995-2003 közötti változásait a 4. táblázat tartalmazza.

4. táblázat
A felsőoktatási intézményeknek bevételt hozó kutatás-fejlesztési projektek összesített adatai 1995-2003 között¹⁷

	1995 ¹⁸	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Hazai K+F pályázatok száma (Db)	4 544	4 426	4 919	5 310	4 832	4 214	4 243	3 997	3 728
összbevétele (Millió Ft)	3 073	3 375	5 065	5 375	5 311	4 514	6 928	10 471	11 042
<i>Az összbevétel az együttes K+F</i>									
összbevételhez viszonyítva (%)	(67,6)	(65,9)	(69,8)	(67,7)	(67,4)	(60,3)	(69,0)	(74,7)	(76,2)
Külföldi K+F pályázatok száma (Db)	266	272	279	293	243	202	183	195	190
összbevétele (Millió Ft)	525	788	918	925	1 008	1 173	1 158	1 465	1 499
<i>Az összbevétel az együttes K+F</i>									
összbevételhez viszonyítva (%)	(11,5)	(15,4)	(12,6)	(11,6)	(12,8)	(15,7)	(11,5)	(10,5)	(10,3)
K+F megbízások száma (Db)	1 075	948	1 203	1 316	1 100	1 060	1 020	957	828
összbevétele (Millió Ft)	948	959	1 276	1 641	1 563	1 792	1 952	2 077	1 945
<i>Az összbevétel az együttes K+F</i>									
összbevételhez viszonyítva (%)	(20,9)	(18,7)	(17,6)	(20,7)	(19,8)	(24,0)	(19,5)	(14,8)	(13,4)
Együttes K+F összbevétel (Millió Ft)	4 546	5 122	7 259	7 941	7 882	7 479	10 038	14 013	14 486
Növekedés az előző évhez képest (%)		(12,7)	(41,7)	(9,4)	(-0,7)	(-5,1)	(34,2)	(39,6)	(3,4)

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

A fenti adatokból és a mögöttük levő, az alábbiakban csak részben ismertetett tényekből levonható legfontosabb megállapításokat a következőkben foglaljuk össze:

1. A felsőoktatási intézmények együttes K+F összbevétele 1995-1998 között nominálisan 3,4 milliárd forinttal (74,7 százalékkal) növekedett, 1998-2000 között viszont 462 millió forinttal csökkent. Ezt a visszaesést 7 milliárd forintos (93,7 százalékos) emelkedés követte 2000-2003 között, a 2003. évi együttes K+F összbevétel tehát csaknem kétszer akkora volt, mint a 2000. évi. **Az időnként igen jelentős ingadozások elsősorban a hazai K+F pályázatokból származó éves összbevétel változásaiból adódnak.**

2. A döntően állami költségvetési forrásból finanszírozott **hazai K+F pályázatok** 1995-2001 között a projektek keretében elvégzett kutatás-fejlesztés révén elérhető felsőoktatási K+F források 2/3 részét adták folyamatosan, 2002-ben elérték, 2003-ban pedig meghaladták az együttes K+F összbevétel 3/4 részét,¹⁹ tehát **az állami költségvetés a felsőoktatási kutatás-fejlesztés kiemelkedően legfontosabb forrása évről-évre.**

3. Az egy sikeres hazai pályázattal átlagosan elnyerhető összeg 1995-ben 676,3 ezer forint volt, 1996-ban 762,5 ezer forint, 1997-2000 között kevéssel meghaladta az 1 millió forintot, 2001-ben az 1,6 millió forintot, 2002-ben 2,6 millió forint felett volt, 2003-ban kis

¹⁷ Az összbevételek nominális adatok.

¹⁸ Az 1995. évi adatok nem tartalmazzák az állam által elismert felsőoktatási intézmények adatait.

¹⁹ A kutatási infrastruktúra fejlesztésére, pl. műszerbeszerzésre, könyvtárfejlesztésre stb. pályázati úton elnyert támogatási összegek nem tekinthetők adott évben elvégzett kutatás-fejlesztés révén elért K+F bevételnek. Más a helyzet akkor, ha a konkrét kutatási projekt megvalósításához elnyert támogatás eszközbeszerzési hozzájárulást is tartalmaz a projekttel közvetlenül összefüggő működési költségek (bér, bérjárulékok, dologi kiadások) egy részének fedezése mellett.

híján elérte a 3 millió forintot. **Nagyon fontos eredmény, hogy 2000-2003 között jelentős mértékben csökkent a hazai pályázati rendszer szétaprózottsága.**

Ez utóbbi megállapításhoz azonban ismét meg kell említenünk azt, a sokak által és többször megfogalmazott tény, hogy **az intézmények rengeteg energiát fordítanak a pályázatok elkészítésére, és számos esetben olyan forrásokhoz való hozzájutás érdekében, amelyek az alapműködésükhöz, nem ritkán oktatási feladataik elvégzéséhez szükségesek.**

4. A következő adatsor a legalább egy sikeres hazai K+F pályázatot elért felsőoktatási intézmények számának az összes intézmény számához viszonyított arányát mutatja:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Arány [%]	62,3	63,5	61	62,7	62,2	65	66,2	61,5

Ezek a számok azt is mutatják, hogy **1996-tól 2003-ig minden egyes évben az intézmények több mint egyharmadának nem volt eredményes hazai K+F pályázata.**

5. A felsőoktatási intézmények **külföldi K+F pályázatok** révén elért összbevétele 1995-2003 között nominálisan folyamatosan növekedett ugyan (2001-et kivéve), de az infláció mértékének változását is figyelembe véve csak a 2001-2003 közötti 341 millió forint összegű, 29,4 százalékos növekedést tekinthetjük jelentősnek. Az 1995-2001 közötti összegek rendkívül szerénynek tekinthetők.

A külföldi pályázati forrásokból származó K+F bevételek összege a felsőoktatási intézmények K+F tevékenység elért összbevételének **átlagosan csak az 1/8 része**, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy **foglalkozni kell ezzel a kérdéssel.**

Különösen nagy fontossággal bír az Európai Unió kutatási programjaiban való magyar részvétel eredményessége, amely jelentős mértékben függ a hazai K+F-ben meghatározó súlyt képviselő felsőoktatási kutatóhelyek kutatási tevékenységének hasznosulásától.

6. A gazdálkodó szervezetek (és kis részben más felhasználók, pl. települési és megyei önkormányzatok, civil szervezetek stb.) részére **megbízás alapján végzett kutatás-fejlesztés** révén elért felsőoktatási K+F összbevétel 1995-2002 között nominálisan 948 millió forintról 2 077 millió forintra, vagyis 2,2-szeresére növekedett folyamatosan (az 1998-1999 közötti átmeneti csökkenéstől eltekintve), 2003-ban pedig a 2001. évi összeg alá csökkent. **A megbízásos K+F összbevétel az együttes K+F összbevételnek az 1/5 részét sem érte el kilenc év átlagában.**²⁰

Ez az arány igen jelentős ellentmondásban van a felsőoktatási K+F szellemi kapacitásnak a hazai K+F szellemi kapacitáson belüli domináns, 50 százalék feletti súlyával.

7. A következő adatsorok azt szemléltetik, hogy a felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevétele mekkora hányada a hazai vállalkozások éves K+F tevékenységi (K+F beruházási ráfordítások nélküli) költségeinek.²¹

²⁰ A felhasználók részére nyújtott különböző szakmai szolgáltatások, pl. szakmai tanácsadás, tervezési, mérési, biztonságtechnikai, minőségellenőrzési feladatok végzése stb. értelemszerűen nem tekinthetők K+F tevékenységnek.

²¹ Az összehasonlításban annyi pontatlanság van, hogy a felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevételének néhány vagy néhány tized százalékát az egyéb felhasználók részére végzett megbízásos K+F révén elért összbevétel teszi ki.

		2000	2001	2002	2003
Vállalkozások K+F tevékenységi költségei (KSH adatok)	(Millió Ft)	33 760	42 329	49 065	50 884
Felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevétele	(Millió Ft)	1 792	1 952	2 077	1 945
<i>Ennek a vállalkozások K+F tevékenységi költségeihez viszonyított aránya</i>	(%)	5,3	4,6	4,2	3,8

A vállalkozások a K+F tevékenységre fordított költségeiknek tehát évről évre egyre kisebb töredékét fizetik felsőoktatási intézményeknek kutatási és fejlesztési feladatok elvégzéséért.

A felsőoktatási intézmények megbízásos K+F összbevételeinek közel 90 százalékát hat egyetem bevétele adja.

8. A felsőoktatási intézmények külföldi K+F pályázatok, valamint megbízásos K+F révén elért, tehát költségvetésen kívüli forrásokból származó összbevételei együttvéve sem tekinthetők jelentős összegeknek a felsőoktatási K+F ráfordítási KSH adatokhoz képest, amit jól mutatnak az alábbi adatok:

		2000	2001	2002	2003
Felsőoktatási kutatóhelyek együttes K+F ráfordításai (KSH adatok)	(Millió Ft)	25 310	36 193	43 135	46 972
Felsőoktatási intézmények megbízásos K+F tevékenység és külföldi K+F pályázatok révén elért összbevétele	(Millió Ft)	2 965	3 110	3 542	3 444
<i>A felsőoktatási K+F ráfordítások százalékában</i>	(%)	11,7	8,6	8,2	7,3

A költségvetésen kívüli K+F források bevonásában legjobb tíz felsőoktatási intézmény K+F megbízásos és külföldi K+F pályázati bevételeinek 2001-2003 közötti nominális adatait az 5. táblázatban foglaljuk össze.

E tíz intézmény költségvetésen kívüli forrásokból 2001-2003 között együttesen 9,14 milliárd forint összegű bevételre tett szert (közel 0,5 milliárd forinttal többet, mint 2000-2002 között). Ez az összeg 90,6 százaléka az adatgyűjtésben érintett több mint hatvan egyetem és főiskola által 2001-2003 között elért 10,1 milliárd forint összértékű, költségvetésen kívülről származó K+F bevételnek.

A költségvetésen kívüli K+F források bevonásában három legjobb intézmény sorrendje évek óta változatlan.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 2001-2003 közötti eredménye is kiemelkedő: a 2001-2003 között elért 2,9 milliárd forint összegű bevétele a felsőoktatási intézmények összes bevételeinek 28,9 százaléka.

A Debreceni Egyetem tartja második helyét a közel 2,3 milliárd forint összbevétellel, amely a teljes felsőoktatási összeg 22,6 százaléka, a Szegedi Tudományegyetem pedig a harmadik helyét a közel 1,1 milliárd Ft feletti összbevétellel, a teljes felsőoktatási összeg 10,7 százalékával.

E három egyetem a költségvetésen kívüli összes felsőoktatási K+F forrás 62,2 százalékát szerezte meg sikeres külföldi pályázataival és megbízásos K+F feladatok teljesítésével.

A Budapesti Corvinus Egyetem (2004. szept. 1-jéig Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem) először került be a legjobb tíz intézmény közé.

5. táblázat

A költségvetésen kívüli K+F források bevonásában legjobb 10 felsőoktatási intézmény
a 2001-2003 közötti K+F bevételeik alapján

[Millió Ft]

Intézmény	Külföldi pályázati K+F bevétel			Mebízásos K+F bevétel			2001- 2003 között összesen
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (I.) ²²	275,8	372,5	467,6	645,2	597,6	555,7	2 914,4
Debreceni Egyetem (II.)	351,8	365,6	515,6	267,0	400,0	382,8	2 282,8
Szegedi Tudományegyetem (III.)	193,3	337,1	71,3	121,1	158,3	200,4	1 081,5
Veszprémi Egyetem (V.)	34,5	32,2	35,8	118,1	139,5	168,4	528,5
Miskolci Egyetem (VI.)	0,0	7,2	0,0	168,0	167,2	145,6	488,0
Szent István Egyetem (IV.) ²³	95,1	109,0	54,9	89,4	46,3	91,2	485,9
Semmelweis Egyetem (VII.)	52,7	30,1	47,0	105,6	109,0	122,0	466,4
Eötvös Loránd Tudományegyetem (VIII.)	71,0	68,0	95,0	46,0	76,0	32,0	388,0
Kaposvári Egyetem (IX.)	15,8	9,0	13,3	142,5	62,0	69,9	312,5
Budapesti Corvinus Egyetem ²⁴	12,6	60,9	46,8	0,0	26,3	50,2	196,8
Együtt	1 102,6	1 391,6	1 347,3	1 702,9	1 782,2	1 818,2	9 144,8
<i>A felsőoktatás összesen százalékában</i>	<i>95,2%</i>	<i>95,0%</i>	<i>89,9%</i>	<i>87,3%</i>	<i>85,8%</i>	<i>93,5%</i>	<i>90,6%</i>
A felsőoktatás összesen	1 158,5	1 465,1	1 499,1	1 951,4	2 077,4	1 944,7	10 096,3

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

Az itt közzétett adatok és levont következtetések arra figyelmeztetnek, hogy mind a felsőoktatási intézmények, mind pedig az OM részéről az eddigieknél jóval nagyobb erőfeszítések szükségesek a felsőoktatási K+F szellemi erőforrások és eredmények gazdasági hasznosításának jelentős növelése érdekében, különös tekintettel a külföldi, mindenek előtt az EU-s K+F pályázatok eredményességének növelésére, valamint a vállalkozások K+F tevékenységében való részvétel fokozására.

A felsőoktatási intézmények érdekei közösek a költségvetésen kívüli K+F források bevonásában. Nem egymással vannak versenyhelyzetben, hanem vállalkozásokkal és külföldi egyetemekkel. Ezért egyik legfontosabb feladat a felsőoktatási intézmények K+F projekteiben való együttműködésének fejlesztése.

²² Az intézménynevek után zárójelbe tett számok a 2000-2002. évi K+F bevételek alapján megállapított rangsorban elfoglalt helyet jelzik.

²³ A Szent István Egyetem 2001. évi adatai a 2003-ban levált karok adatait is magukban foglalják, 2002. és 2003. évi adatai viszont már nem.

²⁴ 2004. szeptember 1. előtt Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem. A 2002. és a 2003. évi adatok a Szent István Egyetemtől 2003-ban ide átkerült budai karok adatait is tartalmazzák.

1.5. A PhD- és DLA- képzés, valamint a tudományos és művészeti fokozatadás

1.5.1. A “Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010” fejlesztési stratégia

A 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó stratégia az oktatói-kutatói utánpótlás biztosításának egyik eszköze. A többciklusú képzési rendszerekben a doktori képzés és fokozatadás a harmadik ciklus. 2003-ra az Európai Felsőoktatási Térség kialakítása szükségessé tette a doktori képzés 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó fejlesztési stratégiájának kidolgozását.

A fejlesztési stratégia keretében folytatjuk az állami ösztöndíjas keretszám növelését a képzés eredményességének ösztönzése mellett. Hangsúlyozzuk, hogy az Európai Felsőoktatási Térség kialakítása során az alapképzésben működő duális felsőoktatási rendszer átalakításában vannak teendőink, az új típusú szervezett doktori képzés harmadik ciklusként történő elismertetése nem okozhat gondot.

Ezen a területen a magyar felsőoktatás egy évtizedes előnyben van a többi európai tagállamhoz viszonyítva a szervezett képzés általánossá válása és annak szabályozottsága terén. Míg máshol ellenállás várható, és az oktatók egyéni autonóm jogaik csorbításaként élik meg az ilyen típusú, minőségihitelesítéssel járó szervezett doktori képzés kialakítását, addig Magyarországon az egyetemi autonómia visszafordíthatatlan helyreállításaként élték meg a legmagasabb szintű egyetemi képzéshez és a tudományos fokozatot jelentő PhD oklevél adományozásához való jog minőségihitelesítéshez kötött visszaszerzését.

Az évszázadokon át hagyományosnak számító PhD fokozat mellett még új a művészeti felsőoktatás művészoktatói utánpótlásának és a művészeti fokozat nemzetközi elismerésének alapjait megteremtő Doctor of Liberal Arts (DLA) elnevezésű művészeti fokozat megszerzésére felkészítő képzés és a DLA fokozat. Ennek kialakítása nálunk is hosszabb időt vett igénybe annak ellenére, hogy a művészeti képzést folytató egyetemek igényelték, szorgalmazták jogszabályi alapjainak kialakítását.

Fontos elhatározást tükrözött az egyházi egyetemek önkéntes kapcsolódása a doktori iskolák akkreditációs folyamatához, és hogy milyen hosszú az út az elhatározástól a megvalósításig, ahhoz elég felidézni azt, hogy az új típusú szervezett képzés bevezetését követő tizedik évben mondhattuk: immár az állam által elismert valamennyi egyházi egyetem rendelkezik egy vagy több akkreditált doktori iskolával.

A 2003/2004-es tanévben 23 egyetem folytatott doktori képzést: az OM költségvetési fejezetébe tartozó 17 (köztük 4 művészeti) és a HM költségvetési fejezetébe tartozó 1 állami egyetem (ZMNE), továbbá 5 egyházi egyetem.

A Széchenyi István Egyetem újonnan akkreditált doktori iskolájában keresztfél éves képzéssel kezdte meg a tudományos fokozatszerzésre felkészítést.

A 23 egyetemen működő 152 akkreditált doktori iskola jegyzékét az *I. függelék* tartalmazza.

1.5.2. Az állami doktori ösztöndíjkeret

“A program-akkreditációtól a doktori és mesteriskolák akkreditációjáig” című fejlesztési stratégia keretében évente 50 fős keretszám-emelést biztosítottunk az alábbiak szerint:

Az **1999/2000-es** tanévben az **I. éves keret 800 fő** (750 fő+50 fő határon túliak részére)

Összlétszám: 2 300 fő (800 fő I. éves+750 fő II. éves+750 fő III. éves) (**Megvalósult.**)

A **2000/2001-es** tanévben az **I. éves keret 850 fő** (800 fő+50 fő határon túliak részére)

Összlétszám: 2 400 fő (850+800+750)	(Megvalósult.)
A 2001/2002-es tanévben az I. éves keret	900 fő (850 fő+50 fő határon túliak részére)
Összlétszám: 2 550 fő (900+ 850+800)	(Megvalósult.)
A 2002/2003-as tanévben az I. éves keret	900 fő (850 fő+50 fő határon túliak részére)
Összlétszám: 2 650 fő (900+ 900+850)	(Megvalósult.)

A *“Doktori iskolák az oktatói-kutatói utánpótlás XXI. századi műhelyei 2003-2010”* fejlesztési stratégia keretében folytatjuk az **állami ösztöndíjas keretszám növelését a képzés eredményességének ösztönzése mellett.**

Évente 100 fős keretszám-emeléssel biztosítjuk a 2005/2006-os tanévre az állami finanszírozást 3 000 doktorandusz részére az alábbiak szerint:

A 2003/2004-es tanévben az I. éves keret	1 000 fő (950 fő+50 fő határon túliak részére)
Összlétszám: 2 800 fő (1 000+900+900)	(Megvalósult.)
A 2004/2005-es tanévben az I. éves keret	1 000 fő (950 fő+50 fő határon túliak részére)
Összlétszám: 2 900 fő (1 000+1 000+900)	
A 2005/2006-es tanévben az I. éves keret	1 000 fő (950 fő+50 fő határon túliak részére)
Összlétszám: 3 000 fő (1 000+1 000+1 000)	

Az állami doktori ösztöndíjkeret egyetemek közötti elosztása 1995 óta az Országos Doktori és Habilitációs Tanács által kidolgozott elvek alapján történik. Ezt a gyakorlatot jogszabályi szintre emelte a doktori képzésről és fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet.

1.5.3. Normatív állami ösztöndíj

A doktori ösztöndíj havi összegét az éves költségvetési törvények határozzák meg, 1997-től a doktori képzést szabályozó kormányrendeletek rendelkezéseivel összhangban. A doktori ösztöndíj havi összege:

- 2000-ben 45 000 forint (a doktori képzés, a doktori fokozat odaítélésének eljárási szabályairól, valamint a képzésben részt vevők egyes jogairól és kötelességeiről, az általuk fizetendő díjakról és térítésekről szóló 14/1997. (I. 30.) kormányrendeletet rendelkezéseivel összhangban),

a továbbiakban, a doktori képzésről és a doktori fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV. 3.) kormányrendeletet vonatkozó rendelkezéseivel összhangban:

- 2001-ben 51 000 forint,
- 2002-ben 55 000 forint,
- 2003-ban 79 200 forint (2003-tól a garantált havi egyetemi tanári illetmény 22%-a),
- 2004-ben 79 200 forint.

1.5.4. Normatív képzési támogatás

Az állami ösztöndíjas doktoranduszok képzését folytató egyetemek normatív képzési támogatásban részesülnek. A doktori képzésről és a doktori fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV. 3.) kormányrendelet mellékletében határozta meg a doktori képzési támogatási normatívákat:

a) a bölcsészettudományok, a hittudomány és a társadalomtudományok tudományterületén: 280 ezer forint/fő/év;

b) az agrártudományok, műszaki tudományok, orvostudományok, természettudományok tudományterületén és a művészetek területén: 560 ezer forint/fő/év.

1.5.5. A doktori képzés kutatási előirányzatból nem támogatott feladatainak finanszírozása

A felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő finanszírozásáról szóló 120/2000. (VII. 7.) kormányrendelet módosításáról szóló 67/2003. (V. 15.) kormányrendelet a doktori képzés kutatási előirányzatból nem finanszírozott feladatainak megfelelő ellátása érdekében a 2003. január 1-jétől december 31-éig terjedő időszakra jelentősen, 260 000 forint/fő/év-ről 715 000 forint/fő/év-re növelte a teljes munkaidőben foglalkoztatott tudományos/művészeti fokozattal rendelkező oktatók és az államilag finanszírozott képzésben részt vevő doktoranduszok létszáma alapján meghatározott támogatás normatíváját a következők szerint:

2002. december 31-éig a teljes munkaidőben foglalkoztatott minősített oktatók és az államilag finanszírozott képzésben részt vevő doktoranduszok létszáma alapján meghatározott támogatás normatívája 260 000 forint/fő/év,

2003. január 1. - december 31. között a teljes munkaidőben foglalkoztatott minősített oktatók és az államilag finanszírozott képzésben részt vevő doktoranduszok létszáma alapján meghatározott támogatás normatívája 715 000 forint/fő/év volt.

2004. január 1-jétől hatályát veszítette a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő finanszírozásáról szóló 120/2000. (VII. 7.) kormányrendelet. Kormány-előterjesztés készült a 2004. évre vonatkozó szabályozásról. E szerint

a) a **doktorandusz normatíva a tudományos támogatás összegének megállapításához szükséges normatívák között szerepel:**

B. 2. Doktorandusz normatíva

	Természettudományok, agrártudományok, műszaki tudományok, orvostudományok tudományterülete, művészetek területe	Társadalomtudományok, bölcseztudományok, hittudomány tudományterülete
Normatíva (Ft/fő/év)	600 000	400 000

b) az új szabályozás hatályon kívül helyezi a doktori képzésről és fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV. 3.) kormányrendelet mellékletét, ezzel a doktori képzési normatívákat.

1.5.6. Tudománypolitika a határon túli oktatói, kutatói utánpótlás és a magyar nyelvű oktatás szolgálatában: határon túli magyar pályázók részvétele a magyarországi doktori képzésben

A magyar egyetemeken doktori képzésben részesült és tudományos fokozatot szerzett fiatalok - külföldi részképzésben, hazai és nemzetközi konferenciákon, nemzetközi kutatási együttműködések keretében szerzett tapasztalataik alapján - az adott tudományág sajátosságainak megfelelően, elismert tudományos kutatási tapasztalatokkal, publikációkkal rendelkeznek, ők a határainkon túl élő magyar nemzetiségű oktatói, kutatói bázisa.

Az OM felsőoktatási tudományos ügyekért felelős főosztálya a Határon Túli Magyarok Főosztályával (jogelődje: Határon Túli Magyarok Titkársága) együttműködésben nyújt szakmai támogatást a Határon Túli Magyar Ösztöndíjtanácsnak a magyar nemzetiségű kisebbség ösztöndíjas keretének felosztásában.

A doktori képzés kezdete, az 1993/94-es tanév óta az állami finanszírozású felvételi keret részeként 50 fős részkeret áll a határon túli pályázók rendelkezésére. A hallgatók felvétele a doktori képzésre - az Ftv.²⁵ alapján - az egyetemek autonóm joga. A határon túli hallgatói keret létesítésével, a Határon Túli Magyar Ösztöndíj Tanács javaslattevő szerepének elfogadásával, az egyetemek erről a kizárólagos jogukról csak részben mondhattak le.

Az állami ösztöndíjasok kiválasztása kétszintű pályázati rendszerben valósul meg. Állami ösztöndíjban azok a pályázók részesíthetők, akik e kettős pályázati rendszerben bekerültek az 50 fős keretbe. Ily módon, államközi egyezmény lététől függetlenül biztosítunk évente 50 fő I. éves, 50 fő II. éves és 50 fő III. éves doktorandusz képzéséhez szükséges forrásokat. A pályázóknak minden esetben eleget kell tenniük a felsőoktatási intézmények által meghatározott felvételi követelményeknek. Az 50 fős felvételi keret régiók közötti elosztásának elveit a Határon Túli Magyar Ösztöndíj Tanács határozza meg.

A határon túli magyar nemzetiségű pályázók normatív ösztöndíjban, a képzésüket folytató egyetemek pedig, normatív képzési támogatásban részesülnek. Kiegészítő támogatást (pl. szociális támogatást, doktorjelölteknek kutatói ösztöndíjat) a Határon Túli Magyarok Főosztálya biztosít a PhD képzésben részt vevők és a képzési időszakon túl, a fokozatszerzési eljárásra jelentkezők részére.

A külföldiek magyarországi és a magyarok külföldi felsőfokú tanulmányainak egyes kérdéseiről szóló 192/1997. (XI. 4.) kormányrendelet 17. §-ának rendelkezése²⁶ alapján a Határon Túli Magyar Ösztöndíjtanács igényének megfelelően az OM ösztöndíj-politikájával növelni kívánja a hazánkban felsőfokú tanulmányokat folytató magyar nemzetiségű hallgatók hazatérésének esélyeit.

A 2000/2001-es tanév II. félévétől a határon túli magyar nemzetiségű doktoranduszok, az OM-mel megkötött ösztöndíjszerződés aláírásával szereznek jogosultságot az államilag finanszírozott képzésben való részvétel folytatására.

A Magyar Köztársaság az elmúlt tíz évben elsősorban az itt ismertetett ösztöndíj-politikájával járult hozzá a határon túli régiók magyar nyelvű oktatási intézményeinek létesítéséhez és működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges szellemi potenciál, az ifjú oktatói, kutatói generáció kialakulásához.

1.5.7. A doktori tézisek és értekezések nyilvántartási rendszere

A kormányrendelet alapján 2001 őszén (több mint egy évvel a határidő előtt) létrehozott elektronikus Doktori Adatbázis (<http://www.om.hu/phd/>) a nyilvánosságával biztosítja azt, hogy a megszerzett doktori fokozat tudományos eredményekkel való megalapozottsága a hazai és nemzetközi tudományos közösség képviselői részéről is ellenőrizhető legyen a tudományág sajátosságainak megfelelően.

A Doktori Adatbázis a doktori tézisek és a doktori értekezések nyilvánossága mellett biztosítja a képzésben és a fokozatszerzési eljárásban közreműködők szakmai felelősségének

²⁵ 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról

²⁶ Kivonat a külföldiek magyarországi és a magyarok külföldi felsőfokú tanulmányainak egyes kérdéseiről szóló 192/1997. (XI. 4.) kormányrendeletből:

“17. § (1) A magyar állami ösztöndíj adományozásának általános feltételeit a pályázat, részletes feltételeit az ösztöndíjas és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium között létrejött szerződés tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdésben említett szerződésnek tartalmaznia kell többek között az ösztöndíjas jogait és kötelezettségeit, az ösztöndíj folyósításának és a kedvezmények megadásának szabályait, ideértve annak indokolt meghosszabbítását, az ösztöndíjas szerződésben vállalt kötelezettségek megszegésének következményeit.”

felértékelődését is azáltal, hogy feltünteti a témavezetőnek, a bíráló bizottság elnökének, az értekezés hivatalos bírálóinak, valamint a bíráló bizottság tagjainak a nevét. Ezzel válik a világon jelenleg egyedülálló módon teljessé a doktori képzés és fokozatadás (ugyancsak jelenleg egyedül álló módon részletesen szabályozott és szervezett) rendszere, beleértve a minőségellenőrzés és minőségértékelés rendszerét is.

Minden fokozatszerzési eljárást kezdeményező tájékozódhat - a fokozatszerzés feltételeit szabályozó jogszabályok és doktori szabályzatok mellett - a nyilvános elektronikus Doktori Adatbázis segítségével arról is, hogy tudományos eredményei, tudományos közleményei alapján megalapozott-e már a fokozatszerzési kérelem benyújtása.

Az OM felelősei 2001. október 11-étől végzik a rendszer folyamatos feltöltését a doktori képzésben részt vevő egyetemek és doktori iskolák által megbízott ügyintézőkkel együttműködve.

Az Országos Doktori és Habilitációs Tanács ülésein három alkalommal volt bemutatóval egybekötött tájékoztató előadás a Doktori Adatbázis feltöltéséről és használatáról.

Az egyetemek egy része továbbra sem tesz eleget jogszabályban előírt kötelezettségének, ezért szükséges e kiadványban is felhívni az érintettek figyelmét a Doktori Adatbázis feltöltésére vonatkozó kötelezettségek teljesítésére, és ehhez ismét közzétenni a honlapon is elérhető tájékoztatót. *(Lásd II. függelék!)*

A 6.,7/A és 7/B táblázatokban összefoglaljuk a doktori képzésben résztvevők, illetve a PhD, DLA fokozatszerzésre egyénileg felkészülők létszámadatait.

6. táblázat

A doktori (PhD) és a mester- (DLA) képzésben részt vevők, ill. a PhD, DLA fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők összlétszámának változása 1999. október - 2004. március között

Résztvételi forma	1999. október	2000. október	2002. március	2003. március	2004. március
Szervezett teljes idejű PhD képzésben					
állami ösztöndíjjal részt vevők száma	2 249	2 374	2 393	2 474	2 638
állami ösztöndíj nélkül részt vevők száma ²⁷	339	417	1 580	1 856	1 865
Szervezett részidejű PhD képzésben résztvevők és a PhD fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők száma	4 063	3 664	4 003	3 699	4 046
<i>Együtt</i>	<i>6 651</i>	<i>6 455</i>	<i>7 976</i>	<i>8 029</i>	<i>8 549</i>
Szervezett teljes idejű DLA képzésben					
állami ösztöndíjjal részt vevők száma	69	88	121	128	111
állami ösztöndíj nélkül részt vevők száma	4	5	46	58	101
Szervezett részidejű DLA képzésben részt vevők és a DLA fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők száma	71	84	112	88	77
<i>Együtt</i>	<i>144</i>	<i>177</i>	<i>279</i>	<i>274</i>	<i>289</i>
Szervezett részidejű PhD, DLA képzésben részt vevők és a PhD, DLA fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők együttes száma ²⁸	3 932	3 548	3 909	3 600	3 883
közülük felsőoktatási intézményben teljes munkaidőben foglalkoztatott oktató	1 622	1 622	1 710	1 642	1 714
<i>[A szervezett részidejű képzésben részt vevők és az egyénileg felkészülők együttes számának %-ában]</i>	<i>[41,3]</i>	<i>[45,7]</i>	<i>[43,7]</i>	<i>[45,6]</i>	<i>[44,1]</i>

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások. A ZMNE-től kapott adatok

²⁷ A 2000. októberi és a 2003. márciusi adatok közötti nagy eltérések elsődleges okai a 2000. októberi és a 2002. márciusi téves adatszolgáltatások (amelyek részint az adatlapok téves értelmezéséből adódtak). A 2002-2003 közötti változásban az is szerepet játszott, hogy költségterítéses PhD hallgatók átkerültek részidejű képzésbe.

²⁸ HM, BM intézmények nélkül.

7/A táblázat

A doktori (PhD) képzésben részt vevő hallgatók, ill. a PhD fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők számának változása 2003. március - 2004. március között intézményenként

Intézmény	Teljes idejű képzésben állami ösztöndíjjal részt vevők száma		Teljes idejű képzésben állami ösztöndíj nélkül részt vevők száma		Részidejű képzésben részt vevők és egyéni felkészülők együttes száma		Összesen	
	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március
Budapesti Corvinus Egyetem ²⁹	173	174	78	74	352	496	603	744
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	297	317	204	268	299	414	800	999
Debreceni Egyetem	328	353	13	16	470	527	811	896
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	11	10			19	17	30	27
Eötvös Loránd Tudományegyetem	495	562	1 062	997	47	66	1 604	1 625
Evangelikus Hittudományi Egyetem	11	7			5	4	16	11
Kaposvári Egyetem	24	26			27	30	51	56
Károli Gáspár Református Egyetem	6	7			12	4	18	11
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	5	3	3	4	2	2	10	9
Miskolci Egyetem	121	121	24	21	249	264	394	406
Nyugat-Magyarországi Egyetem	46	48	4	4	153	165	203	217
Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem	3	6	3	9	3	5	9	20
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	22	34	146	154	30	40	198	228
Pécsi Tudományegyetem	174	195	1		652	634	827	829
Semmelweis Egyetem	178	204	22	21	341	202	541	427
Széchenyi István Egyetem		4				27		31
Szegedi Tudományegyetem	324	328	251	238	193	221	768	787
Szent István Egyetem	136	135	4	7	524	569	664	711
Veszprémi Egyetem	99	101	41	52	134	119	274	272
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	21	3			187	240	208	243
Mindösszesen	2 474	2 638	1 856	1 865	3 699	4 046	8 029	8 549

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemtől kapott adatok

²⁹ A Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) neve 2004. aug. 31-éig Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem (BKÁE) volt. A Szent István Egyetemtől 2003-ban a BKÁE-hez átkerült budai karok 2003. márciusi adatait a BCE adatai tartalmazzák.

7/B táblázat

A mester- (DLA) képzésben részt vevő hallgatók, ill. a DLA fokozat megszerzésére egyénileg felkészülők számának változása 2003. március - 2004. március között intézményenként

Intézmény	Teljes idejű képzésben állami ösztöndíjjal részt vevők száma		Teljes idejű képzésben állami ösztöndíj nélkül részt vevők száma		Részidejű képzésben részt vevők és egyéni felkészülők együttes száma		Összesen	
	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március	2003. március	2004. március
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	19	10	2	1	12	29	33	40
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	39	32	14	16	33	27	86	75
Magyar Iparművészeti Egyetem	18	20	42	56			60	76
Magyar Képzőművészeti Egyetem	17	17		1	2	5	19	23
Pécsi Tudományegyetem	12	11			1	8	13	19
Színház- és Filmművészeti Egyetem	23	21		27	40	8	63	56
Mindösszesen	128	111	58	101	88	77	274	289

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

2. Az OM felsőoktatási tudománytámogató tevékenysége

2.1. A felsőoktatási kutatási előirányzat

A felsőoktatási kutatási előirányzat céljairól, képzésének és a felsőoktatási intézmények közötti felosztásának módjáról a felsőoktatási törvény³⁰ (Ftv.) rendelkezik.

Az Ftv. 9/E. § (1) bekezdése szerint az éves költségvetési törvényben *“kutatási előirányzatot”* kell képezni *“a képzést tematikusan elkülönülten megalapozó kutatások, ... tudományos műhelyek támogatására, ... a doktori ... programok feltételeinek biztosítására”*.

A kutatási előirányzatot *“ a felsőoktatási intézményekben teljes munkaidőben foglalkoztatott, tudományos ...fokozattal rendelkező oktatók és kutatók, továbbá az államilag finanszírozott nappali doktori képzésben részt vevők együttes létszáma, valamint a kutatási normatíva alapján kell meghatározni. A kutatási normatíva nem lehet kisebb, mint a legalacsonyabb képzési és fenntartási normatíva kétszerese.”*

Az utóbbi szabály 2001 óta nem érvényesül az éves költségvetési törvények vonatkozó rendelkezései miatt.

Az Ftv. 111. § (6) bekezdése szerint a kutatási előirányzat *“legkevesebb 50%-át az intézmények kutatási és fejlesztési tevékenységére vonatkozó teljesítményi mutatók alapján kell a felsőoktatási intézmények között felosztani. A fennmaradó rész pályázat alapján nyerhető el a kiemelkedő tudományos eredményeket ígérő kutatások és fejlesztések támogatására”*

A kutatási előirányzatnak a tudományos teljesítményi mutatók alapján felosztott részét *felsőoktatási normatív kutatástámogatásnak* nevezzük. Ezt a fogalmat az előbbi törvényi rendelkezés végrehajtására kiadott, a támogatás felosztásáról és felhasználásáról szóló 6/1997. (II. 12.) MKM rendelet vezette be.

A miniszteri rendeletet hatályon kívül helyezte a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő 2004. évi finanszírozásáról szóló 80/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet (amely a kihirdetését követő 8. napon, 2004. április 27-én lépett hatályba).

A kormányrendelet a normatív kutatástámogatást a *tudományos támogatás* részévé tette. Erről részletesebben szó lesz a 2.2. fejezetben.

Az előző főosztályi jelentéseinkben az éves kutatási előirányzatot két rész együtteseként kezeltük. Az előirányzat nagyobbik része az állami egyetemek és főiskolák költségvetésébe normatív kutatástámogatás jogcímén beépített összeg volt, kisebb része pedig az OM költségvetésében *Felsőoktatási kutatási program* elnevezéssel évenként megállapított összeg, amely az állam által elismert felsőoktatási intézmények normatív kutatástámogatását is tartalmazta.

A 2003. évi kutatási előirányzatról tájékoztatást adtunk a 2002/2003. tanévi főosztályi jelentésünkben.

A 2004. évi költségvetési törvény által az OM 2004. évi költségvetésében *Felsőoktatási kutatási program* elnevezéssel megállapított összeg 500 millió forint volt. Ebből az összegből 50 millió forint megtakarítását írta elő a 2050/2004. (III. 11.) Korm. határozat. Az előirányzatnak a *költségvetési törvény szerinti felhasználási céljai* az alábbiak voltak:

- a fiatal kutatói réteg pályaindításának elősegítése az oktatói-kutatói életpálya jelentős állomásaihoz kapcsoltan

³⁰ 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról

- a szakmailag kiemelkedő kutatás-fejlesztési témák és az új utakat kereső művészeti programok megvalósításának támogatása
- a doktori iskolák bázisán kialakuló tudományos és mester iskolák támogatása
- a regionális kutatási és fejlesztési programokat megvalósító tudományos műhelyek fejlesztésének támogatása

Az előirányzat a korábbi években már elnyert pályázatok 2004-re ütemezett feladatainak megvalósítását célozta. Ez azt jelenti, hogy - 2003-hoz hasonlóan - **2004-ben sem volt mód új kutatási pályázatok meghirdetésére ebből a forrásból.**

A fenti céloknak megfelelően az OM 2004. évi Gazdálkodási Szabályzatában rögzített *részfeladatok és felhasználási részösszegek* a következők voltak:

1. A 2002. évi doktori iskolai pályázat nyerteseinek támogatása	403,6 millió Ft
2. A 2001. évi Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (FKFP) pályázat nyerteseinek támogatása	8,0 millió Ft
3. Az állam által elismert egyetemeken folyó doktori képzés támogatása	38,4 millió Ft
<i>Összesen</i>	<i>450,0 millió Ft</i>

A felsőoktatási kutatási előirányzatnak az OM költségvetési fejezetében tervezett összege az alábbiak szerint változott 1999-2004 között:

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Előirányzat (millió Ft)	1 200,0	1 004,0	884,0	2 300,0	890,0	450,0
Az előirányzathoz normatív kutatás-támogatás ³¹ (millió Ft)	128,5	51,1	52,0	52,0	77,5	-

2.2. A felsőoktatási normatív kutatástámogatás

A felsőoktatási intézmények számára 1997 óta alanyi jogon juttatott, a kutatási és fejlesztési aktivitásukat jellemző tudományos teljesítményi mutatóik alapján megállapított normatív kutatástámogatás (NKT) a felsőoktatási törvény³² (Ftv.) 1996. évi módosításával bevezetett, az egyetemek és főiskolák döntő többsége által pozitívan értékelt új támogatási forma.

Ezt a megállapítást elsősorban a támogatás intézményi felhasználásáról évenként készített kutatási beszámolók alapján tehetjük, amelyekben az intézmények az elismerő vélemények mellett a támogatási rendszer továbbfejlesztésére vonatkozó számos javaslatot is megfogalmaztak. Ezekért e helyen is köszönetet mondunk.

Az NKT működését pozitívan minősítette az a munkabizottság is, amelyet a Magyar Rektori Konferencia, a Művészeti Egyetemek Rektori Széke, valamint a Főiskolai Főigazgatók Konferenciája által javasolt szakértők bevonásával hoztunk létre a támogatás intézmények közötti felosztásával és felhasználásával kapcsolatos tapasztalatok értékelésére, továbbá a szükségessé vált intézkedések kidolgozásának segítésére. Munkájával igen jelentős

³¹ 2000-2003 között az állam által elismert felsőoktatási intézmények normatív kutatástámogatása, 1999-ben pedig ezen felül az állami intézményeket a 6/1997-es MKM rendelet szerint megillető összeg és a költségvetési szerkezetükbe ezen a jogcímen beépített összegek közötti különbség is (amelyet átutalással kaptak meg). 2004-ben az állam által elismert intézmények tudományos támogatásának megállapítása a 2003. évvel megegyező összegű normatív kutatástámogatás figyelembevételével történt.

³² 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról

mértékben hozzájárult a támogatási rendszer elfogadottságát növelő jogszabályi korrekciók megvalósításához. Ez úton is köszönjük a bizottság tagjainak az értékes együttműködést.

Az előző évi főosztályi beszámolók gyakorlatát követve az alábbiakban tájékoztatást adunk a 2003. évi NKT intézményi felhasználásának legfontosabb tapasztalatairól, továbbá a 2004. évi intézményi támogatás megállapításának módjáról.

2003. január 1-jétől jelentősen megváltoztak az NKT intézmények közötti felosztásának szabályai az által, hogy a 62/2002. (XII. 20.) OM rendelet³³ módosította a felosztásról és felhasználásról szóló 6/1997. (II. 12.) MKM rendeletet. A 2002/2003. tanévi főosztályi jelentésünkben beszámoltunk a változásokról, és közzétettük a módosítások indokait is. A 2003. évi felhasználási tapasztalatok értékeléséhez az alábbiakban röviden összefoglaljuk a jogszabályi változások lényegét:

1) Megváltoztak **az NKT felosztásának fő arányai**. A minősített oktatók és kutatók súlyozott intézményi létszáma, az intézmények kutatási és fejlesztési aktivitása, valamint a doktori képzés súlyozott intézményi létszáma szerint felosztott összegeknek a teljes kerethez képest 60%:30%:10% aránya 2003-ban 50%:35%:15% arányra változott.³⁴

2) Az intézmények súlyozott K+F bevételeinek számításakor az állami **költségvetésen kívüli** (megbízásos és külföldi) forrásokból származó **K+F bevételek szorzószáma** a korábbi 1,5-ről 2-re emelkedett.³⁵

3) Az intézményi normatív kutatástámogatásnak ismét lett **garantált összege** (1 millió forint).³⁶

A 2003. évi normatív kutatástámogatás teljes összege 1 912,28 millió forint volt. Ez az összeg 25,48 millió forinttal több a 2002. évi 1 886,8 millió forintnál. A nem jelentős mértékű növekedés oka a következő volt:

A 2003. évi költségvetés tervezésekor az állami felsőoktatási intézmények 2003. évi költségvetési szerkezetébe együttesen a 2002. évi 1 834,8 millió forinttal megegyező összeg épült be normatív kutatástámogatás jogcímén. A 2003. évi teljes összeget 1 912,28 millió forintra kellett emelni annak érdekében, hogy a teljes összegnek a módosított 6/1997-es MKM rendelet szerinti felosztásával az állam által elismert felsőoktatási intézmények az őket megillető összegeket kapják. 2003. évi együttes támogatásuk 77,48 millió forintra adódott, a 2002. évi 52 millió forintnál 25,48 millió forinttal nagyobb összegre.

Az állam által elismert intézmények együttes támogatásának növekedése elsősorban annak a következménye, hogy 16 egyházi és 5 magán, ill. alapítványi intézményt érintett a garantált támogatási összeg visszaállítása a 6/1997-es MKM rendelet módosításával.

Az állam által elismert intézmények 2003. évi normatív kutatástámogatásának forrása az OM 2003. évi felsőoktatási kutatási előirányzata volt, amelyet a tárca 2003. évi Gazdálkodási Szabályzata rögzített. E szabályzat elfogadásával 2003 februárjában vált véglegessé a 2003. évi, összesen 1 912,28 millió forint felsőoktatási normatív kutatástámogatás felosztása.

A felsőoktatási intézményeket 2003 februárjában előzetesen tájékoztattuk a 2003. évi NKT felosztásának eredményéről, egyidejűleg megküldtük részükre a felosztás alapjául szolgáló, az intézményi tudományos teljesítményi mutatókra vonatkozó háttérszámításokat. A tájékoztatásban felhívtuk az intézmények figyelmét a doktorjelöltek kutatómunkájának

³³ Megjelent a Magyar Közlöny 2002. évi 159. számában.

³⁴ A cél az volt, hogy az intézmények jobban legyenek ösztönözve K+F szellemi kapacitásaik és eredményeik gazdasági hasznosítására, továbbá növekedjék a doktori iskolák és doktorjelöltek támogatásának lehetősége.

³⁵ Annak érdekében, hogy az intézmények jobban törekedjenek költségvetésen kívüli K+F források bevonására.

³⁶ Erre azért volt szükség, mert a kis intézmények többségének egyetlen kutatási forrása az NKT.

segítésére a támogatás felhasználásával. A felosztás eredményéről szóló **OM közlemény** 2003. április 9-én jelent meg a Magyar Közlöny 2003. évi 35. számában.³⁷

Az OM és az intézmények között 2003 áprilisában létrejött **támogatási szerződések** a felhasználásról szóló beszámolási kötelezettséget is rögzítették. Ennek alapján volt módunk 2004 elején tájékozódni a 2003. évi NKT intézményi felhasználásáról, ugyanis a jogszabályi kötelezettség megszűnt azzal, hogy a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő 2004. évi finanszírozásáról szóló 80/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezte a 6/1997-es MKM rendeletet.³⁸ (A későbbiekben, a 2004. évi NKT-ra vonatkozó tájékoztatás részeként összefoglaljuk e kormányrendeletnek és végrehajtásának a 2004. évi NKT-re gyakorolt hatását.)

A beszámolási kötelezettség alapjának megváltozására tekintettel egyszerűsítettük a beszámolók összeállításához megadott szempontokat. Elsősorban arra törekedtünk, hogy az NKT forrásul szolgáló felsőoktatási kutatási előirányzatra vonatkozó, az Ftv. 9/E. §-ában rögzített felhasználási célok teljesüléséről legyen átfogó képünk³⁹. Emellett az elmúlt években az intézmények nagy része által prioritásként kezelt további felhasználási célokra is rákérdeztünk.

A támogatásban részesült 64 egyetem és főiskola mindegyike eleget tett a támogatási szerződésekben vállalt beszámolási kötelezettségének 2004-ben.⁴⁰

Az intézményi beszámolókat ez évben is feldolgoztuk és a legfontosabb tapasztalatokról részletes összefoglalást készítettünk, amelyet megküldtünk az intézményeknek (is). A beszámolók feldolgozásakor és az összefoglalás elemző megállapításainak megfogalmazásánál arra törekedtünk, hogy a tapasztalatokat jól tudjuk hasznosítani a készülő új felsőoktatási törvényre vonatkozó javaslatainkban, ill. ezek indokolásában. Az összefoglalásból az alábbiakat emeljük ki:

Az intézmények jelentős hányada, pl. az állami egyetemek több mint 80%-a, az állami főiskolák 50%-a számolt be **az NKT segítségével megvalósított, intézményi (kari) szinten kiemelkedő konkrét kutatási, fejlesztési témákról, kutatási eredményekről, művészeti alkotásokról**. Ezek súlya a beszámolókból jelentősen nőtt a korábbi évekhez képest, és a 2002. évi NKT felhasználásáról szóló beszámolókhöz viszonyítva is van előrelépés.

A kis összegű támogatásban részesült intézmények közül 15 főiskola és egy egyetem beszámolójában is szerepelnek olyan konkrét kutatási témák, amelyek megvalósítását segítette a 2003. évi NKT. A garantált támogatás visszaállításának jelentős szerepe volt ebben.

Ismétlődő tapasztalat az, hogy az intézmények tágan értelmezik a megoldott kutatási és fejlesztési feladatokat. Számos intézmény a konkrét K+F témák művelése, művészeti alkotó tevékenység mellett K+F feladatként kezeli az alábbiakat is (esetenként átfedést mutató megnevezésekkel):

- Kutatói bérek és járulékaik finanszírozása, doktori iskolák fejlesztése, doktori programok működtetése, a doktori iskolák vezetői pótlékának, PhD témavezetők, doktori képzésben részt vevő óraadók díjának kifizetése, kutatási és pályázati koordinátorok díjazása, a PhD képzés dologi kiadásainak fedezése

³⁷ A felosztás eredményének közzétételét a 6/1997-es MKM rendelet írta elő.

³⁸ A beszámolás a 6/1997-es MKM rendeletben előírt, évenként esedékes intézményi kötelezettség volt.

³⁹ Ftv. 9/E. § (1) "... az éves költségvetésben meghatározott kutatási előirányzat ...a képzést tematikusan elkülönülten megalapozó kutatások, ... fejlesztések, ...a tudományos műhelyek támogatására, ... a doktori fokozat megszerzésére felkészítő programok feltételeinek biztosítására" [szolgá].

⁴⁰ 12 intézmény többszöri sürgetésre a határidő után 2-4 hónapos késéssel számolt be.

- A kutatás személyi feltételeinek fejlesztése: posztdoktori álláshelyek és K+F menedzsment szervezése, külföldi tanulmányutak támogatása, doktorjelöltek kutatási tevékenységének, konferencia részvételének, publikálásainak, nyelvtanulásának támogatása, ösztöndíjszerződések, a doktori fokozat megszerzésével összefüggő eljárási, utazási díjak fedezése stb.
- A kutatási és alkotási infrastruktúra fejlesztése, működtetése, új laboratóriumok létrehozása, fejlesztése, műszer- és eszközbeszerzés, ill. -felújítás, informatikai fejlesztés, a kutatási infrastruktúra működtetése
- Könyvtárfejlesztés, szakkönyv-, -folyóirat és CD-beszerzés
- Kiválósági központok előkészítése stratégiailag fontos kutatási területeken
- Hozzájárulás az intézményi doktori és habilitációs tanács (bizottság) költségeihez
- Fiatal kutatók és doktorjelöltek munkafeltételeinek javítása
- A kutatási eredmények publikálása, intézményi (kari) tudományos kiadványok megjelentetése, megvédett PhD dolgozatok közzététele, elektronikus folyóirat működtetése, tudományos, ill. publikációs díjak odaítélése
- Tudományos (művészeti) rendezvények szervezése, részvétel ezeken, elsősorban előadóként
- A TDK tevékenység segítése
- Saját forrás biztosítása külső, pl. pályázati K+F források bevonásához
- Tudományos egyesületi tagság fenntartása

A 2003-ban még hatályos 6/1997-es MKM rendeletnek - amellyel, hogy az Ftv.-nek megfelelően nagy önállóságot biztosított az NKT felhasználásában az intézmények számára - a felhasználásra vonatkozó leginkább érdemi megkötése az volt, hogy **az intézményi NKT-nak a doktori iskolai mutatók alapján megállapított részét elsősorban a doktori képzést befejezett, doktori munkájukon, művészeti alkotásukon dolgozók támogatására kellett fordítani.**

A felhasználásról 2003 áprilisában megkötött szerződésekben rögzítettük a doktorjelöltek támogatására fordítandó összegeket is (azzal a kiegészítő megjegyzéssel, hogy erre a célra több is felhasználható az NKT-ból).

A doktori iskolai mutatók alapján felosztott támogatási részkeret 286,84 millió forint volt 2003-ban, az 1 912,28 millió Ft összegű teljes NKT keret 15 százaléka (a 6/1997-es MKM rendelet módosításának eredményeként).

Az egyes intézmények részesedése ebből a részkeretből a támogatásuk teljes összegéhez viszonyítva nagyon eltérő arányú volt: 5 egyetemenél a doktori iskolai mutatók alapján megállapított támogatásrész az intézményi NKT több mint 30 százaléka volt, 7 intézmény esetében viszont nem volt ilyen része a támogatásnak.

Az intézmények közel 70 százaléka kiemelt feladatként jelölte meg beszámolójában a doktori képzés, a képzésben részt vevő hallgatók, a doktorjelöltek és kutató, alkotó tevékenységük támogatását.

Az állami és az egyházi egyetemek a 2003. évi NKT⁴¹ átlagosan 31,1 százalékát fordították ilyen célokra. A felhasználás kiemelkedően nagy arányú volt az alábbi egyetemeken (az intézményi NKT-hoz viszonyítva, *százalékban*):

BME (a saját forrással kiegészített NKT 47,8 százaléka), DE (28,4%), ELTE (67,5%), LFZE (29%), MIE (36%), EHE (46,3%), PPKE (42,4%).

A doktorjelöltek segítségének leggyakoribb formája a kutatási, ill. művészeti alkotó tevékenység támogatása volt 17 egyetem beszámolójának tanúsága szerint.

⁴¹ A BME esetében 111,4 millió Ft saját forrással kiegészített összeg.

A doktorjelöltekkel 15 egyetem kötött határozott idejű szerződéseket.

A tudományos rendezvényeken (konferenciákon, kongresszusokon), szakmai tanfolyamokon való részvétel támogatásáról 13 egyetem adott számot.

További támogatási formák: hozzájárulás a disszertációval összefüggő költségekhez, a fokozatszerzési eljárási díj elengedése, publikálás, nyelvtanulás támogatása, doktorhallgatók bevonása az oktatásba tandíj helyett, szoftver beszerzés, a fokozatszerzési eljárás költségtámogatása, külföldi kutatási lehetőség biztosítása.

Több egyetem az oktatói és kutatói doktori tanulmányait, fokozatszerzését is támogatta.

Az állami és az állam által elismert főiskolák közül 22 intézmény segítette oktatóinak doktori tanulmányait, ill. fokozatszerzését a 2003. évi NKT ilyen célú felhasználásával. A támogatás fő formái a következők voltak:

A legtöbb, 18 főiskola a tandíjak, eljárási díjak, utazási, szállás- és egyéb költségek egy részének vagy egészének átvállalásáról számolt be.

A fokozatszerzéssel összefüggő kutatásokat 6, a tudományos konferenciákon való részvételt 8 intézmény támogatta.

Munkaidő-kedvezményt, tanulmányi szabadságot, a PhD dolgozat elkészítésére alkotói szabadságot 6 intézmény, publikálási lehetőséget szintén 6 intézmény biztosított.

A doktorjelöltekkel 6 intézmény kötött határozott időre szóló szerződést.

A doktori tanulmányokat folytató, ill. a fokozatszerzésen dolgozó oktatókat az NKT összegéhez viszonyítva az alábbi főiskolák támogatták a legnagyobb mértékben (*az intézményi NKT százalékában*):

BDF (44,4%), BGF (38,4%), DF (50,3%), EKF (52,9%), NYF (a saját forrásból kiegészített NKT 33,9 százaléka), SZF (65%), ATF (100%), AVKF (60,6%), PPHF (64,4%), VJRKTF (47,1%), KJF (61,1%).

Azok a főiskolák, amelyekben PhD célú felhasználás nem volt, többségükben 1 millió forint összegű garantált támogatásban részesültek 2003-ban, és a támogatást más fontos célokra használták fel, mivel jellemzően az NKT volt az egyetlen K+F forrásuk.

Az NKT intézmények közötti felosztásakor a doktori iskolai mutatók alapján felosztott részeret 2002-ig a teljes NKT 10 százaléka, 2003-ban pedig a 15 százaléka volt. A doktori képzés, a doktoranduszok és a doktorjelöltek, ill. kutatási tevékenységük támogatására felhasznált együttes összegeknek a teljes NKT kerethez viszonyított aránya pedig az alábbiak szerint változott 2000-2003 között:

	2000 ⁴²	2001	2002	2003
Állami egyetemek és főiskolák	9,7%	11%	13,1%	30,7%
Az állam által elismert felsőoktatási intézmények	7,2%	15,1%	28%	28,1%

Ezek az adatok azt mutatják, hogy

1) az állami felsőoktatási intézményekben az NKT doktori képzési célú felhasználás részaránya évről-évre számottevően nőtt, és 2003-ban a módosított MKM rendeletben előírt 15 százalékos hányadot is több mint kétszeresen meghaladta,

2) az állam által elismert felsőoktatási intézmények esetében pedig a 2003 előtt előírt 10 százalékos arány 2001. évi másfélszerese és 2002. évi közel háromszorosa figyelemre méltó.

A fentieket összefoglalva: **A felsőoktatási intézmények a doktori képzés, a doktorjelöltek és kutatási tevékenységük támogatását az NKT egyik legfontosabb, ill. a legfontosabb kiemelt felhasználási céljaként kezelték. Indokolt és helyes intézkedés volt**

⁴² 2000-ben 16 állami egyetem, főiskola és az állam által elismert 21 intézmény közölt doktori képzési célú felhasználási - intézményi szintű - adatokat.

az NKT doktori iskolai mutatók alapján felosztott részének 10 százalékról 15 százalékra emelése 2003-ban.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a 2003. évi NKT felhasználásáról szóló intézményi beszámolóokban konkrét adatok közlését kértük az alábbi, évről-évre számos intézményben prioritást élvező felhasználási célokra vonatkozóan is:

- A támogatás felhasználása önrészként más külső K+F források bevonásához
- A kutatási és alkotási infrastruktúra fejlesztése
- Könyvtárfejlesztés, könyv-, folyóirat- és CD-beszerzés

Ezek a felhasználási célok összhangban vannak az NKT forrásául szolgáló felsőoktatási kutatási előirányzatra vonatkozó, az Ftv. 9/E. §-ában rögzített célkitűzésekkel. Az más kérdés, hogy az intézményi NKT mértéke mennyiben teszi lehetővé a kutatási feltételek javítását, konkrét kutatási projektek megvalósítását.

Az alábbiakban összefoglalt tapasztalatok azt mutatják, hogy **az NKT felhasználása révén a kutatási feltételek javításához és konkrét kutatási projektek megvalósítása érdekében külső K+F források bevonásának elősegítéséhez meglehetősen szűkösek a felsőoktatási intézmények lehetőségei a szükségletekhez viszonyítva.**

Mielőtt azonban az ezekkel kapcsolatos, 2003. évi tapasztalatokat összegeznénk, érdemes ismét⁴³ megnéznünk azt, hogy az OM költségvetési fejezetébe tartozó egyetemek és főiskolák külső K+F forrásokból származó együttes bevételei hogyan változtak 1997-2003 között.

Az alábbi, hazai és külföldi K+F pályázatokból, valamint megbízásos K+F-ből származó összbevételek az intézmények által az NKT felosztásához szolgáltatott, ellenőrzött adatok millió forintba kerekített összesítései:

K+F forrás	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Hazai K+F pályázatok	5 065	5 375	5 311	4 514	6 928	10 471	11 042
Külföldi K+F pályázatok	918	925	1 008	1 173	1 158	1 465	1 499
Megbízásos K+F bevételek	1 276	1 641	1 563	1 792	1 952	2 077	1 945
<i>Együtt</i>	<i>7 259</i>	<i>7 941</i>	<i>7 982</i>	<i>7 479</i>	<i>10 038</i>	<i>14 013</i>	<i>14 486</i>
Normatív kutatástámogatás ⁴⁴	800	800	1 298	1 298	1 887	1 887	1 912

Jól látható, hogy az NKT összege minden évben jóval kisebb volt a többi külső forrásból eredő, különösen K+F pályázatok révén elért támogatásoknál. A pályázatok benyújtásához viszont egyre gyakrabban előírt feltétel a pályázati projekt megvalósításához rendelkezésre álló önerő. Az alanyi jogon kapott intézményi NKT egy részének más külső, pl. pályázati K+F forrás bevonása érdekében történő felhasználása esetén a megtérülés többszörös lehetne.

A 29 állami egyetem és főiskola közül 16 intézmény számolt be ilyen célú ráfordításokról, amelyek együttes összege 163,1 millió forint. Ez az összeg a 2003. évi együttes NKT-nak 8,3 százaléka. 2001-2003 között a következők szerint változott ez az arány:

⁴³ Lásd 1.4. fejezet és 4. táblázat!

⁴⁴ 1997-ben az állam által elismert felsőoktatási intézmények nélkül.

		2001	2002	2003
Az NKT-ból más külső K+F forrás bevonásához önrészként felhasználó intézmények száma		12	17	16
Az önrészként felhasznált együttes összeg	[Millió Ft]	119,4	95,4	163,1
<i>Az önrészként felhasznált együttes összeg aránya az az NKT együttes összegéhez viszonyítva</i> ⁴⁵	[%]	6,5	5,2	8,3

Az NKT-ból más külső K+F forrás bevonásához önrészként felhasznált együttes összeg 2003-ban (nominálisan) 36,6 százalékkal haladta meg a 2001. évi összeget, és 71 százalékkal a 2002. évi összeget, miközben az NKT nem, ill. alig változott, **tehát az állami intézmények ennek a felhasználási célnak a fontosságát is felismerték.**

Az NKT-ból 2003-ban az átlagosnál többet fordítottak más K+F források bevonására az alábbi intézmények (*az intézményi NKT százalékában*):

BKÁE (20,4%), BME (*a saját forrással kiegészített teljes NKT 9,5 százaléka*), DE (9,6%), MKE (51,3%), NYME (14,1%), SZE (30,7%), SZTE (11,3%), KF (16%), TSF (19,4%).

A nemleges választ adó 13 intézmény többsége kis összegű NKT-ban részesült.

Az állam által elismert 35 felsőoktatási intézmény közül csak a KJF számolt be ilyen célú felhasználásról, az összes többi intézménynek pedig nemleges volt a válasza. Meg kell említenünk, hogy 21 intézmény támogatása a garantált 1 millió forint volt, további 9 intézmény támogatása pedig nem érte el a 2 millió forintot.

Megismételjük azt, amit már számos alkalommal leírtunk: **a kis összegű normatív kutatástámogatásban részesülő felsőoktatási intézmények esetében a pályázatos támogatás elnyerésének esélyét a saját forrás hiánya is csökkenti.**

A 2003. évi NKT-ból **a kutatási és alkotási infrastruktúra fejlesztésére az állami felsőoktatási intézmények** együttesen 325,7 millió Ft-ot fordítottak. Ez az összeg az együttes támogatásuk⁴⁶ 16,7%-a, amely figyelemre méltó arány, és jelentősen meghaladja a 2002. évi 12,1%-ot.

Az infrastruktúra fejlesztésére fordított összegeknek az intézményi NKT-hoz viszonyított arányát tekintve az átlagosnál többet fordítottak infrastruktúra-fejlesztésre az alábbi egyetemek és főiskolák (*az intézményi NKT százalékában*):

DE (28,7%), NYME (45%), PTE (18,6%), BMF (18,6%), MTF (31,4%), SZF (35%)

A nemleges választ adó 5 intézmény többsége kis összegű NKT-ban részesült.

Az állam által elismert 35 egyetem és főiskola közül 15 intézmény együttesen 14,8 millió forintot fordított a K+F infrastruktúra, ezen belül az informatikai eszközellátottság fejlesztésére. Ez a ráfordítás a 35 intézmény 77,48 millió forint összegű támogatásának a 19,1 százaléka. Az előrelépés 2002-höz viszonyítva igen jelentős: a felhasznált összeg a 2002. évi 4 millió forintnak a 3,7-szerese.

Az alábbi intézmények az általában kis (6 főiskola esetében 1 millió forint) összegű NKT-ból az arányt tekintve az átlagosnál sokkal többet fordítottak az infrastruktúra fejlesztésére (*az intézményi NKT százalékában*):

⁴⁵ Az együttes NKT mindhárom évben 1 834, 8 millió Ft volt. A 2003. évi arány számításánál figyelembe vettük az intézményi NKT saját forrással való kiegészítését is (BME: 111,4 millió Ft, NYF: 6,9 millió Ft).

⁴⁶ A BME, NYF saját forrásával kiegészített NKT-t figyelembe véve.

DRHE (34,2%), ATF (43%), BTA (100%), EGHF (55%), ESZHF (45,5%), GYHF (93%), SZHF (46,6%), GDF (29,9%), HFF (38,1%).

A fentiek alapján mind az állami, mind az állam által elismert felsőoktatási intézményekre vonatkozóan megállapíthatjuk: 2003-ban az előző évekhez képest a K+F infrastruktúra fejlesztés szerepe is jelentősen nőtt az NKT felhasználásában.

A könyvtárfejlesztés évek óta az egyik legfontosabb prioritás az intézményi NKT felhasználásában. 2003-ban a támogatásban részesült 64 egyetem és főiskola közül 52 intézmény (24 állami és 28 nem állami intézmény) jelölte meg felhasználási célként ezt a feladatot. A hangsúlyt az állománygyarapításra helyezték, azon kívül csak elvétve volt más könyvtári fejlesztés, pl. bővítés, korszerűsítés, informatikai fejlesztés stb.

Az **állami egyetemek és főiskolák** 2003-ban az NKT-ból együttesen 95,9 millió forintot használtak fel könyvtárfejlesztésre, 2003. évi együttes támogatási keretük 4,9 százalékát. (A 2001. évi arány 5,2%, a 2002. évi pedig 4,8% volt.)

A támogatásnak az átlagosnál jóval nagyobb hányadát fordították könyvtárfejlesztésre az alábbi intézmények (*az intézményi NKT százalékában*):

LFZE (9,7%), SE (10,2%), VE (12,3%), BDF (21,1%), BGF (10,9%), EKF (9,7%), KRF (32%), NYF (*a saját forrással kiegészített NKT 9,2 százaléka*), TSF (13,1%).

Az *állam által elismert felsőoktatási intézmények* könyvtárfejlesztési ráfordítása 2003-ban együttesen 21,2 millió forint volt (közel kétszerese a 2002. évi ráfordításnak), az együttes NKT 27,4 százaléka. (A 2002. évi átlagos arány 21,5 százalék volt.)

Az átlagosnál jóval nagyobb arányú volt a könyvtárfejlesztési felhasználás a következő intézményekben (*az intézményi NKT százalékában*):

ORZSE (100%), ATKBF (100%), PRTA (100%), PTF (50%), SSZHF (100%), SZAGKHF (100%), SZBF (42,3%), SZPA (72,4%), VÉHF (100%), WJLF (100%), AGYE (100%)

Figyelemre méltó, hogy 7 intézmény az 1 millió forint összegű garantált NKT-t teljes egészében könyvtárfejlesztésre fordította.

A 2004. évi normatív kutatástámogatás felosztásához elvégzett intézményi adatgyűjtésről, az adatok ellenőrzéséről és egyeztetéséről, a felsőoktatási intézményhálózat változásaival⁴⁷ összefüggő adatomódosításokról, továbbá a felosztás háttérszámításainak elvégzéséről beszámoltunk a 2003. évi főosztályi jelentésünkben. A felosztásnál a 2003. évi NKT-val megegyező összeggel, 1 912,28 millió forinttal számoltunk.

Ekkor már készen volt a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő 2004. évi finanszírozásának koncepciója. Ennek az a lényege, hogy a felsőoktatási intézmények a részükre korábban összevont képzési és fenntartási normatíva formájában nyújtott támogatást 2004-ben három részre bontva oktatási, tudományos és fenntartási normatív támogatásként kapják meg, és a tudományos támogatásba beépül a normatív kutatástámogatás. A Kormány elfogadta ezt a koncepciót, és 80/2004. (IV. 19.) Korm. számmal rendeletet hozott a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási normatíva alapján történő 2004. évi finanszírozásáról.

E kormányrendeletnek és végrehajtásának a 2004. évi NKT-ra gyakorolt hatása a következőkben foglalható össze:

⁴⁷ 2003. szeptember 1-jével a Szent István Egyetem budai karai a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem (2004. szeptember 1-jétől Budapesti Corvinus Egyetem) karaivá váltak, gyöngyösi főiskolai kara pedig Károly Róbert Főiskola néven önálló főiskolává alakult.

A kormányrendelet 10. § (1) bekezdése *“az Ftv. 9/E. § (1) bekezdés alapján számított normatív kutatástámogatást”* a képzési és fenntartási normatíva *“tudományos támogatási részévé”* tette.

E rendelkezés végrehajtásaként a felsőoktatási intézmények 2004. évi tudományos támogatásába a 2003. évi intézményi NKT-val megegyező összeg épült be, az állami felsőoktatási intézmények esetében a 2004. évi költségvetésük szerkezetébe, az állam által elismert intézmények esetében a részükre átutalt állami támogatásba.

A kormányrendelet 15. § (3) bekezdésében ez áll: *“E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a felsőoktatási normatív kutatástámogatás felosztásáról és felhasználásáról szóló 6/1997. (II, 12.) MKM rendelet.”*⁴⁸

A *“normatív kutatástámogatás”* fogalmát ez az MKM rendelet vezette be. A hatályon kívül helyezéssel a fogalom nem szűnt meg, mert a kormányrendelet 10. § (1) bekezdése átvette az MKM rendeletből.

Az NKT felosztásának és felhasználásának rendszere viszont 2004 végéig nem működött az MKM rendelet hatályon kívül helyezése miatt.

A felsőoktatási intézmények 2004. évi tudományos támogatásába beépített NKT felhasználását illetően sajátos jogi helyzet volt. A kormányrendelet 7. § (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy *“A képzési és fenntartási normatív támogatásról”*, tehát ennek az NKT-t magában foglaló tudományos támogatási részről is *“az intézmények önállóan rendelkeznek.”*

A tudományos támogatásba beépített normatív kutatástámogatás forrása az Ftv. 9/E. § (1) bekezdése alapján *“az éves költségvetésben meghatározott kutatási előirányzat”*, amely *“a képzést tematikusan elkülönülten megalapozó kutatások, ... fejlesztések, ...a tudományos műhelyek támogatására, ... a doktori fokozat megszerzésére felkészítő programok feltételeinek biztosítására”* szolgál.

Ez azt jelenti, hogy a felsőoktatási intézmények a 2004. évi képzési és fenntartási normatív támogatás felhasználásáról akkor döntöttek jogszerűen, ha a tudományos támogatás részévé tett NKT-t az Ftv.-ben a kutatási előirányzatra megállapított célokra használták fel.

2.3. Pályázatok a felsőoktatás számára

2.3.1. Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat (FKFP)

A 2003. évi támogatásokról beszámoltunk a 2002/2003-as tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben. A támogatások forrása az OM költségvetési fejezetének *Felsőoktatási kutatási program* előirányzata volt.

2004-ben a felsőoktatási kutatási előirányzatból (lásd *2.1. fejezet!*) az FKFP pályázat alábbi nyertesei részesültek támogatásban:

1. A 2001. évi FKFP pályázaton nyertes oktatók, kutatók, posztdoktori ösztöndíjasok 2004. évi támogatása	8 millió Ft
2. A 2002. évi doktori iskolai pályázat nyerteseinek 2004. évi támogatása	402 millió Ft

Új FKFP pályázatot 2004-ben sem hirdettünk meg forrás hiányában.

⁴⁸ A 80/2004-es kormányrendelet a 15. § (1) bekezdés értelmében *“a kihirdetését követő 8. napon”* lépett hatályba, *“2005. január 1-jétől hatályát veszti”* és *“Rendelkezéseit a (2) bekezdésben foglaltak kivételével 2004. január 1-jétől”* kellett alkalmazni. A rendelet a Magyar Közlöny 2004. évi 49. számában, április 19-én jelent meg. Ez volt a kihirdetés napja, a hatályba lépés napja pedig április 27.

2.3.2. Oktatói és kutatói ösztöndíjak

2.3.2.1. Békésy György Posztdoktori Ösztöndíj

Az oktatási miniszter 7/2001. (II. 23.) OM számú rendeletével 2001-ben létrehozott Békésy György Posztdoktori Ösztöndíj *alapításának az volt a célja*, hogy a legtehetségesebb, legrátermettebb oktatók, kutatók és művészek a PhD, illetve a DLA fokozat megszerzése után a hazai felsőoktatási intézmények műhelyeiben alapozzák meg pályájukat, ezzel is segítve a *felsőoktatási intézmények vezető oktatóinak utánpótlását*.

A 2001-től évenként, 2003 februárjában harmadik alkalommal meghirdetett pályázaton való részvétel feltételeiről, a pályázatok elbírálásának módjáról és 2001-2003 közötti eredményeiről részletes tájékoztatást adtunk a 2000-2002 közötti időszakra vonatkozó, *Kutatás és fejlesztés a felsőoktatásban*, valamint a 2002/2003-as tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben.

A hároméves időtartamra elnyert havi bruttó ösztöndíj a *teljes ösztöndíjban* részesülők esetében az egyetemi tanári munkakör költségvetési törvényben meghatározott garantált illetményének 70 százaléka, a *kiegészítő ösztöndíjban* részesülők esetében pedig ennek az illetménynek a 20 százaléka.

A teljes, ill. a kiegészítő ösztöndíjat elnyert pályázók száma 2001-től az alábbiak szerint változott:

	2001	2002	2003
Teljes ösztöndíjat nyert (fő)	17	33	25
Kiegészítő ösztöndíjat nyert (fő)	133	117	100
Együtt	150	150	125

Az ösztöndíjakra kifizetett összeg 2003-ban 427,1 millió forint, 2004-ben pedig 459,9 millió forint volt.

Új Békésy-pályázat kiírására 2004-ben forrás hiányában nem volt mód.

2.3.2.2. Széchenyi István Ösztöndíj

A 6/2001. (II. 23.) OM számú rendelettel 2001-ben alapított Széchenyi István Ösztöndíj *célja az volt*, hogy a díjazottak alkotóerejüket a felsőoktatásban végzett, kiemelkedő oktató és kutató teljesítményük színvonalának fokozására fordíthassák, és felkészülhessenek az *egyetemi tanári feladatok ellátására*.

A pályázaton való részvétel feltételeiről, a pályázatok elbírálásának módjáról és 2001-2003 közötti eredményeiről részletesen beszámoltunk a 2000-2002 közötti időszakra vonatkozó, *Kutatás és fejlesztés a felsőoktatásban*, valamint a 2002/2003-as tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben.

Az ösztöndíjat 3 évre lehetett elnyerni. Az egyetemi docensek, tudományos főmunkatársak havi bruttó ösztöndíja az egyetemi tanári munkakör költségvetési törvényben meghatározott garantált illetményének 30 százaléka, a főiskolai tanárok esetében pedig az egyetemi tanári munkakör garantált illetményének 25 százaléka.

Az ösztöndíjat elnyert pályázók száma 2001-ben és 2002-ben 250-250 fő volt, 2003-ban pedig 210 fő.

Az ösztöndíjakra kifizetett összeg 2003-ban 796,7 millió forint volt, 2004-ben pedig 857,8 millió forint.

Új Széchenyi-pályázat kiírására 2004-ben forrás hiányában nem volt mód.

2.3.2.3. Deák Ferenc Ösztöndíj-pályázat 2004

A Deák Ferenc Ösztöndíj alapítója a Magyar Köztársaság Kormánya, adományozója az oktatási miniszter. Az alapító és az adományozó célja, hogy - már másodszor - a 2004/2005-ös tanévre is ösztöndíjban részesítse azokat a fiatal oktatókat, kutatókat, akik a társadalomtudományokban alkotó tevékenységükkel aktívan hozzájárulnak a magyarországi politikai és közjogi kultúra színvonalának emeléséhez, az európai csatlakozásunkhoz elengedhetetlen demokratikus intézményrendszer fejlesztéséhez.

Az ösztöndíjra az pályázhat, aki

- a) PhD (vagy azzal egyenértékű) tudományos fokozattal, illetőleg DLA mesterfokozattal (vagy azzal egyenértékű művészeti díjjal) rendelkező magyar, ill. külföldi állampolgár,
- b) a pályázat benyújtásának évében még nem tölti be a 36. életévét,
- c) a pályázati felhívás mellékletében felsorolt 18 tudományág egyikében végez kutatómunkát,
- d) a fogadó intézménnyel munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll.

Az ösztöndíj egy alkalommal nyerhető el. Az ösztöndíjas az ösztöndíj folyósításának időszakában központi költségvetési forrásból egyéb ösztöndíjjal nem rendelkezhet.

A 2003. évi pályázat eredményét közzétettük a 2002/2003. tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben.

Az OM - az 57/2004. (III.31.) számú kormányrendelet alapján - 2004-ben is meghirdette a Deák Ferenc Ösztöndíjat. A 2004/2005. tanévre szóló pályázati felhívás 2004. május 14-én jelent meg.

A 2004. június 15-ei beadási határidőre összesen 36 pályázat érkezett be. A meghirdetett 18 tudományág közül szinte mindegyik területről nyújtottak be pályázatot, a legtöbbet (6-6 db-ot) az állam- és jogtudományok, ill. a multidiszciplináris társadalomtudományok köréből. (A nevelés-és sporttudományok, valamint a művészeti- és művelődéstörténeti tudományok művelőitől nem érkezett be támogatási igény.)

A beérkezett pályázatok szakmai értékelését a Széchenyi István Kuratórium végezte a szakértői bírálatok alapján.

Az oktatási miniszter a pályázatok elfogadásáról 2004. augusztus 12-én hozta meg a döntését a Kuratórium augusztus 10-én felterjesztett javaslata alapján, és a 2004/2005. tanévben 10 fő részére adományoz ösztöndíjat (a pályázati felhívásnak megfelelően).

Az ösztöndíj összege 10 hónapra 1,6 millió forint.

A 2004-ben nyertes pályázatok tudományágak szerinti megoszlását a 2. *melléklet* tartalmazza.

2.3.2.4. Szent-Györgyi Albert Ösztöndíj-pályázat 2004

Az OM - az elmúlt évekhez hasonlóan - 2004-ben is meghirdette a Szent-Györgyi Albert Ösztöndíjat a felsőoktatási törvény⁴⁹ és a 10/2002. (IV. 12.) OM rendelet alapján.

Az ösztöndíj *célja* az, hogy a tudományok jeles, életvitelszerűen külföldön élő képviselői Magyarországra jöjjenek, és minél nagyobb számban kapcsolódjanak be a hazai felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek munkájába. Ez elősegíti azon törekvésünket, hogy a magyar felsőoktatási intézmények meghatározott tudományterületeken regionális szellemi központtá váljanak.

Az ösztöndíjra pályázhatnak a PhD (vagy azzal egyenértékű) tudományos fokozattal, illetőleg DLA mesterfokozattal (vagy azzal egyenértékű művészeti díjjal) rendelkező külföldi illetőségű személyek. Előnyben részesülnek azok a pályázók,

(a) akik a fogadókészséget kinyilvánító magyarországi intézménnyel aktív tudományos együttműködést folytatnak,

(b) akiknek szakterülete a magyarországi tudományos élet szempontjából országos jelentőséggel bír,

(c) akiknek tevékenysége Magyarországhoz kötődik, kutatási területük témája a magyar kultúra.

Az ösztöndíjas az ösztöndíj folyósításának időszakában központi költségvetési forrásból egyéb ösztöndíjjal nem rendelkezhet.

Az ösztöndíj időtartama legfeljebb 12 hónap, és több alkalommal is elnyerhető. Havi bruttó összege 1 millió forint. Az ösztöndíjas szállásköltség- és egyszeri útiköltség-térítést is kap magyarországi beutazásához, valamint a visszaúthoz az illetősége szerinti országba, továbbá kutatási költségtámogatásban is részesül.

A 2004. május 14-ei pályázati felhívásra a június 15-ei beadási határidőig összesen 37 pályázat érkezett be. A pályázatok szakmai értékelését a Széchenyi István Kuratórium végezte a szakértői bírálatok alapján.

Az oktatási miniszter augusztus 12-én hozta meg döntését a Kuratórium javaslata alapján, és - a pályázati felhívásnak megfelelően - 10 fő részére adományozott ösztöndíjat.

Az ösztöndíj folyósítása 2004 szeptemberében kezdődött.

A 2004. évi nyertes pályázatok tudományágak szerinti megoszlását a 2. melléklet tartalmazza. (A 2003. évi pályázat eredményét a 2002/2003. tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben tettük közzé.)

2.3.3. Pályázat Posztdoktori Álláshelyek Létrehozására 2003

Az OM 2003-ban, első ízben írt ki pályázatot posztdoktori álláshelyek létrehozására. A pályázat *célja* az, hogy a felsőoktatási intézmények szakmailag kiemelkedő kutató-, illetve művészeti alkotócsoportjai/műhelyei a támogatott álláshelyeken fiatal, PhD, DLA fokozatot szerzett szakembereket foglalkoztassanak, ezzel segítve az intézményfejlesztés alábbi tevékenységeit:

⁴⁹ 1993. évi LXXX. törvény 10/B § (3) bekezdés

(a) a kutatás-oktatás-fejlesztés személyi utánpótlásának folyamatos megújítása, a fiatal kutatók felkészítése a tudományos és oktató munkakörök (pl. főmunkatárs, egyetemi docens, főiskolai tanár) betöltésére,

(b) kutatási és művészeti alkotó projektek végrehajtásának segítése a személyi feltételek javításával,

(c) a pályakezdő doktorok, mesterek mobilitásának fokozása;

(d) az intézmények nemzetközi nyitottságának javítása.

Pályázhatnak az állami és az állami által elismert felsőoktatási intézmények kutatóhelyei, ill. művészeti alkotócsoportjai, műhelyei (együtt: kutatóhelyek), valamint az MTA által felsőoktatási intézményben működtetett kutatócsoportok. A pályázatot a kutatási, művészeti program vezetőjének kell benyújtania.

Pályázni a posztdoktori álláshely 36 hónapos fenntartására lehet úgy, hogy egy-egy kutatási programhoz több posztdoktori álláshely támogatás is kérhető. A támogatott álláshelyen a 3 év alatt több személy is foglalkoztatható, de egy személyt legalább 12 hónapig kell alkalmazni. (Különösen indokolt esetben 6 hónapos alkalmazás is engedélyezett.)

Az OM 2004-től az álláshely fenntartásának támogatása mellett évi 1 millió forint kutatástámogatást biztosít a posztdoktor kutatónak a kutatási program vezetője által jóváhagyott költségterv szerint.

A pályázati felhívás 2003. április 30-án jelent meg. A május 30-ai beadási határidőig 126 pályázat érkezett. Ezekben összesen 156 posztdoktori álláshely létesítéséhez kértek támogatást a pályázók.

A pályázatok szakmai értékelését a Széchenyi István Kuratórium végezte szakértői bírálatok figyelembevételével. Az oktatási miniszter a Kuratórium javaslata alapján 2003. július 30-án döntött a pályázatok elfogadásáról, és 40 posztdoktori álláshely létrehozását támogatta (a pályázati felhívásnak megfelelően).

A pályázat eredményét a 3. melléklet tartalmazza.

2.3.4. Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat

Az OM 2004-ben nyolcadik alkalommal hirdette meg a Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási pályázatot, amelynek jogi háttérét a felsőoktatási törvény biztosítja.⁵⁰ A pályázati *támogatás célja* kettős:

Egyrészt a felsőoktatásban használható elektronikus tartalmak Interneten történő széles körű hozzáférését kívánja elősegíteni. Ennek érdekében olyan *digitális felsőoktatási tananyagok kifejlesztését* támogatjuk, amelyek a bevezetés előtt álló többciklusú lineáris képzés keretében széles körű alkalmazásra számíthatnak.

Másrészt a felsőoktatásban használható *tankönyvek és szakkönyvek* ún. hagyományos formáinak *kifejlesztését* várjuk *nyomtatott könyv, CD, CD-ROM, DVD, DVD-ROM*, valamint *videó formájában*.

A támogatásra *pályázhatnak* a jogszerűen működő, Magyarországon bejegyzett könyvkiadók, állami és az állam által elismert felsőoktatási intézmények, illetve a tankönyvkiadásban együttműködő intézmények, könyvkiadással foglalkozó egyéb intézmények, pl. tudományos intézetek, könyvtárak, egyházi és társadalmi szervezetek stb.,

⁵⁰ 1993. évi LXXX. törvény 9/D § (3) bekezdés

továbbá elektronikus oktatási tartalmak kifejlesztésével professzionálisan foglalkozó intézmények, vállalkozások.

A 2003. évi pályázat eredményeit közzétettük a 2002/2003. tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben.

2004-ben 400 millió forint állt rendelkezésre a pályázati célok megvalósítására, amely közel 50-50 százalékos arányban oszlott meg a digitális tartalmak és a hagyományos művek kifejlesztése között.

A támogatandó kiadványok körét a fenti céloknak megfelelően két típusra bontva határoztuk meg:

“A” típus: a digitális felsőoktatási tananyagok Interneten történő publikációja. Ennek keretében olyan digitális felsőoktatási tananyagok Interneten történő korlátlan hozzáférhetővé tételét támogatjuk, amelyek a bevezetés előtt álló többciklusú lineáris képzés keretében széles körű alkalmazásra számíthatnak. Az új kifejlesztésű digitális tananyagok mellett lehetőség van olyan oktatási-tanulási célt szolgáló tankönyvek, szakkönyvek, szöveggyűjtemények, kézikönyvek Interneten történő publikálására, amelyek 1990. január 1. után jelentek meg. Ezen tartalmaknak az Oktatási Minisztérium egységes hozzáférést kíván biztosítani a Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központban felállított és működtetett linkgyűjtemény segítségével.

“B” típus: A felsőoktatásban használható tankönyvek és szakkönyvek, kézikönyvek kifejlesztésének támogatása. Ennek keretében egy-egy tudományterület által széles körben használható olyan új szakkönyvek, tankönyvek, kézikönyvek, elektronikus oktatási anyagok, segédanyagok kifejlesztését támogatjuk, amelyek

- a pályázat beadásakor szerzői jogdíjkötelesek, vagy új feldolgozást, átdolgozást, illetve javítást és bővítést igényelnek, beleértve a négy évnél régebben megjelent hiánypótló munkák újrakiadását is (utánnyomás nem támogatható)
- az oktatásban tankönyvként vagy segédkönyvként felhasználhatóak
- a tankönyvekhez kapcsolódva vagy azokat helyettesítve alkalmasak korszerű ismeretek elektronikus eszközökkel történő közvetítésére.

A 2004. évi pályázati ciklusban összesen 299 darab pályamunka megjelenését támogattuk 400 ezer forinttal. Ebből a felsőoktatásban használható elektronikus tartalmak hálózati hozzáféréseinek biztosítására (“A” típus) 85 darab mű kapott 178 ezer forint összegű támogatást.

A felsőoktatásban használható tankönyvek és szakkönyvek kifejlesztése terén (“B” típus) 214 darab mű megjelenését támogatjuk közel 222 ezer forint értékben. A nyertes pályamunkák jegyzéke megtekinthető az OM és az OM Alapkezelő Igazgatósága (OMAI) honlapján.

Az elbírálás során a benyújtott pályázatok közül a formai feltételeknek megfelelőeket a tudományáganként létrehozott szakmai bíráló bizottságok pontozással értékelték, minden pályázatot két bíráló, egymástól függetlenül.

Az Internetre kerülő művekre beadott pályázatokat a szakmai szempontokon túl informatikai és pénzügyi szempontok szerint is bírálta egy külön bizottság.

A Misztótfalusi Kis Miklós Kuratórium a szakértői bírálatok alapján a támogatásra javasolt művek köréből kiválasztotta a szakmai követelményeknek megfelelő pályázatokat, rangsorolta azokat, majd javaslatára az oktatási miniszter döntött a támogatandó művekről.

A 2004. évi pályázati adatokat a 4. melléklet tartalmazza.

2.3.5. Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat

Az OM 1997 óta évente hirdeti meg a Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázatot a felsőoktatási törvény alapján.⁵¹

A pályázat célja az, hogy a felsőoktatási könyvtárak állománygyarapítási lehetőségeit növelje a hallgatók és az oktatók jobb szakirodalmi és információs ellátása érdekében.

A pályázatok elbírálása során előnyt élveztek azok az intézmények, illetve könyvtáraik, amelyek

- gondoskodnak a beszerzett dokumentumok magas szintű formai és tartalmi feltárásáról, a kapcsolatos információkat gyorsan és az érintett felhasználói kör számára teljes mértékben biztosítják (pl. on-line elérhető katalógusok révén)
- jelentős könyvtári nyitvatartási idővel és szaktájékoztatással folyamatosan biztosítják a beszerzett dokumentumok helyi elérhetőségét
- könyvtárközi kölcsönzéssel lehetővé teszik az országos elérhetőséget is
- társulás tagjaként a beszerzett dokumentumokat több intézmény felhasználói számára teszik folyamatosan hozzáférhetővé.

A fenti célok megvalósítása érdekében az állami és az állam által elismert felsőoktatási intézmények egyetemi (központi) vagy főiskolai (központi) könyvtárai, a külföldi magyar intézetek és Collégium Hungaricumok, a Balassi Bálint Intézet, a magyar anyanyelvű pedagógusképzést folytató külföldi felsőoktatási intézmények, ill. könyvtáraik pályázhattak.

A 2003. évi pályázat eredményeit közzétettük a 2002/2003. tanévi, *Kutatás, fejlesztés, pályázatok és programok a felsőoktatásban* című főosztályi jelentésünkben.

2004-ben a kormány takarékosági intézkedéseinek következtében 48,3 millió forint szétosztásáról született döntés. A kuratórium javaslatára 61 intézmény kapta meg a rendelkezésre álló támogatási összeget.

Az elbírálás során a formai követelményeknek megfelelő pályázatokat a Misztótfalusi Kis Miklós Kuratórium által felkért szakmai bizottság értékelte az előre meghatározott szempontok alapján, minden pályázatot két szakértő, egymástól függetlenül. Az értékelés során fontos paraméter volt a pályázati téma és a felhívásban közzétett támogatandó célok közötti összefüggés, a beszerzés, fejlesztés indoklása, az igényelt összeg realitása, a pályázó könyvtár állományának feltártsága, nyitvatartási ideje, valamint részvétele a könyvtárközi kölcsönzésben. A pályázatok elfogadásáról az oktatási miniszter döntött a kuratórium javaslata alapján.

A 2004. évi pályázati adatokat a 4. melléklet tartalmazza.

2.3.6. Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) nemzeti program

Az oktatási miniszter az OM, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram (OTKA) és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) összefogásának eredményeképpen a kormány 2249/2001. (XII. 12.) számú határozatában felhatalmazást kapott egy, a magyar kutatási-fejlesztési tevékenység szakmai háttérét megerősítő, elektronikusan megjelenő folyóiratokon és adatbázisokon alapuló nemzeti információs rendszer létrehozására. Az Elektronikus

⁵¹ 1993. évi LXXX. törvény 9/D § (3) bekezdés

Információs Szolgáltatás (EISZ) nemzeti program elnevezésű rendszer *célja* az, hogy az egész felsőoktatási és kutatói közösség számára hozzáférhetővé tegye az elektronikus folyóiratok teljes-szöveges és referenz adatbázisok igényelt körét.

A bibliográfiai és faktografikus adatbázisok, elektronikus folyóiratok, visszakereshető és letölthető szövegtárak, elektronikus kézikönyvek, szótárak az elmúlt években a mindennapos munka részeivé váltak. Az ilyen típusú szolgáltatások száma rendkívüli mértékben emelkedik. Ehhez nagymértékben hozzájárul a *Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program*, (NIIF) amely fejlett és gyors hálózati környezetet biztosít az elektronikus információ eléréséhez.

Az EISZ fontos része a felsőoktatási fejlesztési programnak és hazánk euro-atlanti integrációjának, mivel jelentősen megnöveli a magyar felsőoktatási intézmények versenyképességét, egyúttal növeli az esélyegyenlőséget az információhoz való széles körű hozzáférés terén.

A *kedvezményezett*ek köre: az állami és egyházi felsőoktatási intézmények, a magyar nyelvű oktatást folytató határon túli felsőoktatási intézmények, az MTA kutatóintézetei, központi könyvtára, valamint az OM és meghatározott társtárcák non-profit kutatóintézetei, országos szakkönyvtárai, továbbá - működése megkezdése óta - a budapesti Hallgatói Információs Központ. Összesen 69 intézmény jogosult a szolgáltatások igénybevételére a teljes intézményi IP tartományon.

Az elérhető elektronikus tartalmakat és a felhasználói létszámok 2004. február-december közötti változásait a *4. melléklet* foglalja össze.

3. Az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért tevékenysége

Az 1998. január 1-től kiemelten közhasznú "Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért" (AMFK), amelyet a tárca 1990 novemberében 300 millió forint alaptőkével hozott létre a magyar felsőoktatási intézményekben folyó oktatás és kutatás fejlesztésének, valamint a kiemelkedő színvonalú oktató-kutató munkát végző tehetségek támogatására, több mint egy évtizedes működése során kísérleti szerepet vállalt a kormányzati tudománypolitika kialakítását támogató pályázati célok kiválasztásában és a programok kipróbálásában.

Az AMFK kuratóriuma a pályázatok prioritásait úgy alakította ki, hogy azok összhangban legyenek a tárca felsőoktatási fejlesztési céljaival. Újszerű kezdeményezéseivel elősegítette több, központi költségvetési forrásból támogatott program elindítását. Az alapítvány az elmúlt 14 évben alaptőkéje befektetéseiből és kamataiból, valamint egyéb külső forrásokból (ALCOA Foundation, Charles Simonyi) gazdálkodva pályázatok alapján több mint 1 milliárd forintot fordított céljai megvalósítására.

Az Alapítvány évek óta dolgozik azon, hogy a legkiemelkedőbb tudományos teljesítmények elismerést nyerjenek hazánkban. Ennek érdekében útjára indította a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjat, a Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjat és a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjat.

Az Alapítvány kuratóriuma 1994-ben a **Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj** létrehozásával a tehetséges és a nemzetközi tudományos életben tapasztalatot szerzett fiatal kutatók hazatérését kívánta ösztönözni. A pályázaton a hazai PhD képzésben fokozatot szerzett és az itthoni kutatóhelyeken kiváló eredményeket elért fiatal tudósok is részt vehetnek. Az eltelt 11 év alatt 585 fiatal kutató pályázott a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjra, közülük 134 bizonyult sikeresnek. Mindössze 22 fiatal tért haza külföldről annak ellenére, hogy a kuratórium a tehetséges fiatalok hazahozatala érdekében 2000-től kedvezőbb pályázati feltételeket (magasabb ösztöndíj és max. 1 millió forint kutatástámogatás) alakított ki. 2004-ben az Alapítvány csak egy, külföldről hazatérő fiatallal kötött kétéves ösztöndíjszerződést.

A kuratórium célja az, hogy a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj az Alapítvány folyamatosan apadó forrásai ellenére is megőrizze kiemelt helyét a hazai ösztöndíjak között. Ennek érdekében a 2004. évi pályázati fordulóban az ösztöndíj összegét nettó 220 ezer forintra, a 2005. évi fordulóban 230 ezer forintra emelte. A pályázó az ösztöndíj mellé, tudományos programja megvalósításához 800 ezer - 1 millió forint kutatástámogatást is igényelhet. Az OTKA Bizottsággal kötött együttműködési megállapodás alapján az OTKA 2004-ben is 5 millió forinttal támogatta a Magyary ösztöndíjasok kutatómunkáját, és eddig közel 48 millió forinttal járult hozzá az ösztöndíjasok kutatási programjainak megvalósításához.

A kuratórium 2004-ben tovább szigorította az ösztöndíj hosszabbításának feltételeit a második évre, a harmadik évre továbbra sem ad támogatást. 2005-től a külföldről hazatérő kutatók változatlanul két évre pályázhatnak. A 2003. évi nyertesek közül a kuratórium a szakmai beszámolók értékelése alapján két, kiemelkedő eredményt felmutató fiatal kutatóval kötötte meg az ösztöndíjszerződést a 2004/2005 tanévre.

2004-ben 67-en pályáztak a Magyary Zoltán posztdoktori ösztöndíjra. A kuratórium a pályázatok értékelésére és rangsorolására a Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társasága mellett tudományáganként egy-egy szakembert kért fel és 26 jelölt személyes meghallgatása alapján, az OTKA Bizottság képviselőinek és a Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társasága ügyvivőinek részvételével döntött: 2004 szeptemberében 8 új ösztöndíjas kezdte meg kutatómunkáját. *(Lásd III. függelék!)*

A kuratórium évente megjelenő kiadványban és 1997 óta - a Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozatainak keretében - konferencián mutatja be a posztdoktori ösztöndíjasok tudományos eredményeit. 1999-től a Magyary Zoltán és az OTKA Posztdoktori Ösztöndíjasok közös rendezvényen, színvonalas előadásokon adnak számot a támogatott időszakban és azt követően elért nemzetközileg is kiemelkedő tudományos sikereikről. 2004. novemberében a Debreceni Egyetem volt a házigazdája a fiatal tudósok összejövételének.

Az 1998-ban megalakult **Magyary Zoltán ösztöndíjasok társasága**, amely jelenleg 134 főt számlál, választott ügyvivői az elmúlt évben is aktívan segítették a kuratórium döntéseit, részt vettek az ösztöndíj 10 évét bemutató jubileumi kiadvány szerkesztésében. A Magyary ösztöndíjasok tudományos teljesítményének elismerését jelzi, hogy közülük 2004-ig a Széchenyi Professzori Ösztöndíjra 13, a Bolyai János Kutatói Ösztöndíjra 49, a Békésy György Posztdoktori Ösztöndíjra 22, a Széchenyi István Ösztöndíjra 11 fő és az OTKA Posztdoktori Kutatási Ösztöndíjra 15 fő pályázott sikeresen.

Az Alapítvány 1998-ban indította el pályázatát a kiemelkedő színvonalon megvédett, társadalom- és bölcsészettudományi doktori disszertációk megjelentetésére - a résztámogatást vállaló könyvkiadókkal együttműködve - a **“Doktori mestermunkák”** sorozatban. A kuratórium - az első felhívásnál - akkreditált doktori programokkal rendelkező egyetemek doktori tanácsai részére hirdette meg a pályázatot, majd a következő alkalomtól a doktori értekezések szerzői pályázhattak. Az értekezések kedvezményes megjelentetését az OSIRIS Kiadó, majd 2003-tól a Gondolat Kiadó vállalta, de saját kiadóval rendelkező szerző is benyújthatja pályázatát, amennyiben a kiadó a sorozat egységes borítóját alkalmazza. Az alapítvány a könyvek kiadásához kezdetben kötetenként 250 ezer forinttal, 2001-től 300 ezer forinttal, 2003-tól 400 ezer forinttal járul hozzá. A kuratórium a 2004-ben közzétett felhívásra beérkezett 52 pályázatból 9 szerző doktori értekezésének megjelentetését támogatta. (Lásd *III. függelék!*) Eddig az elfogadott 58 pályázatból 47 kötet jelent meg a sorozatban.

A **Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjat** az AMFK kuratóriuma és az ALCOA magyarországi vállalatai alapították 1998-ban az amerikai székhelyű ALCOA Alapítvány támogatásával, a felsőoktatásban kiemelkedő tevékenységet végző oktató-kutatók munkájának elismerésére. A kuratórium az elmúlt hat év alatt kilenc iskolateremtő tudósak ítélte oda a fejenként 6 000, illetve kilenc professzornak a 8 000 USA dollárral járó ösztöndíjat. A díjazottak a magyar tudomány nemzetközi tekintélyét öregbítő tudósok, kutató tanárok. Az alapítvány példája nyomán, hazai és külföldi magánszemélyek támogatásával további díjakat/ösztöndíjakat - Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj, Bolyai díj - hoztak létre az oktatók-kutatók tudományos teljesítményének elismerésére.

A 2004. évi, hatodszor meghirdetett Szilárd Leó professzori ösztöndíjpályázatra 8 felsőoktatási intézmény tanácsa küldött be javaslatot. Az értékelő testület különösen a társadalom számára kiemelkedően fontos problémák megoldásában nyújtott teljesítményre figyelt. A névadó szellemiségének megfelelően kereste a kutatói kíváncsiságon túllépő, az emberi együttérzésből fakadó tenni akarást. Az alapítvány hét kurátora, a pályázatok értékelésére felkért kiemelkedő tudósok, az előző évi iskolateremtő professzorok, valamint a fiatal kutatók legjobbjait tömörítő Magyary Zoltán Ösztöndíjasok Társaságának képviselői a magyar tudomány és oktatás 15 kiválósága közül választották ki azt a három személyt, akik egy évig Szilárd Leó szellemiségének hordozói és népszerűsítői egyetemeinken és a magyar társadalomban. Az alapítvány kuratóriuma ismét örömmel állapította meg, hogy a jelöltek életműve egyaránt példázza a tanítványok sorát sikerre vezető mester és a Szilárd Leó szelleméhez méltó kutató ideálját.

2004-ben a műszaki- és természettudósok közül Mészáros Ernő, a földtudomány doktora, az MTA rendes tagja (Veszprémi Egyetem), az élettudományok kutatói közül Borhidi Attila, a biológiai tudomány doktora, az MTA rendes tagja (Pécsi Tudományegyetem) és Muszbek

László, az orvostudomány doktora, az MTA rendes tagja (Debreceni Egyetem) nyerte el az ösztöndíjat az életpályáján nyújtott kiemelkedő oktató és kutató teljesítménye elismeréseként.

A Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjakat a névadó tudós születésének évfordulóján, ünnepi tudományos ülésen adja át az Alapítvány és az ALCOA képviselője. Sajnos, ez a hat éves gyakorlat lezárult, mert az ALCOA Alapítvány legfeljebb hat évig támogat egy programot bármilyen sikeres is. A 2005. évi Szilárd Leó professzori ösztöndíjpályázat meghirdetéséhez az ALCOA Alapítvány csak 5000 USD-vel járult hozzá, és az alapítványnak kell vagy más gazdasági szervezetet megnyernie az ösztöndíj fenntartására, vagy saját forrásból felvállalnia a kiegészítő finanszírozást.

A **Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj** megalapítására Charles Simonyi 25 millió forintos adománya alapján az OM, az MTA, a Simonyi család és az AMFK megállapodást kötött. Az ösztöndíjat, amelynek éves összege 2,5 millió forint, a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíj Bizottság javaslatára évente három, egyetemen vagy kutatóintézetben dolgozó, kimagasló teljesítményt nyújtó kutató kaphatja meg. Az ösztöndíj adományozásának előkészítését az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért alapítvány keretében működő héttagú Ösztöndíj Bizottság végzi. A Bizottság elnöke Keszthelyi Lajos akadémikus (MTA SZBK). Charles Simonyi 2002. évi ismételt 25 millió forintos adománya lehetővé tette, hogy ez a tudományos közösség által is elismert program további három évig folytatódjék.

Az AMFK Kuratóriuma a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjakról eddig öt alkalommal döntött. 2004-ben Dávidházi Péter, az irodalomtudomány doktora (MTA Irodalomtudományi Intézet), Ovádi Judit, a biológiai tudomány doktora (MTA SZBK Enzimológiai Intézet) és Szirmay-Kalos László, a műszaki tudományok kandidátusa (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) kaphatta meg e rangos elismerést. A Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjakat az oktatási miniszter (ill. megbízottja) és az MTA elnöke adja át ünnepi tudományos ülés keretében az MTA Székházában. A díjátadásról kiadvány készül, amely a nyertes kutatók rövid méltatását és az ünnepségen tartott előadásait tartalmazza.

Az AMFK - az Oktatási Minisztérium és az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (ICSSZEM) Civil Kapcsolatok Igazgatósága /korábbi jogelődje a Miniszterelnöki Hivatal (MEH) Kormányzati Informatikai és Társadalmi Kapcsolatok Hivatala/ támogatásával - 1999 óta bonyolítja a **“Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban”** pályázatot. A pályázat célja a non-profit szektor hatékony működését segítő TDK dolgozatok, szakdolgozatok, doktori disszertációk készítésének ösztönzése és oktatók-kutatók tudományos munkájának támogatása. A kuratórium az eddig benyújtott 524 pályázatból - a szakértői vélemények alapján - 194 pályázónak ítélte oda az ösztöndíjat. A nyertesek között 28 TDK-s hallgató, 103 hallgató, 37 doktorandusz, 9 doktorjelölt és 17 oktató-kutató volt. (Lásd *III. függelék!*)

Az ösztöndíj összegét a MEH, az ISZCSEM és az OM biztosítja (6 pályázati fordulóra eddig 59,3 millió forint). A hatodik pályázattal elnyerhető ösztöndíj havi összege hallgatók részére 40 ezer forint; doktoranduszok részére 50 ezer forint; doktorjelöltek részére 80 ezer forint; oktatók-kutatók részére 90 ezer forint. Az ösztöndíjasok ünnepélyes keretek között a Parlamentben veszik át az okleveleket.

A pályázati támogatással elkészült 194 dolgozat magas szakmai színvonala indokolta, hogy a legkiemelkedőbbeket bemutathassák a non-profit szféra helyzetéről szervezett konferencián (2004 novemberében), valamint megjelenjenek a tanulmányok téziseit összefoglaló konferencia kiadványban, annak érdekében, hogy az eredmények beépülhessenek a non-profit ismeretek oktatásába, és további tudományos munkák elindítóivá válhassanak.

Az AMFK kuratóriuma a Heidelbergi Egyetem Elméleti Orvostudományi Kara és a Német Szövetségi Rákkutató Intézet támogatásával háromszor hirdette meg a **Doktori (PhD) ösztöndíj pályázatot** a Debreceni Egyetem (DE) Elméleti Fizikai Tanszékére elméleti atom- és molekulafizikai témákban.

Az ösztöndíjra kiemelkedő tanulmányi eredménnyel és szakmai ismeretekkel rendelkező, az utóbbi két évben végzett, illetve ötödéves - fizikus, biológus, vagy vegyész - hallgatók pályázhattak. A pályázók anyagait - a DE Doktori Iskolájánál tett sikeres felvételi vizsgát követően - a DE Doktori Tanácsa továbbította a kuratóriumnak jóváhagyásra. Az alapító Suhai Sándor professzor az ösztöndíjon felül - amely megegyezik az állami PhD ösztöndíj mindenkori összegével - hozzájárul a képzés költségeihez és a kutatáshoz szükséges infrastrukturális feltételek biztosításához, egyben vállalja a Heidelbergi Egyetemen folyó, időszakos kutatómunka kapcsán felmerülő költségeket (útiköltség, szállásköltség, napidíj stb.). Az alapító az eddigi három PhD ösztöndíjas teljesítményét minden tanulmányi év végén pozitívan értékelte, és elfogadta az ösztöndíj további folyósítására tett javaslatot. A program 2004-ben lezárult, folytatásáról még nem született megállapodás.

Az AMFK kuratóriuma és a Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) 2004-ben másodszor hirdette meg a **Publikációs ösztöndíjpályázatot**. Az ösztöndíjak összegét - amely összesen 400 ezer forint - 2003-ban az AMFK, 2004-től pedig a DOSZ biztosítja. Pályázni négy tudományterület (élő-, élettelen természettudományok, műszaki tudományok, társadalomtudományok) valamelyikében lehet a szakmai közvélemény által elfogadott, lektorált tudományos szaklapban, periodikában megjelent vagy megjelenésre elfogadott, első szerzős publikációval. A kuratórium tudományterületenként 3-3 főt (összesen 12 főt) részesíthet ösztöndíjban, amely összege az elért helyezéstől függően 50 ezer forint, 30 ezer forint, illetve 20 ezer forint. *(Lásd III. függelék!)*

A kiemelkedő PhD/DLA munkák elismerésére magánszemélyek támogatásával alapított ösztöndíjra a kísérletes természettudomány, a kísérletes orvostudomány és az alkalmazott tervező művészeti tevékenység területén folytatott kutató és tervező művészeti munkával lehetett pályázni. Az ösztöndíj összegét a Paqtrade Kft. és Dr. Patkós András biztosítja (3 évre 900 ezer forint). 2004-től évente 3 PhD-vel rendelkező személy kaphatja meg a 100 ezer forint összegű ösztöndíjat. 2004-ben az alkalmazott tervező művészeti tevékenység területén nem volt pályázó, a kísérletes természettudomány területén Halbritter András, a kísérletes orvostudomány területén Csanaky Iván László nyert ösztöndíjat.

2005-ben nagy változások várhatók az Alapítvány életében. Jogszabály írja elő az 1994 előtt költségvetési forrásból létrehozott alapítványok felülvizsgálatát, megszüntetését, más, hasonló célú alapítvánnyal összevonását, vagy közalapítvánnyá alakítását. Az Oktatási Minisztérium az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért Alapítvány és a Vezetőképzésért Alapítvány összevonását és egy új, Magyar Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány létrehozását javasolta a kormánynak. Az előterjesztést a kormány elfogadta és az új Közalapítvány a bírósági nyilvántartásba vétel jogerőre emelkedése után kezd meg a működését. Az új kuratóriumi tagok, a volt és jelenlegi ösztöndíjasok, továbbá a támogatók erőfeszítéseitől is függ, hogy az ösztöndíjak ez után a változás után se szűnjenek meg, és a Közalapítvány a felsőoktatás és a felsőoktatási kutatások érdekében továbbra is segíthesse az oktatók és kutatók utánpótlását.

***A Felsőoktatás-fejlesztési és Tudományos Ügyek Főosztálya⁵²
vezetőinek és tudományos ügyekkel foglalkozó munkatársainak elérési adatai
2005 februárjában***

Főosztályi telefax: 331-4133

Dr. Borbély Gábor főosztályvezető
Telefon: 473-7165
E-mail: gabor.borbely@om.hu

Bruhács Tamás főosztályvezető-helyettes
Telefon: 473-7706
E-mail: tamas.bruhacs@om.hu

Takács Jánosné dr. főosztályvezető-helyettes
Telefon: 473-7128
E-mail: erzsebet.takacs@om.hu

Andrásné dr. Teleki Judit szakmai főtanácsadó
Telefon: 473-7266
E-mail: judit.teleki@om.hu

Dr. Csákvári Éva vezető-főtanácsos
Telefon: 473-7617
E-mail: eva.csakvari@om.hu

Szűcs Ildikó tanácsos
Telefon: 473-7281
E-mail: ildiko.szucs@om.hu

Dr. Téglási Ágnes vezető-főtanácsos
Telefon: 473-7450
E-mail: agnes.teglasi@om.hu

Vizvári Erzsébet vezető-főtanácsos
Telefon: 473-7360
E-mail: erzsebet.vizvari@om.hu

Pozsgai Istvánné c. főmunkatárs
Telefon: 473-7236
E-mail: gyongyi.pozsgai@om.hu

Bátyi Emese ?

Dr. Engloner Gyula szakértő (megbízásos)
Telefon: 473-7256
E-mail: gyula.engloner@om.hu

⁵² 2004. március 1-jén a Felsőoktatási Tudományos Ügyek és Pályázatok Főosztálya, valamint a Felsőoktatási Fejlesztési és Elemzési Főosztály összevonásával jött létre.

1. melléklet

A felsőoktatási intézményekben dolgozó főfoglalkozású minősített oktatók és kutatók létszámának változása 2000. október - 2004. március között

Intézmény	2000. október	2001. október	2002. március	2003. március	2004. március
<i>Állami egyetemek</i>					
Budapesti Corvinus Egyetem ⁵³	219	229	224	335	341
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	561	563	573	596	629
Debreceni Egyetem	735	784	798	842	873
Eötvös Loránd Tudományegyetem	921	957	997	1 002	1 042
Kaposvári Egyetem	60	67	74	81	89
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	59	58	57	53	56
Magyar Iparművészeti Egyetem	27	27	31	35	38
Magyar Képzőművészeti Egyetem	28	34	34	39	46
Miskolci Egyetem	277	293	307	307	310
Nyugat-Magyarországi Egyetem	142	163	162	174	187
Pécsi Tudományegyetem	508	515	559	585	603
Semmelweis Egyetem	493	500	443	443	464
Széchenyi István Egyetem ⁵⁴	68	76	79	88	92
Szegedi Tudományegyetem	697	704	727	742	769
Szent István Egyetem ⁵⁵	406	401	418	287	301
Színház- és Filmművészeti Egyetem	52	40	40	38	42
Veszprémi Egyetem	190	202	205	218	246
<i>Állami egyetemek együtt</i>	<i>5 443</i>	<i>5 613</i>	<i>5 728</i>	<i>5 865</i>	<i>6 128</i>
<i>Állami főiskolák</i>					
Berzsenyi Dániel Főiskola, Szombathely	54	57	57	58	62
Budapesti Gazdasági Főiskola	42	42	50	48	52
Budapesti Műszaki Főiskola	43	45	46	48	53
Dunaújvárosi Főiskola	9	11	13	17	22
Eötvös József Főiskola, Baja	5	8	9	9	10
Eszterházy Károly Főiskola, Eger	71	82	87	87	100
Károly Róbert Főiskola ⁵⁶	-	-	-	44	44
Kecskeméti Főiskola	29	30	33	37	37
Magyar Táncművészeti Főiskola	19	14	13	19	28
Nyíregyházi Főiskola	95	92	97	99	110
Szolnoki Főiskola	6	7	8	15	19
Tessedik Sámuel Főiskola, Szarvas	42	43	45	49	48
<i>Állami főiskolák együtt</i>	<i>415</i>	<i>431</i>	<i>458</i>	<i>530</i>	<i>585</i>
Állami egyetemek és főiskolák együtt	5 858	6 044	6 186	6 395	6 713
<i>[A Felsőoktatási intézmények együtt sor százalékában]</i>	<i>[93,8]</i>	<i>[93,4]</i>	<i>[92,8]</i>	<i>[92,8]</i>	<i>[92,4]</i>

⁵³ 2004. aug. 31-éig Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

⁵⁴ 2001-ig Főiskola

⁵⁵ Szent István Egyetem budai karai 2003-ban a (2004. szept. 1-jétől Budapesti Corvinus Egyetem) Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem karaivá váltak, gyöngyösi főiskolai kara pedig Károly Róbert Főiskola néven önálló főiskola lett.

⁵⁶ A Károly Róbert Főiskola adatait 2002-ig az állami egyetemek adatai tartalmazzák.

Intézmény	2000. október	2001. október	2002. március	2003. március	2004. március
<i>Egyházi főiskolák</i>					
Adventista Teológiai Főiskola, Pécel	3	3	3	4	4
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék	9	10	12	10	14
A Tan Kapuja Buddhista Főiskola	5	5	4	4	3
Baptista Teológiai Akadémia	2	3	3	3	4
Egri Hittudományi Főiskola	4	4	4	5	6
Esztergomi Hittudományi Főiskola	6	6	6	6	6
Győri Hittudományi Főiskola	4	4	4	3	3
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen	12	13	13	14	14
Pápai Református Teológiai Akadémia	5	5	5	7	7
Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola	4	3	3	3	3
Pünkösdi Teológiai Főiskola	1		1	3	3
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola	15	18	18	20	19
Sárospataki Református Teológiai Akadémia	6	4	4	4	5
Szegedi Hittudományi Főiskola	15	25	25	25	16
Szent Atanáz Görög Kat. Hittud. Főiskola, Nyíregyháza	11	12	12	13	13
Szent Bernát Hittudományi Főiskola, Zirc	0	0	0	0	1
Szent Pál Akadémia	3	3	3	3	3
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	5	6	6	7	7
Vitéz János Római Kat. Tanítóképző Főiskola, Esztergom	6	5	5	5	5
Wesley János Lelkészképző Főiskola	7	6	6	6	6
<i>Egyházi főiskolák együtt</i>	<i>123</i>	<i>135</i>	<i>137</i>	<i>145</i>	<i>142</i>
<i>Magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények ⁵⁷</i>					
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem				11	19
Általános Vállalkozási Főiskola	9	13	13	13	17
Budapesti Kommunikációs Főiskola		3	3	4	11
Gábor Dénes Főiskola	15	18	20	16	17
Harsányi János Főiskola					7
Heller Farkas Gazd. és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája		3	5	8	8
Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár	34	34	34	34	42
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, Tatabánya	8	8	8	7	10
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete	4	4	5	5	7
Nemzetközi Üzleti Főiskola	10	14	14	12	16
Zsigmond Király Főiskola		8	7	8	11
<i>Magán, ill. alapítványi felsőoktatási intézmények együtt</i>	<i>80</i>	<i>105</i>	<i>109</i>	<i>118</i>	<i>165</i>
<i>Az állam által elismert felsőoktatási intézmények együtt</i>	<i>389</i>	<i>426</i>	<i>478</i>	<i>494</i>	<i>553</i>
<i>[A Felsőoktatási intézmények együtt sor százalékában]</i>	<i>[6,2]</i>	<i>[6,6]</i>	<i>[7,2]</i>	<i>[7,2]</i>	<i>[7,6]</i>
<i>Felsőoktatási intézmények együtt</i>	<i>6 247</i>	<i>6 470</i>	<i>6 664</i>	<i>6 889</i>	<i>7 266</i>

Források: A normatív kutatástámogatással összefüggő intézményi adatszolgáltatások

⁵⁷ Az Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetemre, az Adventista Teológiai Főiskolára, a Pápai Református Teológiai Akadémiára, a Pünkösdi Teológiai Főiskolára, a Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskolára, a Budapesti Kommunikációs Főiskolára, a Harsányi János Főiskolára, a Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolájára, a Nemzetközi Üzleti Főiskolára, valamint a Zsigmond Király Főiskolára vonatkozóan lásd a 2. táblázathoz lábjegyzetben fűzött megjegyzéseket!

2. melléklet

Oktatói és kutatói ösztöndíj-pályázatok eredményei

A) Deák Ferenc Ösztöndíj-pályázat 2004

A pályázatok megoszlása tudományágak szerint

Tudományág	Benyújtott pályázat (db)	Nyertes	Nyerési arány (%)
Filozófiai tudományok	1	1	100
Gazdálkodás- és szervezéstudományok	2	0	0
Hadtudományok	1	0	0
Vallástudományok	1	1	100
Irodalomtudományok	4	1	25
Közgazdaságtudományok	1	1	100
Média és kommunikációs tudományok	1	0	0
Multidiszciplináris bölcsészettudományok	1	1	100
Multidiszciplináris társadalomtudományok	6	0	0
Néprajz és kulturális antropológiai tudományok	2	1	50
Nyelvtudományok	2	0	0
Politikatudományok	2	1	50
Pszichológiai tudományok	1	0	0
Szociológiai tudományok	2	0	0
Történelemtudományok	3	1	33
Összesen	36	10	28

Forrás: OM Alapkezelő Igazgatósága Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

B) Szent-Györgyi Albert Ösztöndíj-pályázat 2004

A pályázók megoszlása tudományágak szerint

Tudományág	Összes pályázó (fő)	Támogatott	Nyerési arány (%)
Biológiai tudományok	2	1	50
Elméleti orvostudományok	1	1	100
Fizikai tudományok	5	2	40
Földtudományok	1	0	0
Hadtudományok	1	0	0
Hittudományok	1	1	100
Informatikai tudományok	2	1	50
Irodalomtudományok	1	0	0
Kémiai tudományok	3	2	67
Képzőművészet	1	0	0
Klinikai orvostudományok	1	0	0
Multidiszciplináris természettudományok	1	1	100
Nevelés- és sporttudományok	1	0	0
Pszichológiai tudományok	1	0	0
Történelemtudományok	1	1	100
Villamosmérnöki tudományok	1	0	0
Nem a pályázati felhívásban megjelölt tudomány- ágban pályázott	13	0	0
Összesen	37	10	27

Forrás: OM Alapkezelő Igazgatósága Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

3. melléklet

A Pályázat Posztdoktori Álláshelyek Létrehozására 2003 eredménye

Intézmény/Kar	Beadott pályázat (db)	Nyertes	Nyerési arány (%)
Budapesti Corvinus Egyetem ⁵⁸	4	2	50
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	16	6	38
Debreceni Egyetem	18	4	22
Eötvös Loránd Tudományegyetem	34	13	38
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	1	1	100
Magyar Képzőművészeti Egyetem	1	0	0
Miskolci Egyetem	4	1	25
Nyugat-Magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar	1	0	0
Országos Rabbiképző Intézet - Zsidó Egyetem	1	0	0
Pécsi Tudományegyetem	6	2	33
Semmelweis Egyetem	8	2	25
Szegedi Tudományegyetem	20	6	30
Szent István Egyetem	4	2	50
Veszprémi Egyetem	4	0	0
Eszterházy Károly Főiskola	1	0	0
Kodolányi János Főiskola	1	1	100
Nem jelölt meg tudományágat	2	0	0
Összesen	126	40	32

Forrás: OM Alapkezelő Igazgatósága Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

⁵⁸ 2004. szeptember 1. előtt Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem.

4. melléklet

A felsőoktatási tankönyv- és szakkönyv-támogatási, valamint könyvtár-támogatási pályázatok eredményei, továbbá az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) igénybevétele 2004-ben

A) Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyv-támogatási Pályázat 2004

A pályázatok típus szerinti megoszlása

A pályázat típusa ⁵⁹	Beadott pályázat (db)	Támogatott	Támogatás (Ezer Ft)	Nyerési arány (%)
“A” típusú pályázat	183	85	177 977	46,4
“B” típusú pályázat	936	214	221 954	22,9
Összesen	1 119	299	399 931	26,7

A pályázatok tudományterületi megoszlása

Tudományterület	Beadott pályázat (db)	Támogatott	Támogatás (Ezer Ft)	Nyerési arány (%)
Élettudományok	147	46	103 876	31,3
Élettelen természettudományok és műszaki tudományok	169	56	70 404	33,1
Társadalomtudományok	792	193	222 566	24,4
Interdiszciplináris tudományok	11	4	3 085	36,4
Összesen	1 119	299	399 931	26,7

A pályázatok régiók szerinti megoszlása

Régió	Beadott pályázat (db)	Támogatott	Támogatás (Ezer Ft)	Nyerési arány (%)
Dél-alföldi régió	30	4	2 630	13,3
Dél-dunántúli régió	23	3	1 682	13,0
Észak-alföldi régió	21	2	2 058	9,5
Észak-magyarországi régió	19	4	3 809	21,1
Közép-dunántúli régió	17	2	2 082	11,8
Közép-magyarországi régió	1 002	283	386 944	28,2
Nyugat-dunántúli régió	7	1	726	14,3
Összesen	1 119	299	399 931	26,7

⁵⁹ Lásd 2.3.4. fejezet!

A pályázatok megoszlása a kiadó típusa szerint

Kiadó típusa	Beadott pályázat (db)	Támogatott	Megítélt támogatás (Ezer Ft)	Nyerési arány (%)
Alapítvány, egyesület, társadalmi szervezet, kht.	48	19	24 307	39,6
Gazdasági társaságok	963	252	341 580	26,2
Állami felsőoktatási intézmény vagy kiadója	86	25	32 639	29,1
Egyházi felsőoktatási intézmény vagy kiadója	22	3	1 405	13,6
Összesen	1 119	299	399 931	26,7

Forrás: OMAI Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

B) Felsőoktatási Könyvtár-támogatási Pályázat 2004

A könyvtár típusa szerinti megoszlás

A könyvtár típusa	Beadott pályázatok száma (db)	Támogatott	Igényelt támogatás (Ezer Ft)	Megítélt
Magyar felsőoktatási intézmény	52	51	176 434	46 690
Magyar anyanyelvű képzést folytató külföldi felsőoktatási intézmény, külföldi magyar intézet vagy Collegium Hungaricum	12	10	12 147	1 610
<i>Összesen</i>	<i>64</i>	<i>61</i>	<i>188 581</i>	<i>48 300</i>

Az intézmény típusa szerinti megoszlás

Intézmény	Beadott pályázatok száma (db)	Támogatott	Igényelt támogatás (Ezer Ft)	Megítélt
Hazai egyetem	24	24	131 852	41 440
Hazai főiskola	28	27	44 582	5 250
Külföldi intézmény	12	10	12 147	1 610
<i>Összesen</i>	<i>64</i>	<i>61</i>	<i>188 581</i>	<i>48 300</i>

Forrás: OMAI Felsőoktatási Pályázatok Osztálya

C) Az Elektronikus Információszoigáltatás (EISZ) igénybevétele 2004-ben

Elérhető elektronikus tartalmak

Szoigáltatás	Ismertető	Működés kezdete Leállítás
Web of Science (1975-ig visszamenőleg)	Bibliográfiai adatbázis csomag és citációs indexszoigáltatás, 21 000 folyóiratot szemléz.	2001. szeptember
Science Direct	Az Elsevier tudományos kiadó teljes szövegű adatbázis szoigáltatása, több mint 6 millió cikk.	2001. szeptember
Lecture Notes in Computer Science	A Springer Kiadó teljes szövegű informatikai folyóirataihoz lehet hozzáférni.	2003. március 2004. júniusától forráshiány miatt szünetel
Magyar kiadású tudományos folyóiratok	Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő teljes szövegű tudományos folyóiratok.	2002. március
Akadémiai Kiadó szótárai	Az Akadémiai Kiadó klasszikus nagyszótárai felújított szóanyagot tartalmaznak angol, német, francia nyelven.	2002. március
Tesztre készen! (angol) Tesztre készen! (német) Tesztre készen! (francia)	Autentikus nyelvvizsga-teszteket feldolgozó program angol, német és francia nyelven.	2002. március
Új magyar irodalmi lexikon; Idegen Szavak Szótára	Az Akadémiai Kiadó Új magyar irodalmi lexikonja, Idegen szavak szótára, Környezetvédelmi lexikonja.	2003. június
Környezetvédelmi lexikon		2003. október
Scriptum szakszótárak	A Scriptum Informatikai Rt. műszaki, gazdasági, jogi, banki, építészeti, kereskedelmi, informatikai szótárai orosz, spanyol, német, angol, francia nyelven.	2003. március
MTI adatbázisa	A 2,1 millió cikket, adatot tartalmazó adatbázis a Belpolitikai, Külpolitikai, Gazdasági, Sport, az MTI-Press, a Sajtóadatbank szerkesztőségek, az OTS és az Országos Sajtószolgálat kiadott anyagából áll össze.	2003. szeptember
BMC zenei adatbázisa	Magyar kortárs zeneszerzők műveivel kapcsolatban fellelhető információk rendszerezett gyűjteménye, a zeneművek hallgathatóak.	2004. február
Aracnum adattárai	Verstár; Magyar Életrajzi Lexikon; Pallas Nagy Lexikona; Nagy képes világtörténet; Magyar nép művészete; Magyar Középkori Adattár; Szótárlat; Magyarország történelmi földrajza.	2002. április 2004. június ⁶⁰

A felhasználói létszámok változásai 2004. február-december között

Foglalkozási ág	Február	Április	Június	December
Hallgató	18 154	20 170	21 304	24 042
Oktató	5 081	5 327	5 595	5 994
Kutató	3 643	3 806	3 978	4 292
Közalkalmazott	2 434	2 600	2 771	3 062
Egyéb foglalkozás	1 457	1 585	1 687	1 933
Köztisztviselő	251	268	299	355
Összesen:	31 020	33 756	35 634	39 678

⁶⁰ A szolgáltató a saját honlapján hozzáférhetővé tette az adatbázisokat.

*Az adatbázisok rangsora a belépések száma alapján*⁶¹

Adatbázis	2003				2004			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	negyedév							
Elsevier ScienceDirect	62 397	77 152	48 285	62 319	65 563	63 857	44 557	58 090
ISI Web of Science	49 360	63 015	38 839	49 493	22 533	41 643	30 731	39 710
Akadémiai Kiadó nagyszótárak	6 798	10 903	7 611	13 798	13 201	15 615	8 215	10 928
Akadémiai Kiadó tudományos folyóiratok	5 299	6 831	3 745	7 292	5 466	5 119	2 461	6 212
Arcanum adattárak ⁶²	3 378	4 066	3 507	6 859	2 555	3 105	-	-
Scriptum Szakszótárak	612	3 938	2 417	5 371	3 682	4 263	1 918	4 101
Tesztre készen - angol	2 563	2 985	1 777	3 200	2 578	2 190	1 227	2 239
Springer's Lecture Notes ⁶³	943	3 087	1 429	2 361	1 607	1 469	155	-
Tesztre készen - német	879	1 152	640	1 045	1 076	931	444	729
Új magyar irodalmi lexikon	-	-	680	2 087	946	995	383	1 897
Környezetvédelmi lexikon	-	-	-	1 900	939	1 026	353	890
Francia nagyszótár ⁶⁴	-	-	203	872	976	983	317	-
Tesztre készen - francia	-	-	150	523	392	355	183	357
BMC zeneműadatbázis	-	-	-	-	728	1 547	724	1 816
MTI Sajtóadatbank	-	-	-	-	7 822	13 452	51	N. a.
Összes használat	132 229	173 129	109 283	157 120	130 064	156 550	91 719	126 969

Forrás: Beszámoló a 2004. évi tevékenységről. EISZ Iroda, 2005

⁶¹ A használati adatok az EISZ oldalain az adatbázisok felületére történő belépések számából tevődnek össze.

⁶² Az Arcanum adattárak 2004. június 29.-e óta nem elérhető az EISZ oldalain.

⁶³ A Lecture Notes in Computer Science 2004 közepe óta nem elérhető az EISZ oldalain.

⁶⁴ A Francia nagyszótár adatai az utolsó negyedévben bekerültek az Akadémiai Kiadó szótáriai statisztikai adatai közé.

I. függelék

AKKREDITÁLT DOKTORI ISKOLÁK LISTÁJA INTÉZMÉNYEK SZERINT (A frissítés dátuma: 2004. január 9.)

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
1.	D127	BCE ⁶⁵	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Chikán Attila
2.	D129	BCE	5.2. Közgazdaságtudományok	Zalai Ernő
3.	D128	BCE	5.4. Szociológiai tudományok	Gábor R. István
4.	D131	BCE	5.5. Politikatudományok	Agh Attila
5.	D130	BCE	5.7. Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.2. Közgazdaságtudományok, 5.3. Állam- és jogtudományok)	Palánkai Tibor
6.	D146	BME	Multidiszciplináris műszaki tudományok (2.5. Gépészeti tudományok, 2.6. Közlekedéstudományok)	Zobory István
7.	D134	BME	1.1. Matematika- és számítástudományok	Fritz József
8.	D135	BME	1.2. Fizikai tudományok	Zawadowski Alfréd
9.	D138	BME	10. Interdiszciplináris: 1.3. Kémiai tudományok 2.7. Vegyészmérnöki tudományok	Hargittai István
10.	D137	BME	1.4. Földtudományok	Detrekői Ákos
11.	D142	BME	2.1. Építőmérnöki tudományok	Tarnai Tibor
12.	D143	BME	2.2. Villamosmérnöki tudományok	Zombory László
13.	D144	BME	2.3. Építészmérnöki tudományok	Domokos Gábor
14.	D141	BME	2.5. Gépészeti tudományok	Molnár Károly
15.	D147	BME	2.6. Közlekedéstudományok	Kövesné Gilicze Éva
16.	D136	BME	2.8. Informatikai tudományok	Selényi Endre
17.	D148	BME	6.1.1. Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.4. Filozófiai tudományok)	Fehér Márta
18.	D149	BME	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Kerékgyártó György
19.	D145	BME	7.1. Építőművészet	Kerényi József
20.	D61	DE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Daróczy Zoltán
21.	D57	DE	1.2. Fizikai tudományok	Beke Dezső
22.	D59	DE	1.3. Kémiai tudományok	Joó Ferenc
23.	D58	DE	1.4. Földtudományok	Kerényi Attila
24.	D56	DE	1.5. Biológiai tudományok	Borbély György
25.	D60	DE	1.6. Környezettudományok	Tóthmérész Béla
26.	D42	DE	3.1. Elméleti orvostudományok	Damjanovich Sándor
27.	D44	DE	3.2. Klinikai orvostudományok	Szegedi Gyula
28.	D46	DE	3.3. Egészségtudományok ⁶⁶	Ádány Róza
29.	D45	DE	3.4. Gyógyszertudományok	Gergely Lajos
30.	D43	DE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Muszbec László
31.	D55	DE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Győri Zoltán
32.	D52	DE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Bánszky Tamás
33.	D53	DE	Interdiszciplináris: 1. Természet-tudományok (1.4. Földtudományok) 4. Agrártudományok (4.1 Növénytermesztési és kertészeti tudományok)	Nagy János
34.	D51	DE	5.2. Közgazdaságtudományok	Szabó Katalin
35.	D54	DE	Interdiszciplináris: 4. Agrártudományok (4.1 Növénytermesztési és kertészeti tudományok) 4.3 Állattenyésztési tudományok, 5. Társadalomtudományok (5.1 Gazdálkodás- és szervezéstudományok)	Szabó Gábor
36.	D47	DE	6.2. Irodalomtudományok	Bitskey István
37.	D49	DE	6.3. Nyelvtudományok	Kertész András

⁶⁵ 2004. szeptember 1. előtt Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, 2004. szeptember 1-jétől Budapesti Corvinus Egyetem.

⁶⁶ Határozott idejű, ideiglenes akkreditáció 3 évre, 2006. június 30-ig.

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
38.	D48	DE	6.11. Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.4. Filozófia tudományok, 6.5. Nevelés- és sporttudományok, 6.6. Pszichológiai tudományok)	Vajda Mihály
39.	D50	DE	6.11. Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok)	Barta János
40.	D133	DRHE	8. Hittudományok	Gaál Botond
41.	D31	EHE	8. Hittudományok	Hausmann Jutta
42.	D24	ELTE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Laczkovich Miklós
43.	D25	ELTE	1.2. Fizikai tudományok	Horváth Zalán
44.	D21	ELTE	1.3. Kémiai tudományok	Inzelt György
45.	D26	ELTE	1.4. Földtudományok	Márton Péter
46.	D23	ELTE	1.5. Biológiai tudományok	Erdei Anna
47.	D22	ELTE	2.8. Informatikai tudományok	Demetrovics János
48.	D11	ELTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Gönczöl Katalin
49.	D17	ELTE	5.4. Szociológiai tudományok	Némedi Dénes
50.	D27	ELTE	5.5. Politikatudományok	Bihari Mihály
51.	D12	ELTE	6.1. Történelemtudományok	Gergely Jenő
52.	D13	ELTE	6.2. Irodalomtudományok	Kenyeres Zoltán
53.	D19	ELTE	6.3. Nyelvtudományok	Nyomárkay István
54.	D14	ELTE	6.4. Filozófiai tudományok	Kelemen János
55.	D16	ELTE	6.5. Nevelés- és sporttudományok	Bábosik István
56.	D20	ELTE	6.6. Pszichológiai tudományok	Hunyady György
57.	D15	ELTE	6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok	Voigt Vilmos
58.	D18	ELTE	6.8. Művészeti és művelődéstörténeti tudományok	Passuth Krisztina
59.	D125	KE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Horn Péter
60.	D126	KE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Széles Gyula
61.	D159	KGRE	5.3. Állam- és jogtudományok ⁶⁷	Török Gábor
62.	D161	KGRE	6.2. Irodalomtudományok	Hima Gabriella
63.	D124	KGRE	8. Hittudományok	Karasszon István
64.	D28	LFZE	Interdiszciplináris: 6. Bölcsészettudományok (6.8. Művészeti és művelődéstörténeti tudományok - Zenetudomány), 7. Művészetek (7.6 Zeneművészet)	Jeney Zoltán
65.	D41	ME	1.4. Földtudományok	Kovács Ferenc
66.	D33	ME	2.4. Anyagtudományok és technológiák.	Károly Gyula
67.	D38	ME	2.5. Gépészeti tudományok	Páczelt István
68.	D39	ME	2.8. Informatikai tudományok	Tóth Tibor
69.	D37	ME	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Nagy Aladár
70.	D34	ME	5.3. Állam- és jogtudományok	Bragyova András
71.	D35	ME	6.2. Irodalomtudományok	Kabdebó Lóránt
72.	D123	MIE	Művészetek: 7.1 Építőművészet & 7.2. Iparművészet	Reimholz Péter
73.	D150	MKE	7.3. Képzőművészet	Szabados Árpád
74.	D6	NYME	1.6. Környezettudományok	Mátyás Csaba
75.	D7	NYME	2.4. Anyagtudományok és technológiák	Winkler András
76.	D8	NYME	5.2. Közgazdaságtudományok	Gidai Erzsébet
77.	D9	NYME	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Kuroli Géza
78.	D10	NYME	4.3. Állattenyésztési tudományok	Schmidt János
79.	D5	NYME	4.5. Erdészeti és vadgazdálkodási tudományok	Kőhalmy Tamás
80.	D30	ORZSE	8. Hittudományok	Schöner Alfréd
81.	D154	PPKE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok) 2. Műszaki tudományok (2.2 Villamosmérnöki tudományok, 2.8. Informatikai tudományok)	Roska Tamás
82.	D158	PPKE	Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.2 Irodalomtudományok 6.3 Nyelvtudományok)	Maróth Miklós
83.	D4	PPKE	6.1. Történelemtudományok	Botos Katalin
84.	D1	PPKE	5.3. Állam- és jogtudományok	Gáspárdy László
85.	D2	PPKE	8. Hittudományok	Rózsa Huba

⁶⁷ Határozott idejű akkreditáció 2007. június 30-áig.

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
86.	D91	PTE	1.3. Kémiai tudományok	Kilár Ferenc
87.	D103	PTE	1.4. Földtudományok	Tóth József
88.	D104	PTE	1.5. Biológiai tudományok	Fischer Ernő
89.	D95	PTE	3.1. Elméleti orvostudományok	Szolcsányi János
90.	D94	PTE	3.2. Klinikai orvostudományok	Nagy Judit
91.	D92	PTE	3.4. Gyógyszertudományok	Hideg Kálmán
92.	D93	PTE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Sümegei Balázs
93.	D100	PTE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Bélyácz Iván
94.	D90	PTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Kiss László
95.	D101	PTE	5.7. Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok, 5.2. Közgazdaságtudományok)	Buday Sántha Attila
96.	D98	PTE	6.2. Irodalomtudományok	Thomka Beáta
97.	D96	PTE	6.3. Nyelvtudományok	Kassai Ilona
98.	D99	PTE	6.6. Pszichológiai tudományok	László János
99.	D97	PTE	10. Interdiszciplináris: 6. Bölcsészettudományok & 5. Társadalomtudományok (6.1. Történelemtudományok, 6.7. Néprajz és kulturális antropológiai tudományok, 5.5. Politikatudományok)	Kisbán Eszter
100.	D151	PTE	6.4. Filozófiai tudományok	Boros János
101.	D152	PTE	7.1. Építőművészet	Bachman Zoltán
102.	D102	PTE	7.3. Képzőművészet	Rétfalvi Sándor
103.	D78	SE	10. Interdiszciplináris: 3. Orvostudományok & 6. Bölcsészettudományok (3.2. Klinikai orvostudományok, 6.6. Pszichológiai tudományok)	Rajna Péter
104.	D72	SE	3.1. Elméleti orvostudományok	Monos Emil
105.	D73	SE	3.2. Klinikai orvostudományok	Tulassay Zsolt
106.	D74	SE	3.4. Gyógyszertudományok	Szőke Éva
107.	D75	SE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Réthelyi Miklós
108.	D76	SE	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok) 3. Orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok,)	Mandl József
109.	D77	SE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.3. Egészségtudományok)	Jeney András
110.	D79	SE	6.5. Nevelés- és sporttudományok	Frenkl Róbert
111.	D157	SZE	Multidiszciplináris társadalomtudományok (5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok, 5.3. Állam- és jogtudományok)	Rechnitzer János
112.	D122	SZFE	7.4. Színházművészet	Huszi Péter
113.	D32	SZFE	7.5. Film- és videoművészet	Zsombolyai János
114.	D63	SZIE	1.5. Biológiai tudományok	Tuba Zoltán
115.	D65	SZIE	1.6. Környezettudományok	Menyhért Zoltán
116.	D70	SZIE	2.9. Agrár műszaki tudományok	Szendró Péter
117.	D62	SZIE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Virányi Ferenc
118.	D66	SZIE	4.2. Állatorvosi tudományok	Rudas Péter
119.	D67	SZIE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Horváth László
120.	D68 ⁶⁸	SZIE*	4.4. Élelmiszertudományok	Fekete András
121.	D64	SZIE*	Interdiszciplináris: 1. Természettudományok (1.5. Biológiai tudományok), 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok)	Papp János

⁶⁸ A D68, D64, D69 kódszámú doktori iskolákra vonatkozik: A 103/2003 (VII. 22.) sz. kormányrendelet alapján a kar, amelyen a doktori iskola működik, a BKÁE-hez került. (2004. szeptember 1. előtt Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, 2004. szeptember 1-jétől Budapesti Corvinus Egyetem, BCE.) A BCE ezzel kapcsolatos véleményének véglegesítése folyamatban van.

	Kód	Intézmény	Tudományág	DI vezető
122.	D69	SZIE*	Interdiszciplináris: 4. Agrártudományok (4.1 Növénytermesztési és kertészeti tudományok), 5. Társadalomtudományok (5.1 Gazdálkodás- és szervezéstudományok)	Harnos Zsolt
123.	D71	SZIE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Szűcs István
124.	D110	SZTE	10. Interdiszciplináris: 3. Orvostudományok & 1. Természettudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 1.5. Biológiai tudományok)	Mándi Yvette
125.	D120	SZTE	1.1. Matematika- és számítástudományok	Hatvani László
126.	D117	SZTE	1.2. Fizikai tudományok	Bor Zsolt
127.	D119	SZTE	1.3. Kémiai tudományok	Dékány Imre
128.	D118	SZTE	1.4. Földtudományok	Mezősi Gábor
129.	D116	SZTE	1.5. Biológiai tudományok	Maróy Péter
130.	D121	SZTE	1.6. Környezettudományok	Kiricsi Imre
131.	D112	SZTE	3.1. Elméleti orvostudományok	Telegdy Gyula
132.	D111	SZTE	3.2. Klinikai orvostudományok	Dobozy Attila
133.	D109	SZTE	3.4. Gyógyszertudományok	Fülöp Ferenc
134.	D108	SZTE	Multidiszciplináris orvostudományok (3.1. Elméleti orvostudományok, 3.2. Klinikai orvostudományok)	Papp Gyula
135.	D115	SZTE	5.2. Közgazdaságtudományok	Garai László
136.	D113	SZTE	5.3. Állam- és jogtudományok	Molnár Imre
137.	D105	SZTE	6.1. Történelemtudományok	Kristó Gyula
138.	D107	SZTE	6.2. Irodalomtudományok	Balázs Mihály
139.	D106	SZTE	6.3. Nyelvtudományok	Kenesei István
140.	D162	SZTE	6.5 Nevelés-és sporttudományok	Csapó Benő
141.	D80	VE	1.3. Kémiai tudományok	Liszi János
142.	D81	VE	1.6. Környezettudományok	Mészáros Ernő
143.	D82	VE	2.4. Anyagtudományok és technológiák	Mink János
144.	D83	VE	2.7. Vegyészmérnöki tudományok	Rédey Ákos
145.	D84	VE	2.8. Informatikai tudományok	Friedler Ferenc
146.	D89	VE	4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok	Gáborjányi Richárd
147.	D88	VE	4.3. Állattenyésztési tudományok	Szabó Ferenc
148.	D87	VE	Interdiszciplináris: 1. Természet-tudományok (1.5. Biológiai tudományok), 4. Agrártudományok (4.1. Növénytermesztési és kertészeti tudományok, 4.2. Állatorvosi tudományok,)	Várnagy László
149.	D86	VE	5.1. Gazdálkodás- és szervezéstudományok	Major Iván
150.	D156*	VE*	Multidiszciplináris bölcsészettudományok (6.3 Nyelvtudományok, 6.5 Nevelés-és sporttudományok)	Szabó József
151.	D132	ZMNE	5.6. Hadtudományok	Szabó János
152.	D 153	ZMNE	2.10. Katonai műszaki tudományok	Halász László

II. függelék

Tájékoztató a doktori adatbázisról: <http://www.om.hu/phd/>

Az OM a doktori képzésben részt vevő egyetemekkel és doktori iskolákkal együttműködve a doktori képzésről és a doktori fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV.3.) kormányrendelet (továbbiakban: Doktori kormányrendelet) 40. és 41. §-ának előírásai alapján közkinccsé teszi a magyarországi egyetemeken a rendelet hatályba lépését (2001. április 11.) követően doktoráltak elektronikus adatbázisát és a megvédett értekezések téziseit. A rendszer folyamatos feltöltését, 2001. október 11-ét követően, az egyetemek / doktori iskolák és az OM felelősei összehangoltan végzik. A doktori értekezéseket is tartalmazó teljes adatbázis 2003. január 1-jétől működőképes.

Ismertető

A doktori képzésről és a doktori fokozatszerzésről szóló 51/2001. (IV.3.) kormányrendelet 40. §-a és 41. §-a előírják a doktori tézisek, illetve doktori értekezések nyilvántartását és nyilvánosságra hozatalát. A rendelet 40. § (5) bekezdése és 41. § (5) bekezdése értelmében mind a tézisek, mind az értekezések esetében az OM-nek kell gondoskodni azoknak a saját honlapján történő megjelenítéséről.⁶⁹

A jogszabály tükrözi a jogalkotó azon törekvését, hogy a doktoráltak nyilvántartása és a doktori tézisek publikussá tétele mellett a doktori értekezések elektronikus publikálásával egyetemeink és doktori iskoláink eredményességét bemutató, maradandó tudományos értéket hordozó adatbázist hozzon létre.

A nyilvántartási rendszer segítségével:

- naprakész, korszerű nyilvántartás készül a doktoráltakról, a doktori és mesterképzés eredményeiről,
- hozzáférhetővé válnak a doktori iskolák eredményei (amelyek alapvető eredményességi paramétert jelentenek a különböző támogatási formákhoz),
- a magyar-angol nyelvű tézisnyilvántartáson keresztül a világ minden részéről hozzáférhető, tematikus adatbázis készül a magyar egyetemek / doktori iskolák tudományos eredményeiről,

⁶⁹ 51/2001. (IV.3.) kormányrendelet a doktori képzésről és a doktori fokozatszerzésről

40. § (1) A doktori tézisek magyar és angol (esetlegesen más, az adott tudományág sajátosságainak megfelelő) nyelven történő nyilvántartásáról, illetve nyilvánosságra hozataláról az egyetem és az Oktatási Minisztérium gondoskodik.

(2) A doktori téziseket, magyar és angol (esetlegesen más, az adott tudományág sajátosságainak megfelelő) nyelven, elektronikus formában, mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni.

(3) A doktorjelölt, a Szabályzat rendelkezései szerint, gondoskodik a doktori tézisek magyar és angol (esetleg más, az adott tudományág sajátosságainak megfelelő) nyelven, elektronikus formában történő elkészítéséről.

(4) Az egyetem a sikeres doktori védést követő hat hónapon belül bocsátja az Oktatási Minisztérium rendelkezésére az elektronikus formában készült doktori téziseket.

(5) A minisztérium gondoskodik a doktori tézisek saját honlapján történő megjelenítéséről.

41. § (1) A doktori értekezés nyilvántartásáról, illetve nyilvánosságra hozataláról az egyetem gondoskodik.

(2) A doktori értekezés egy példányát a doktori fokozatot odaitélő egyetem központi könyvtárában, katalogizálva kell elhelyezni. A doktori értekezés mindenki számára nyilvános.

(3) A doktori értekezést elektronikus formában is mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni. A doktorjelölt, a Szabályzat rendelkezései szerint, gondoskodik a doktori értekezés elektronikus formában történő elkészítéséről.

(4) Az egyetem a sikeres doktori védést követően bocsátja az Oktatási Minisztérium rendelkezésére az elektronikus formában készült doktori értekezést.

(5) A minisztérium gondoskodik az értekezés saját honlapján történő megjelenítéséről.

- az eredeti nyelven (többségükben magyarul) megjelenő doktori értekezések nagymértékben megnövelik az Interneten hozzáférhető magyar nyelvű szakmai, tudományos publikációk mennyiségét,
- az Internet nyilvánossága és az elektronikus rendszer lehetőségei biztosítják a szakmai nyilvánosságot és a plágium-ellenőrzési funkciót,
- a doktori értekezések elektronikus publikálása jelentősen emeli azok publikációs rangját: a doktoráltak számára ingyenes és rendkívül jól referálható publikációs lehetőséget biztosít, míg maga a teljes doktori adatbázis létrehozása hosszútávon nagy jelentőségű, maradandó tudományos érték megteremtését teszi lehetővé.

A Doktori kormányrendelet csak a hatályba lépése utáni időszakra ír elő kötelezettséget az egyetemek (s közvetve a doktori iskolák) számára a nyilvántartási adatok, tézisek és értekezések beküldésére, azonban a kiépített adatbázis kész az új rendszerű PhD képzésben (1993-at követően) született fokozatokhoz kapcsolódó adatok, tézisek és értekezések befogadására is. A visszamenőleges adatszolgáltatás lehetősége biztosíthatja, hogy a doktori képzés eredményei teljesebb körű nyilvánosságot kapjanak, mely egyszerre szolgálja az érintett egyének és egyetemek érdekeit.

A doktori képzésben részt vevő egyetemek gondoskodnak arról, hogy a Doktori kormányrendelet hatályba lépése után lezajlott védések vonatkozásában a Doktori Adatbázis számára szolgáltatott adatok összhangban álljanak az adott tárgyidőszakra vonatkozóan a MAB, ODHT és az OM számára beküldött adatokkal. A nyilvántartás pontossága rendkívül fontos a doktori iskolák normatív és pályázati finanszírozási rendszereinek a doktori iskolák eredményességével összhangban történő működtetéséhez, illetve az állami ösztöndíjas doktorandusz keretek korrekt meghatározásához.

A Doktori kormányrendelet vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtása nyomán olyan számítógépi adatbázis jön létre, amelyet a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 7. §-a gyűjteményes műként rendel védeni. A gyűjteményes művek egészére a szerkesztőt (esetünkben az OM-et) illeti meg a szerzői jog, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek önálló jogait. A Doktori kormányrendelet alapján a szerzők biztosítják az OM adatbázisban való közlés számára az önálló műveket, ám az értekezés későbbi felhasználásáról továbbra is szabadon rendelkeznek.

A 2001. április 11-étől hatályos Doktori kormányrendelet a védést követő hat hónapos határidőt ír elő a tézisek beküldésére, magyar és angol nyelven (és esetleg más nyelven, ha az értekezés eredeti nyelve ezektől eltér). Az OM Felsőoktatási Helyettes Államtitkársága koordinálásával és külső szakértők bevonásával létrehozott adatbázis 2001. október 11-étől fogadja a szükséges nyilvántartási adatokat, magyar és idegen nyelvű téziseket.

A doktori képzést folytató egyetemek rektorai (a doktori iskola vezetői számára megcímzett lezárt borítékban) megkapták, és a doktori iskolák vezetőinek továbbították az adatok beviteléhez szükséges kódokat. Az adatok és tézisek bevitelét az adatbázisba a doktori iskolák vezetői által erre kijelölt személyek végzik.

A feltöltés menetének részletes leírását a *Technikai útmutató az adatok feltöltéséhez a doktori iskolák számára* című tájékoztató tartalmazza.

Az adatbázis használatáról a *Technikai útmutató az adatbázis használatához* című fejezetben található részletes információk.

A Doktori kormányrendelet 2003. január 1-jei határidőt jelöl meg az OM számára a doktori értekezések bemutatását szolgáló elektronikus nyilvántartási rendszer létrehozására, azonban a teljes nyilvántartási rendszer már korábban is működőképes volt. Az adatbázis technikai paraméterei lehetőséget biztosítanak az értekezések fogadására. Mivel a Doktori kormányrendelet értelmében a doktorjelöltek kötelessége az értekezések elektronikus

formában történő elkészítése, az egyetem a védést követően azokat viszonylag rövid időn belül az OM rendelkezésére tudja bocsátani.

Az esetek döntő többségében a doktori fokozatszerzési eljárás tárgyát képező tudományos munka kiindulópontjai, módszertani jellemzői, részeredményeinek publikálása bemutatása, előadása már a védést megelőzően megtörtént. Előfordulhat azonban, hogy a doktori értekezés nyilvánosságra hozatalához fűződő érdekekkel szemben – átmenetileg – méltányolható a tudományos produktumhoz való hozzáférés korlátozása vagy kizárása. Ilyen helyzet állhat elő, ha pl. az értekezés tárgya államtitok, szolgálati titok, üzleti titok vagy szabadalmi oltalom alá eső, de még le nem védett újítás. Az értekezésnek a Doktori Adatbázisban történő közzététele ezekben az esetekben is kötelező, ám lehetőség van arra, hogy az egyetem az adatszolgáltatási kötelezettségének csak az érdeksérelem megszűnésékor tegyen eleget.

Szervezési, technikai és tudományos szempontból is célszerű a tézisek és értekezések elektronikus változatainak összehangolt elkészítése és beküldése, a Szabályzat rendelkezései szerint. Az értekezéseket, technikai okok miatt az OM Informatikai Főosztály kijelölt munkatársa tölti be az adatbázisba, ezért az elektronikus formában elkészített doktori értekezéseket az egyetemeknek az OM Informatikai Főosztályára kell eljuttatniuk.

Az értekezést tartalmazó CD-t, vagy floppy lemez(ek)e)t, a *Technikai útmutató a doktori értekezések elektronikus formában történő elkészítéséhez és elküldéséhez* című fejezetben leírtak alapján kell elküldeni az OM-be.

III. függelék

Az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért által meghirdetett pályázatok nyertesei és kutatási témáik

A) Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj 2004

A 2004. évi Magyary Zoltán posztdoktori ösztöndíjasok és kutatási témáik

Adamik Béla (ELTE)	Nyelvpolitika és bilingvizmus a Római Birodalomban
Balogh István (DE)	A XIII-as véralvadási faktor A és B alegységének kapcsolódása
Dóra Balázs (BMGE)	Kondo effektus nemkonvencionális sűrűség hullámokban
Káli Szabolcs (PPKE)	A dendritikus és periszomatikus gátlás szerepe a Hippokampális piramis sejtek aktivitás-mintázatainak kialakulásában
Mecsi Beatrix (ELTE)	Vizuális ábrázolások és szövegek kapcsolata és szerepe a legenda-képzésben és a vizuális percepcióban
Nagy Balázs (ELTE)	A jelenlegi klímaváltozás környezetfejlődésre gyakorolt hatásainak elemzése antarktiszi terepadatok alapján
Szabó Zsolt (BMGE)	Elektromágneses hullámok térbeli periodikus szerkezetekben
Tarczay György (ELTE)	Gyökök vizsgálata mátrixizolációs infravörös és Raman-, valamint He/ fotoelektron-spektroszkópiával

B) Kiemelkedő színvonalon megvédett társadalom- és bölcsészettudományi doktori (PhD) disszertációk megjelentetése

Doktori Mestermunkák 2004

Bányai Viktória	Zsidó oktatásügy Magyarországon 1780-1850 (Különös tekintettel a későbbi főváros területének zsidó népességére és intézményeire.)
Edelényi Adél	Templomos lovagok, mint ambivalens hősök az európai néphagyományban
Kis Norbert	Válaszutak az európai büntetőjogok bűnösségi elméleteiben és dogmatikájában
Kordé Zoltán	A székely ispáni méltóság története a kezdetektől 1467-ig
Kovács Anna	A szlovák Budapest. A budapesti szlovákok egyesületi, kulturális és közösségi élete a dualizmus korában
Krámli Mihály	Magyarország és a cs. és kir. haditengerészet ipari megrendelése, különös tekintettel a fiumei hadihajógyártásra 1890-1914
Menyhárd Attila	A jó erkölcsbe ütköző szerződések
Mester Béla	A huszadik század második fele romániai magyar irodalmának hatalomképe: Szilágyi István prózája
Vajda Mária Jolán	Településeink kapcsolatrendszerének és értékítéletének tükröződése a magyar folklór hagyományok egy sajátos csoportjának tükrében

C) A "Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban" pályázat nyertesei és dolgozataik címe 2004-ben

Baitrok Borbála TDK hallgató (PPKE)	"Önszerveződéstől a formalizálódásig" Két egyetemi, ifjúsági civil szervezet működésének összehasonlító esettanulmánya
Dr. Bardóczyné Székely Emőke oktató, kutató (SZIE)	Állami (oktatási, önkormányzati) vállalkozói és nonprofit szervezetek együttműködésének fejlődése a vízgazdálkodás és környezet-védelem területén (esettanulmányok)
Boda Zsolt oktató, kutató (BKÁE)	A civil szervezetek szerepe a gazdaság társadalmi szabályozásában
Csapó Ida hallgató (SE)	Civil nők - nemek esélyegyenlősége a civil szférában, lelkileg egészséges közösségek
Csiha Tünde doktorandusz (DE)	Gyermek- és ifjúsági szervezetek, szerveződések az észak-alföldi régióban
Dömötör Tamás doktorandusz (BKÁE)	A civil szektor részvétele a területi tervezés folyamatában
Fazekasné Varga Viktória hallgató (ELTE)	A Magyarországi civil társadalom és a szerveződésére irányuló közösségfejlesztési folyamat bemutatása
Ferenczi Gabriella hallgató (DE)	Civil autonómia és állami szerepvállalás a Nemzeti Civil Alap-program tükrében
Gerő Márton TDK hallgató (ELTE)	Magyarországi nonprofit és forprofit szervezetek szervezeti kultúrájának komparatív összehasonlítása
Hofstädter Katalin TDK hallgató (PPKE)	Humán erőforrás fejlesztés a szakkollégiumokban
Jancsics Dávid TDK hallgató (ELTE)	Magyarországi nonprofit és forprofit szervezetek szervezeti kultúrájának komparatív összehasonlítása
Kállai István hallgató (GDF)	"Velük vagy nélkülük?" Az önkormányzatok és a civil szervezetek együttműködése az önkormányzatok társadalmi támogatása, szolgáltatásai és a közösségi szemlélet formálása terén
Kollár Árpád TDK hallgató (SZTE)	A diáktanácsadó szervezetek szerepe a magyar felsőoktatásban az Európai Unióhoz való csatlakozást követően
Kósa András László doktorandusz (BKÁE)	Ifjúsági civil szervezetek intézményesülése. Mozgalmak, szervezetek, elit
Kuti Éva oktató, kutató (ÁVF)	Új forrásteremtési lehetőségek és kihasználásuk. A Nemzeti Civil Alapprogram és az uniós pályázati lehetőségek hatása a nonprofit szervezetek gazdálkodására
Lázárné Simkó Enikő hallgató (KJF)	Az angol-amerikai önkéntes mozgalom fejlődése, tapasztalatai és hazai felhasználhatósága, különös tekintettel az iskolai angol oktatás során
Löffler Anna hallgató (BKÁE)	Civil szervezet a határon túli magyarságpolitika alakításában
Lupó Andrea hallgató (DE)	Civil hálózatok a munka világában
Makai Péter TDK hallgató (BKÁE)	Civil szervezetek érdekérvényesítése az Európai Unióban
Dr. Martinkó József oktató, kutató (KE)	A nonprofit szervezetek szerepe, lehetőségei a szektor fejlődését szolgáló képzések és képzési rendszerek kialakításában
Molnár Krisztina TDK hallgató (PPKE)	Közösség és/vagy tevékenység? Egy egyesület kapcsolathálózati elemzése

Népešy Noémi TDK hallgató (ÁVF)	Az alapítványi múzeumok szerepe a kulturális nonprofit szférában
Osváth Tamás László doktorandusz (ELTE)	A szolgáltató tevékenységek átalakuló földrajzi képe Magyarországon
Dr. Örsi Julianna oktató, kutató (TSF)	Nonprofit szervezetek térségi, települési kötődése, a helyi társadalomba való beágyazódása alföldi példák alapján
Pirisi Gábor doktorandusz (PTE)	Civil szervezetek és településfejlesztés a Dunántúl kisvárosaiban
Dr. Piros Márta Anna oktató, kutató (KE)	A humán erőforrás fejlesztés lehetőségeinek vizsgálata a civil szektorban (A nonprofit szervezetek szerepe, lehetőségei a szektor fejlődését szolgáló képzési rendszerek kialakításában)
Prókai Orsolya hallgató (DE)	A civil szervezetek szerepe a szociális gazdaság foglalkoztatási kapacitásának bővítésében
Pulai Zsolt TDK hallgató (ÁVF)	Contact, avagy egy civil szervezet vállalkozási tevékenységének elemzése
Reisinger Adrienn hallgató (SZIE)	Nonprofit szervezetek gazdálkodása, forrásszervező tevékenysége Győrben
Remsei Anikó TDK hallgató (BKÁE)	Az önkormányzat és a civil szervezetek együttműködése Székesfehérváron
Soós Zsolt doktorandusz (ELTE)	Kistérségi szintű szociálpolitikai rendszerek fejlesztési lehetőségei - a helyi önkormányzatok, nonprofit és profitorientált szervezetek együttműködésének lehetőségei
Szabó Máté oktató, kutató (ELTE)	Civil szervezetek és közigazgatás viszonya a környezetvédelem területén: a magyar tapasztalatok (1989-2003) és az EU- mintái
Dr. Szakál Gyula oktató, kutató (SZIE)	A civil szektor szerepe a társadalmi tőke képződésében, hatékonysága és kapcsolata az önkormányzati szektorral
Szerepi Anna doktorandusz (DE)	A nonprofit szektor fejlődését szolgáló képzési rendszerek hatékonyságának vizsgálata az Észak-alföldi régió szemszögéből
Szilágyi Judit TDK hallgató (BKÁE)	A zöld mozgalmak és civil szervezetek helyzete Magyarországon
Töröcsik Ágnes hallgató (BKÁE)	Magán köz- és felsőoktatási intézmények Magyarországon
Tüzes Rita Ilona hallgató (PTE)	Megszállottak? Az önkéntes munka motivációi
Volcsányi Gábor hallgató (EKF)	A civil szervezetek szerepe-, és együttműködési lehetőségei az önkormányzatokkal a kulturális feladatok ellátásában és a közösségfejlesztésben

D) Publikációs ösztöndíj-pályázat 2004

Helyezés	Név Intézmény, kar	Publikáció címe
----------	-----------------------	-----------------

Élő természettudomány

I.	Papp Balázs ELTE TTK	Dosage sensitivity and the evolution of gene families yeast
II.	Benkő Szilvia DE ÁOK	Molecular Determinants of the Balance between Co-repressor and Co-activator Recruitment to the Retinoic Acid Receptor
II.	Fekete Andrea SE ÁOK	Sex differences in the alterations of Na/K ATPase following ischemia-reperfusion in the rat kidney
III.	Pallagi Edina SZTE GYK	Iron(II) sulfate release from drop-formed lipophilic matrices developed by special hot-melt technology
III.	Bali Balázs SE ÁOK	“GABAergic Control of Neuropeptide Gene Expression in Parvocellular Neurons of the Hypothalamic Paraventricular Nucleus”

Élettelen természettudomány

II.	Nagyné Kondor Rita DE TTK	Dynamic Geometry Systems in Teaching Geometry
III.	Bozóki Sándor BKÁE KGK	A method for solving LSM problems of small size in the AHP

Műszaki tudomány

III.	Samu Krisztián BMGE GK	Presenting surface colors on computer controlled CRT displays
III.	Dudás Annamária BMGE ÉŐK	Ligt Steel Structures in Residential House Construction

Társadalomtudomány

II.	Wagner Péter ELTE BTK	A diktatúra pillérei Szaddám Huszein alatt
III.	Nagy Márta SZTE BTK	“Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek...” (Baka István: <i>Egy József Attila sorra</i>)